

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้จัดได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับปัจจัยจำแนกความคลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีดังต่อไปนี้

1. ความคลาดทางอารมณ์
 - 1.1 ความหมายของความคลาดทางอารมณ์
 - 1.2 สักษณะของความคลาดทางอารมณ์
 - 1.3 องค์ประกอบของความคลาดทางอารมณ์
 - 1.4 พัฒนาการทางอารมณ์
 - 1.5 การพัฒนาความคลาดทางอารมณ์
 - 1.6 การวัดและการประเมินผลของความคลาดทางอารมณ์
 - 1.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคลาดทางอารมณ์
2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคลาดทางอารมณ์
3. ปัจจัยที่ใช้ในงานวิจัย
 - 3.1 การอบรมเลี้ยงดู
 - 3.2 บุคลิกภาพ
 - 3.3 การรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 3.4 แรงจูงใจ
 - 3.5 ความวิตกกังวล
 - 3.6 เทคโนโลยีสารสนเทศ
4. การวิเคราะห์จำแนกประเภท
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศไทย
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความฉลาดทางอารมณ์

1. ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

วิสาลักษณ์ ชัวส์ลี (2542 : 175) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ของบุคคล ที่เป็นปัจจัยสำคัญของการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีความสุขและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้ดี ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ตลอดชีวิต คือ การพัฒนาจิตของตนให้มีสติ มีระบบและมีพลังก่อน เมื่อบุคคลสามารถรู้จักตนเอง ควบคุมตนเอง ได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ บุคคลจะสามารถพัฒนาความสามารถในการทำงาน และสัมพันธภาพกับผู้อื่น ได้ดียิ่งขึ้น

กรมสุขภาพจิต (2543 : 1) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์

ทศพร ประเสริฐสุข (2545 : 94) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถลักษณะหนึ่งของบุคคลที่ตระหนักรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น

อรพินทร์ ชูชน (2543 : 225) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง สมรรถภาพที่ไม่ใช่การรู้คิด เป็นความสามารถและทักษะที่มีอิทธิพลต่อความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับสิ่งแวดล้อมและสภาวะกดดัน ได้สำเร็จ

คูเปอร์ และ ส华夫 (Cooper and Sawaf. 1997 : 23) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้เข้าใจและประยุกต์ใช้พลัง การรู้จักอารมณ์เป็นรากฐานของพลังงาน ข้อมูล การสร้างสายสัมพันธ์ เพื่อการโน้มนำจิตใจผู้อื่น ได้

โกลเเมน (Goleman. 1998 : 84) ได้ให้ความหมายของ ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง และของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงจูงใจในตัวเอง บริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ ของตน และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้ โดยหมายความเชื่อว่า เช้าน์ อารมณ์นี้นั้นแตกต่างจากเช้าน์บัญญา แต่เสริมเกื้อภูลกันจะเห็นได้ว่านิยามของความฉลาดทางอารมณ์ อาจครอบคลุมได้ทั้งในแง่ munของแรงจูงใจ ด้านจิตพิสัยและที่ควบคู่กับสติบัญญา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมุมมอง และจุดเน้นของผู้ศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งปรากฏผลเป็นพฤติกรรมแสดงออกของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ

沙洛维 และเมเยอร์ (Salovey and Mayer. 1990 : 185-187; อ้างอิงมาจาก อรพินทร์ ชูชน. 2543 : 222-224) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน และผู้อื่น ได้ มี

ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตน ทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำการที่合ของตนเอง ได้อย่างสมเหตุสมผล ลดลงสอดคล้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคล อื่น ๆ

จากที่กล่าวถึงความหมายของความฉลาดทางอารมณ์มาทั้งหมดสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์หรือความรู้สึกของตนเอง สามารถจัดการความคุณดูแลเอาใจใส่ความรู้สึกทั้งหมดของตนเองและผู้อื่น มีแรงจูงใจในตนเอง สามารถแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2. ลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์

วีระวัฒน์ เป็นนิทานข้อ (2542 : 18 - 19) กล่าวถึงลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์ ว่า น่าจะมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับสิ่งแวดล้อมในแต่ละวัฒนธรรม
2. เกี่ยวข้องอย่างมากกับบุคคลภาวะทางอารมณ์ที่เริ่มสมวัย เช่น สามารถอุดหนาได้ไม่ใช้ร้อน Igor Rongay รู้จักเขาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์ของแต่ละช่วงวัยก็แตกต่างกันไป เมื่อโตขึ้นความฉลาดทางอารมณ์ก็สูงขึ้น
3. เกี่ยวข้องกับบุคคลิกภาพแบบฉบับที่เป็นปกติวิสัยของบุคคลนั้น ซึ่งต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยน การเรียนรู้ความฉลาดทางอารมณ์มักจะเกิดกับชีวิตในช่วงหลังการศึกษา เล่าเรียนเป็นส่วนมาก
4. เรียนรู้ ฝึกฝนได้ พัฒนาได้ เป็นการฝึกสอนทั้งสองด้านแต่ต้องใช้ความอดทน และเกี่ยวข้องโดยตรงกับระดับประสบการณ์ของบุคคล
5. ประเมินได้โดยนัยของความเหมาะสม มากกว่าจะเป็นเรื่องของความถูก - ผิด หรือ ขา - ดា ดี - ช้ำ หรือประเมินความฉลาดทางอารมณ์ควรใช้เครื่องมือหลาย ๆ รูปแบบ ประกอบกัน
6. มีหลายองค์ประกอบร่วม ความฉลาดทางอารมณ์เป็นผลมาจากการเตียงดู ภาวะแวดล้อม วัฒนธรรม การเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปรากฏให้เห็นจากบุคคลิกภาพ ที่มีต่อการพัฒนาสังคม อารมณ์ สติปัญญา ของบุคคลแต่ละคนจากการเรียนรู้ภาษาในตนและภาษาของคน
7. ความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์และสติปัญญาไม่แน่นอน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์เกิดจากการที่มนุษย์ปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงยังเกี่ยวข้องกับรูติกิจกรรมทางอารมณ์ในช่วงวัยที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ยังมีผลมาจากการอบรม การอบรมเด็ก สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าภูมิหลังทางครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลด้วย

3. องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

ชาโลเวย์และเมเยอร์ (Salovey & Mayer. 1990 : 189) เสนอองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 3 องค์ประกอบ คือ

1. รู้จักภาวะอารมณ์ของตน เป็นการประเมินอารมณ์ได้ถูกต้อง และแสดงออกได้เหมาะสม
2. ควบคุมอารมณ์เป็นการควบคุม กำกับ ดูแลภาวะอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น ได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ ทั้งกาย วาจา ใจ
3. ใช้ความฉลาดทางอารมณ์ ภาวะอารมณ์ที่ต่างกันมีผลให้แก้ปัญหาได้แตกต่างกัน

การ์ดเนอร์ (Gardner. 1993 : 13-15) จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และสนองตอบอารมณ์ ความต้องการ ของผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม
2. ด้านการรู้จักตนเอง (Intrapersonal intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง แยกแยะอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ได้อย่างเหมาะสม

คูเปอร์ และซา华ฟ (Cooper & Sawaf. 1997) เสนอโมเดลความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้

1. ความรับรู้ในอารมณ์ คือ รับรู้อารมณ์ตรงตามที่เป็นจริงในขณะนั้น สร้างพลังอารมณ์ ที่อ่อนร่วมอารมณ์ให้เกิดพลังสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ความสมบูรณ์ทางอารมณ์ คือ เชื่อในความสามารถของตนว่ามีอยู่จริง มีศรัทธาและไว้วางใจผู้อื่น แสดงความไม่พอใจเชิงลบมาในเชิงสร้างสรรค์
3. ความลึกซึ้งทางอารมณ์ คือ อุทิศตน ผูกพันในงาน รับผิดชอบ มีสติ มีเป้าหมายและศักยภาพเฉพาะตนที่โดดเด่น ทำงานอย่างซื่อสัตย์ ยอมรับข้อผิดพลาด
4. ความกลมกลืนและความไปกันได้ทางอารมณ์ คือ แสดงออกด้านการ

heyung รู้อย่างต่อเนื่อง เช้าถึงปัญหาที่ซ่อนเร้นได้ คิดไตร่ตรองและตอบสนองได้ตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป

โกลแมน (Goleman, 1998C : 26-28) ได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางอารมณ์โดยจัดหมวดหมู่เป็น 2 หมวด 5 มิติ รวม 25 ด้านย่อย ดังนี้

หมวดที่ 1 สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competence)

- การตระหนักรู้ตนเอง คือheyung สภาพความเป็นไปได้ และความ

พร้อมของตน

1.1 รู้เท่าทันอารมณ์ของตน รู้ถึงสาเหตุและผลที่จะตามของการเกิดอารมณ์นั้น

1.2 ประเมินตนเองได้อย่างแม่นยำตามความเป็นจริง และรู้จุดเด่น

บุคคลของตน

1.3 มั่นใจตนเองว่ามีคุณค่า และมีความสามารถ

- การจัดระเบียบตนเอง คือจัดการกับอารมณ์ แรงกระตุ้นภายนอก

2.1 ควบคุมตนเอง ควบคุมอารมณ์ที่แปรปรวนและแรงผลักดันต่างๆ ได้

2.2 เข้าใจได้ รักษาความซื่อสัตย์และคุณงามความดีเป็นมาตรฐาน

2.3 ซื่อตรงต่อหน้าที่ รับผิดชอบในการกระทำ มีมโนธรรม

2.4 ปรับตัวได้ มีความยืดหยุ่นในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงได้

2.5 สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ใจกว้างกับความคิดใหม่ ๆ เช้าถึงสิ่งใหม่ได้

- การสร้างแรงจูงใจ คือแนวโน้มของอารมณ์ที่จะเกือบหันการไปสู่

ความมุ่งหมาย

3.1 แรงจูงใจให้สมฤทธิ์ พยายามที่จะไปให้ถึงมาตรฐานที่ต้องการ

3.2 มีความมั่นในข้อมูลนัด มีเป้าหมายเดียวกันกับกลุ่มหรือกับองค์กร

3.3 มีความคิดริเริ่ม พร้อมที่จะปฏิบัติเมื่อมีโอกาส

3.4 มองโลกในแง่ดี พยายามปฏิบัติเพื่อบรรลุความมุ่งหมายแม้มี

อุปสรรค

หมวดที่ 2 สมรรถนะทางสังคม (Social competence)

4. การเข้าใจเราใส่ใจเขา ตระหนักรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการความห่วงใยของผู้อื่น

4.1 เช้าใจผู้อื่น รู้ถึงความรู้สึก และข้อวิตกกังวลของผู้อื่น

4.2 พัฒนาผู้อื่น รู้ถึงความต้องการเพื่อส่งเสริมความสามารถของ

ผู้อื่นได้ถูกทาง

4.3 มีจิตมุ่งบริการ คาดคะเน รับรู้ ตอบสนองความต้องการของผู้อื่น

4.4 สร้างโอกาสในความหลากหลายของบุคคล เสียงเห็นความเป็นไป

ได้จากความแตกต่าง โดยไม่แบ่งแยก

4.5 ตระหนักรู้ในทศนะ ความคิดเห็น ความมีไหวพริบของกลุ่ม อ่านสถานการณ์ของกลุ่มและพลังความสัมพันธ์กับกลุ่ม

5. ทักษะทางสังคม คือกล่องแกล่องในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่

พึงประสงค์

5.1 จากความร่วมมือของกลุ่ม โดยจุงใจผู้อื่นให้ตอบสนองได้

5.2 มีอำนาจโน้มนำผู้อื่นโดยใช้เทคนิคที่มีประสิทธิภาพให้ปฏิบัติตามได้

5.3 มีการสื่อสารที่ดี รับฟังอย่างเปิดเผยและสื่อข่าวที่ชัดเจนน่าเชื่อถือ

5.4 มีความเป็นผู้นำ สามารถดลใจและแนะนำแนวทางบุคคลและกลุ่มได้

5.5 บริหารความขัดแย้ง ประนีประนอมแก้ความเห็นที่ไม่ตรงกันได้

5.6 กระตุ้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ริเริ่มและบริหารการเปลี่ยนแปลงได้

5.7 สร้างสรรค์สายสัมพันธ์ รักษาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสายสัมพันธ์ไว้

เพื่อความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

5.8 สร้างความร่วมมือร่วมใจ ทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อผู้อื่นเพื่อเป้าหมายเดียวกัน สมรรถนะของทีม สร้างพลังของกลุ่มในการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย

ไวส์ซิงเกอร์ (Weisinger. 1998 : 19-22) เสนอองค์ประกอบความคาดหวัง อารมณ์ไว้ 2 ส่วน ดังนี้

1. ความคาดหวังอารมณ์แห่งบุคคล ได้แก่ การตระหนักรู้ขั้กตนเอง การบริหารอารมณ์ของตนเอง การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง

2. ความคาดหวังอารมณ์ที่เสริมสร้างสายสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ ทักษะ การสื่อสารที่ดีความมีมนุษยสัมพันธ์ การช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยตัวเองได้

บาร์อ่อน (Bar-on. 1997 : 59) นำความคิดของโกลแมนมาปรับปรุง แล้วเสนอ ไว้ใหม่ ดังนี้

1. ความสามารถภายในตน คือตระหนักรู้ในอารมณ์และยอมรับอารมณ์ ของตนเองแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วยความมั่นใจหนักแน่น ประจักษ์แข็งว่ามีความสำเร็จแห่งตน

2. ความสามารถระหว่างบุคคล คือ เอาใจเราไปใส่ใจเขา รับผิดชอบทางสังคม

3. ความสามารถในการปรับตัว คือ เข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และตรวจสอบ อารมณ์ที่แท้จริงได้ มีความยืดหยุ่น แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้
4. ความสามารถในการจัดการความเครียด คือ อดทนต่อความเครียด ได้ดี ควบคุม อารมณ์ที่รุนแรงของตน ได้ดี
5. ความสามารถเกี่ยวกับภาวะอารมณ์ทั่ว ๆ ไป คือ มองโลกในแง่ดี มี ความสุขใจ

นอกจากนี้ อุษณី โพธิสุข (2542 : 20) กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีอิคิวดี ดังนี้

1. รู้จักแยกแยะเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นว่าคนนี้ อารมณ์เป็นอย่างไร การแสดงออกทางอารมณ์เรียนรู้ได้อย่างไร เช่น อารมณ์รัก โกรธ ไม่พอใจ ของคนแต่ละคน แสดงออกไม่เหมือนกัน
 2. ควบคุมอารมณ์ตนเองได้อย่างดี ไม่แสดงอารมณ์อย่างบันยิ่ง ไม่ได้ คือ รู้จักพูด แสดงออก ควบคุมสีหน้า แวรตา ฯลฯ ให้เหมาะสม
 3. สามารถควบคุมแรงผลักดันภายในได้อย่างมีทิศทาง เช่น ในเรื่องของ แรงจูงใจภายใน (Motivation) ความมานะพยายามก็อาจจะเกิดจากความสามารถในการควบคุม อารมณ์ไม่ให้สัมเลิก เป็นจ่าย
 4. มีความละเอียดอ่อนและไวต่อความรู้สึกนึกคิด เข้าใจจิตใจของผู้อื่น มี ความเห็นอกหึนใจห่วงใยอาหารผู้อื่น สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการทางอารมณ์ของคน อื่นและตนเองได้
 5. สามารถปรับตัวกับปัญหาต่าง ๆ หรือไม่ฟุ่มฟายเกินเหตุ คือเป็นคนที่มี ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ได้สูงมาก อารมณ์ไม่ประะนาง
 6. มีมนุษยสัมพันธ์ดีมีลักษณะเป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะเข้าใจคนอื่น รู้จักความต้องการทางจิตใจของผู้อื่น เป็นที่พึ่งทางใจของคนอื่นได้
- ทศพร ประเสริฐสุข (2545 : 107–109) ได้สรุปองค์ประกอบของความฉลาด ทางอารมณ์ โดยยึดแนวคิดของสโโลเวย์และเมเยอร์ การ์ดเนอร์ (1995) และโกลแมน (1998) ไว้มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้
1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Self awareness) เป็นความสามารถที่จะรับรู้ และเข้าใจความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเอง ได้ตามความเป็นจริง สามารถประเมินตนเอง ได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่น รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เป็นคนซื่อตรง พูดแล้ว รักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ เข้าใจตนเอง

2. การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง (Management emotion) เป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นคนที่น่าไว้วางใจได้มีคุณธรรม มีความสามารถในการปรับตัว และมีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

3. การจูงใจตนเอง (Motivation oneself) เป็นความสามารถที่จะจูงใจตนเองที่เรียกว่าแรงจูงใจฝั่งคุณหรือ แรงจูงใจฝั่งพันธ์ มองโลกในแง่ดี สามารถนำอารมณ์และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่างๆ และเป็นพลังในการให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์

4. การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น (Recognizing emotion in other) หรือ โกลเม้น เรียกว่า Empathy หมายถึง ความสามารถที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เอื้อใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจให้บริการ สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

5. การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Handing relationships) ซึ่งเป็น สkill ที่เป็นทักษะทางสังคม (Social skill) เป็นความสามารถที่จะรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น ที่เป็น ทักษะทางสังคมที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นผู้นำ

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2546 : 23) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องชาวบ้าน อารมณ์โดยอาศัยแนวคิดจากโกลเม้น บาร์อกอน เมเยอร์และชาโลเวย์ และหลักพุทธศาสนา มา ดัดแปลงให้เหมาะสมกับคนไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก คือ ความดี ความเก่ง และความสุข

1. ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองรู้จัก เห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

1.1.3 แสดงออกได้อย่างเหมาะสม

กรมสุขภาพจิตพัฒนาองค์ประกอบด้านความสามารถในการควบคุม อารมณ์และความต้องการของตนเอง จากองค์ประกอบขั้นการรับรู้ การประเมิน และการแสดงออก ซึ่งอารมณ์ (Identifying emotions) ของทฤษฎีเมเยอร์และชาโลเวย์ จากองค์ประกอบด้านการ ควบคุมตนเองสามารถจัดการกับภาวะอารมณ์หรือความคุณฉีดยาได้ (Self-control) ซึ่งเป็น องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบด้านการกำกับตนเอง (Self-regulation) ของทฤษฎีโกลเม้น จาก

องค์ประกอบด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Emotional self-awareness) ซึ่งเป็นทักษะภายในตัวบุคคล (Interpersonal skills) ของทฤษฎีบาร์อ่อน

1.2 ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น

1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น

1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

องค์ประกอบของ特征น์อารมณ์ด้านความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น พัฒนาจากองค์ประกอบขั้นการเกือบหุนการคิดของอารมณ์ (Using emotions) ของทฤษฎีเมเยอร์ และชาโลเวย์ จากองค์ประกอบด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) ของทฤษฎีโกลแมนจากองค์ประกอบด้านความเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ซึ่งเป็นทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) ของทฤษฎีบาร์อ่อน

1.3 ความสามารถในการรับผิดชอบ

1.3.1 รู้จักการให้ รู้จักการรับ

1.3.2 รู้จักรับผิด รู้จักให้อภัย

1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

องค์ประกอบของ特征น์อารมณ์ด้านความรับผิดชอบ พัฒนาจากองค์ประกอบขั้นการเกือบหุน การคิดอารมณ์ (Using emotions) ของทฤษฎีเมเยอร์และชาโลเวย์ จากองค์ประกอบด้านการแสดงความรับผิดชอบในการกระทำของตน (Conscientiousness) ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบด้านการกำกับตนเอง (Self-regulation) ของทฤษฎีโกลแมนจากองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบทางสังคม (Social responsibility) ซึ่งเป็นทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) ของทฤษฎีบาร์อ่อน

2. ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.1 ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

2.1.1 รู้ศักยภาพของตนเอง

2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้กับตัวเอง

2.1.3 มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเองพัฒนาจากองค์ประกอบด้านการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ตามแนวคิดของโกลแมน

2.2 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2.2.3 มีความยืดหยุ่น

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ด้านความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาพัฒนาจากองค์ประกอบขั้นการคิดไคร่ครัวญและการควบคุมอารมณ์ของตนเพื่อพัฒนาความของงานด้านเชาวน์ปัญญาและอารมณ์ (Managing emotion) ของทฤษฎีเมเยอร์และชาโลเวร์ จากองค์ประกอบด้านความสามารถที่จะปรับตัว ยืดหยุ่นในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลง (Adaptability) ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบด้านการกำกับตนเอง (Self-regulation) ของทฤษฎีโกลแมน จากองค์ประกอบด้านการแก้ปัญหา (Problem solving) ซึ่งเป็นความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) ของทฤษฎีบาร์อ่อน

2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

2.3.1 รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3.3 แสดงความคิดเห็นที่ชัดเจนได้อย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ด้านความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นพัฒนาจากองค์ประกอบขั้นการคิดไคร่ครัวญและการควบคุมอารมณ์ของตนเพื่อพัฒนาความของงานด้านเชาวน์ปัญญาและอารมณ์ (Managing emotions) ของทฤษฎีเมเยอร์และชาโลเวร์ จากองค์ประกอบด้านทักษะทางสังคม (Social skills) ของทฤษฎีโกลแมนจากองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship) ซึ่งเป็นทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) ของทฤษฎีบาร์อ่อน

3. ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พ่อใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ ความภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง

องค์ประกอบของเชาวน์อารมณ์ด้านความภูมิใจในตนเอง พัฒนาจากองค์ประกอบด้านความมั่นใจในตนเอง มั่นใจในความสามารถและคุณค่าของตน (Self-confidence) ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบด้านการทราบตัวตนเอง (Self-awareness) ของทฤษฎีโกลแมน จากองค์ประกอบด้านการนับถือตนเอง (Self-regard) และการบรรลุศักยภาพแห่งตน (Self-actualization) ซึ่งเป็นทักษะระหว่างบุคคล (Interpersonal skills) ของทฤษฎีบาร์อ่อน คือความพึงพอใจในชีวิต ได้แก่ รู้จักมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน พ่อใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

องค์ประกอบของเชาว์อารมณ์ด้านความพึงพอใจในชีวิต พัฒนาจาก
องค์ประกอบด้านการมองโลกในแง่ดีตามแนวคิดของโกลแมน บาร์ออน และหลักพุทธศาสนา คือ³
ความสุขสงบทางใจ ได้แก่ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย มีความสงบทางจิตใจ
องค์ประกอบของเชาว์อารมณ์ด้านความสงบทางใจพัฒนาจาก
องค์ประกอบด้านความสุข (Happiness) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในสภาวะของอารมณ์ทั่วไป
(General mood) ตามแนวคิดของบาร์ออน และหลักพุทธศาสนา
จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบสรุปได้ว่าความนิสัย
ผู้วัยได้นำเอาแนวคิด เรื่องขององค์ประกอบของความนิสัยทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ที่แบ่ง
ออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความดี ความเก่ง ความสุข มาเป็นแนวทางในการวิจัย เพาะ
สามารถใช้องค์ประกอบนี้ได้กับบุคคลทุกช่วงอายุทุกวัย เหมาะสมกับคนไทย ผู้วัยเจิงได้นำแนวคิด
ทางด้านความนิสัยทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิตมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

4. พัฒนาการทางอารมณ์

พัฒนาการทางอารมณ์ของบุคคลจะเป็นไปตามทฤษฎีอารมณ์ของเเจมส์ ลางก์ (มาตี
จุฑา, 2544 : 29-31) คือ บุคคลเมื่อถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า ก็จะเกิดอารมณ์ขึ้น ซึ่งมีรายละเอียด
แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามช่วงอายุดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พัฒนาการทางอารมณ์

พฤติกรรมทางอารมณ์	ช่วงอายุ				
	แรกเกิด-1ปี	วัยเด็ก (1-12 ปี)	วัยรุ่น (13-18 ปี)	วัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ (19-60 ปี)	วัยชรา ¹ (60 ปีขึ้นไป)
อารมณ์พ่อใจ-ร่าเริง	แรกเกิดเด็กทารก พ่อใจเมื่อพบกับสิ่งเร้าที่ดี และร่าเริง เมื่อพบกับสิ่งเร้าที่ดี เช่น ปัจจัย 4 ที่ดีก็มีอารมณ์ เช่น มีอาหาร มีน้ำ อากาศเย็นที่นอนไม่เปียก ชื้นมีคันอยู่ ใกล้ๆเด็กทารก จะพ่อใจยิ้มและหัวเราะ	จะเกิดอารมณ์พ่อใจเมื่อพบกับสิ่งเร้าที่ดี เช่น ปัจจัย 4 ที่ดี เช่น มีอาหาร มีน้ำ อากาศเย็นที่นอนไม่เปียก ชื้นมีคันอยู่ ใกล้ๆเด็กทารก จะพ่อใจยิ้มและหัวเราะ	จะเกิดอารมณ์พ่อใจ-ร่าเริง เมื่อได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น มีเพื่อนที่รักใจไปกันร่วมทุกช่วงเวลา ได้เสมอไปไหน		
อารมณ์ไม่พ่อใจไม่ร่าเริง	เมื่อพบกับสิ่งเร้าที่ไม่ดี เช่น หัวใจร้อนที่นอนเปียก	เมื่อพบกับสิ่งเร้าที่ไม่ดีทำให้เกิดพฤติกรรม	จะเกิดอารมณ์ไม่พ่อใจ เพศหญิง	โดยเฉพาะเพศหญิง ในช่วงที่	คนชาวเอเชียบัญชาทางอารมณ์ เสนอ เช่น

พุทธิกรรม ทางอารมณ์	ช่วงอายุ				
	แรกเกิด-1ปี	วัยเด็ก (1-12 ปี)	วัยรุ่น (13-18 ปี)	วัยรุ่นตอน ปลายถึงวัย ผู้ใหญ่ (19-60 ปี)	วัยชรา (60 ปีขึ้นไป)
อารมณ์โกรธ	ไม่มีค่านอยู่ ใกล้ ๆ หรือมี คนแบลก หน้าเด็กจะ ไม่พอใจและ ร้องไห้	ไม่สงบ อารมณ์ขึ้น เช่น ขาด ปัจจัย 4 ที่ดี หรืออุบก ปังพบ กดจี่ งั่นแหงน้ำใจ	อันเนื่องจาก ไม่พอใจใน สิ่งแวดล้อม ต่าง ๆ เช่น ไม่พอใจ เพื่อน ๆ ทึ้ง เพื่อนชาย เพื่อนหญิง ฟ่อ แม่ ครู อาจารย์ ผู้บริหาร โรงเรียน	มี ประจำเดือน และจะหมด ต่าง ๆ เช่น ไม่พอใจ ในช่วงอายุ 45 ปี จะ พบว่าเกิด อารมณ์ เปลี่ยนแปลง ตามมักษะ [*] ของผู้สูงอายุ	อารมณ์ หงุดหงิด ไม่ พอใจ บ่น คุ ค่า ว่ากล่าวซึ้ ที่เกี่ยวข้อง [*] เสมอ ซึ่ง [*] เป็น [*] ธรรมชาติ อย่างหนึ่ง [*] ของผู้สูงอายุ
	หลังคลอด	เด็กจะแสดง	เนื่องจากเป็น	อารมณ์โกรธ	มีการปรับตัว
	ประมาณ 6 เดือน- 2 ปี	อารมณ์โกรธ	ช่วงที่มี	ที่รุนแรงจะ	ในเรื่องการ
	โดยการทำ	อารมณ์	ค่อย ๆ	รักษาระดับ	
	ปั้งตึงไม่	อ่อนไหวง่าย	พัฒนาขึ้น		อารมณ์ได้ดี
	พุ่ดอารมณ์	เมื่อถูกขัดใจ	ตามลำดับ มี		ทราบที่มา
	โกรธเมื่อถูก	ทะเล	ถูกล้อเลียน	ความอดทน	และการ
	ทอดทึ้งให้อยู่	ปฏิเสธไม่	ถูกลงโทษที่	อดกลั้นเดี๋ยวน	ระจับอารมณ์
	คนเดียวหรือ	ยอมรับฟัง	ไม่เป็นธรรม	มีเหตุผลใน	โกรธได้มีสติ
	ถูกขัดใจ จะมี	ชอบเดียงไม่	จะเกิด	การ	สัมปชัญญะ
พุทธิกรรมที่ เปิดเผย เช่น	พุทธิกรรมที่	ยอมรับว่า	อารมณ์โกรธ	ตอบสนอง	
	เปิดเผย เช่น	ผู้อื่นทำอุบก	และ	ต่อสั่งเร้า	

พฤติกรรมทางอารมณ์	ช่วงอายุ				
	แรกเกิด-1ปี	วัยเด็ก (1-12 ปี)	วัยรุ่น (13-18 ปี)	วัยรุ่นตอน ปลายถึงวัย ผู้ใหญ่ (19-60 ปี)	วัยชรา (60 ปีขึ้นไป)
ดื่น ร้องกเว็ด เห็น เตะถีบ และขว้างปา สิ่งของ	ชอบทำเรื่อง เล็กให้เป็น เรื่องใหญ่ แสดง ปฏิกริยา ก้าวร้าวต่อ บุคคลและ สิ่งของที่ทำ ให้ตนเอง โกรธ เป็นต้น	แสดงออกใน ลักษณะ ก้าวร้าว เช่น หน้าอ เดิน หนี ร้องไห้ กระทืบเห้า และ ขว้างปา สิ่งของ ทำ ร้ายบุคคล และสิ่งของ เป็นต้น	ต่างๆ ที่ เหมาะสม		
อารมณ์รัก	เด็กทารกจะ ^{รัก} รักตนเองรัก ^{ที่จะได้รับ} ของเล่นรัก ^{ความรักคำ} สัตว์เลี้ยงรัก ^{ชมเซยและ} พ่อ-แม่รักทุก ^{ความสำเร็จ} สิ่งทุกอย่างที่ ^{รักกิจให้ความ} ตนเอง ^{รักแก่คนอื่น} เกี่ยวข้อง ^{เด็ก ๆ จะเป็น} ต้องการอยู่ ^{สุขเมื่อได้รับ} ใกล้ รักคน ^{ความรักจาก} อื่น ^{ผู้ที่เกี่ยวข้อง} ^{ถ้าเด็กขาด}	เด็ก ๆ พอดี มีอารมณ์รักที่ รุนแรงมากมี อุดมคติใน ^{ความรักเพื่อ} ญาติและผู้ ^{ผู้นี้และหวือ} ใกล้ชิดถ้า ^{หวาน ถ้า} สุขเสียบุคคล ^{ผิดหวังจะมี} ที่ตนรัก จะ ^{พุตติกรรมที่} เกิดความ ^{ก้าวร้าวและ} เสียใจอย่าง ^{รุนแรง} มาก	จะมีอารมณ์ รักที่แท้จริง ^{รักกิจกรอง} และเครื่อง ^{และเครื่อง} ญาติและผู้ ^{ใกล้ชิดถ้า} บุตรสาวไป ^{หวาน ถ้า} จะหาทาง ^{ผิดหวังจะมี} ชดเชยโดยนา ^{พุตติกรรมที่} รักหวานและ ^{ก้าวร้าวและ} เหلنแทนใน ^{เสียใจอย่าง} สิ่งที่สุขเสีย ^{มาก} ไป	บุคคลที่อยู่ใน ^{บุคคลที่อยู่ใน} วัยชรา ซึ่ง ^{สุขเสียความ} รักใน ^{รักใน} บุตรชาย- ^{บุตรชาย-} บุตรสาวไป ^{บุตรสาวไป} จะหาทาง ^{จะหาทาง} ชดเชยโดยนา ^{ชดเชยโดยนา} รักหวานและ ^{รักหวานและ} เหلنแทนใน ^{เหلنแทนใน} สิ่งที่สุขเสีย ^{สิ่งที่สุขเสีย} ไป	

พฤติกรรมทางอารมณ์	ช่วงอายุ				
	แรกเกิด-1ปี	วัยเด็ก (1-12 ปี)	วัยรุ่น (13-18 ปี)	วัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ (19-60 ปี)	วัยชรา (60 ปีขึ้นไป)
อารมณ์กลัว	จะเกิด	ความรักเด็ก จะไม่ไว้ใจ ในการทั้งล้วน			
	อารมณ์กลัว	เด็กจะกลัว	ความกลัวจะ	ความกลัวจะ	ความกลัวจะ
	ในสิ่งต่าง ๆ	ความ	ลดน้อยลง	หมดไป จะ	หมดไป จะ
	เช่น ที่มืด ที่	เจ็บปวด เช่น	เมื่อเด็กวัยรุ่น	เกิดความ	เกิดความ
	สูง เสียงดัง	กลัวเข็นฉีดยา	มี	เชื่อมั่นใน	เชื่อมั่นใน
	ความ	กลัวการอุด	ประสบการณ์	ตนเองมาก	ตนเองมาก
	เจ็บปวด	หันถอนฟัน	มากที่สุด	ขึ้นตามลำดับ	ขึ้นตามลำดับ
	บุคคลแปลกหน้า สิ่ง	กลัวผี กลัว			
	เปลกใหม่	สิ่งเรียนลับ			
	และสัตย์เลี้ยง				
อารมณ์อิจนา	จะเกิด	จะเกิด	เด็กวัยรุ่นจะ	อาจเกิด	อาจเกิด
	อารมณ์อิจนา	อารมณ์อิจนา	อิจนาเพื่อน ๆ	อารมณ์อิจนา	อารมณ์อิจนา
	ริษยา เช่น	ริษยา เช่น	ที่เด่นกว่าคน	จึงชอบขับ	คนหนุ่มสาว
	เมื่อคุณแม่มี	เมื่อคุณแม่มี	ทำเมินเฉยพูด	กลุ่มนินทา	ได้เพราะตน
	น่องใหม่	น่องใหม่	ก่อนแกะถาด	เช่น นินทา	หมด
	เด็กหญิงจะมี	เด็กหญิงจะมี	ถางใส่ความ	ช่าวบ้าน	สมรรถภาพ

พุทธิกรรม ทางอารมณ์	ช่วงอายุ				
	แรกเกิด-1ปี	วัยเด็ก (1-12 ปี)	วัยรุ่น (13-18 ปี)	วัยรุ่นตอน ผู้ใหญ่ (19-60 ปี)	วัยชรา (60 ปีขึ้นไป)
อารมณ์อิจชา มากกว่า เด็กชาย	อารมณ์อิจชา มากกว่า เด็กชาย	นินทา บ่นบู่ ดูถูกและชวน ทะเลาะ โถยแยพะ พฤติกรรม นินทาจะ พัฒนาไปถึง วัยผู้ใหญ่	นินทาเพื่อน ร่วมงานและ นินทา ผู้บังคับบัญชา เป็นต้น	ทางร่างกาย และ ความสามารถ ในด้านต่างๆ ก็ได้แต่ ปลง	

5. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

แนวคิดของ Bar-On (1997 : 27-34) เป็นแนวคิดที่สมมติฐานระหว่าง

ความสามารถทางอารมณ์กับคุณลักษณะที่ไม่ใช่ความสามารถ แต่ Bar-On ยังพบว่า สักษะ
บุคคลภาพมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถสำเร็จในชีวิต โดยระบุองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสามารถสำเร็จ
ดังนี้ (อรพินทร์ ชูชน. 2543 : 69) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะภายในบุคคล (Intrapersonal Skills)
ประกอบด้วย การตระหนักรู้ตนของทางอารมณ์ (Emotional Self-Awareness) การกล้าแสดงออก
(Assertiveness) การนับถือตนเอง (Self-Regard) การบรรลุสัจจะการแห่งตน (Self-Actualization)
และความเป็นอิสระ (Independence)

จอม ชูมชัย (2540 : 61) ได้สรุปการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก อายุนี้
ประสิทธิภาพ คือ สอนให้เด็กรับรู้อารมณ์ของตนเอง ไม่เก็บกดจัดการกับอารมณ์ของตนเองและมี
ทางรับ��ยออกอย่างเหมาะสม สนับสนุนการรับรู้ความคุณค่าของตนเอง

พระราชาวรุมนี (2542 : 10) กล่าวว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคล
นั้นสามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สังวรปран คือ ความเพียรที่จะควบคุมตัวเอง ควบคุมพลังที่มีไม่ได้
ทั้งหลาย ไม่ให้พลังฝ่ายกุศลมีผลต่อพฤติกรรมของเรา ไม่ตอกเป็นทางของมัน หรือมี Self control
นั่นเอง

ข้อที่ 2 ปมานปชาน คือ กำจัดบุคราก ถอนโคนฝ่ายไม่ดีออกไป คือ ตีให้อ่อนลงควบคุมให้อยู่ในเขตที่จัดการได้ เป็นการทำให้ฝ่ายอุกฤษณาพลังไปในที่สุด

ข้อที่ 3 ภารนาปชาน คือ การพัฒนาฝ่ายที่เป็นอุกฤษณาให้แข็งแรงขึ้น ให้มีพลัง ให้มีอำนาจมาก เข้ามาควบคุมฝ่ายอุกฤษณา

ข้อที่ 4 อนุรักษณาปชาน คือ รักษาความดีที่ได้ทำมา เพิ่มพลังยิ่ง ๆ ขึ้นไป ซึ่งเป็นกระบวนการของการพัฒนาให้เกิดความสมดุล ต้องตรวจสอบตัวเองตลอดเวลา เป็นนายเหนือตัวเอง

ทศพร ประเสริฐสุข (2545 : 57) กล่าวถึงการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยมีการฝึกดังนี้

1. ฝึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนของตามความเป็นจริงให้มองเห็นอย่างตรงหน้ากมองตัวเองในแง่กับชีวิตสามารถชี้ชันกับตนเองได้
2. รู้จักแยกแยะอารมณ์ว่าชนิดใดดี / ไม่ดี และเลือกแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม
3. รู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมด้วยความเต็มใจ
4. รู้จักธรรมชาติอารมณ์ของตนเอง
5. รู้ว่าอารมณ์เกิดได้ทุกอย่าง แต่เราไม่สามารถแสดงอารมณ์ทุกอย่าง ดังคำพูดที่ว่า “เราสามารถรู้สึกได้ทุกอย่าง แต่เราไม่สามารถแสดงอารมณ์ได้ทุกอย่าง”
6. แสดงออกทางอารมณ์ที่สื่อให้คนอื่นเข้าใจได้ เช่น หัวเราะ หัวเสีย หัวใจ หัวใจ
7. รู้จักหยุดแสดงอารมณ์ที่ไม่ดีได้ รู้จักไตรตรองก่อนแล้วจึงแสดงออกอย่างเหมาะสม
8. รู้จักอดทน รอคอยที่จะแสดงพฤติกรรมได้

วิลาสลักษณ์ ชั้ววัลลี (2542 : 42-50) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยประยุกต์มาจากคำสอนของพุทธศาสนา ทฤษฎีทางจิตวิทยา แนวทางของวีชิงเจอร์ แนวทางของโกลแมน และแนวทางของชาโลเวร์ และขณะ ดังนี้

1. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับตน
 - 1.1 การรู้เท่าทันอารมณ์ของตน
 - 1.1.1 บอกตนเองว่ากำลังรู้สึกอย่างไร โดยใช้คำพูดในใจว่า “ฉันกำลังโทรศเข้า” หรือ “โทรศหนอน” คนที่ตระหนักรู้ถึงอารมณ์ของตนเองจะกลับคืนสู่อารมณ์ในสภาพปกติได้เร็วกว่าคนที่ไม่ตระหนักรู้
 - 1.1.2 ซื้อสตั๊ดที่ต่อความรู้สึกของตนเองไม่บิดเบือน

1.1.3 ตระหนักถึงข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง การยอมรับ
ข้อบกพร่องเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ปรับปรุงตนเองหรือเกิดความระมัดระวังในการแสดงอารมณ์
มากขึ้น

1.2 การจัดการกับอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม

- 1.2.1 ตระหนักรู้ว่าตนคือผู้ที่รับผิดชอบอารมณ์ของตนเอง การ
ตอบสนองทางอารมณ์ของคนเราส่วนมากเกิดจากการตีความของเรารather ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม
- 1.2.2 แยกข้อเท็จจริงออกจาก การตีความ เนื่องจากอารมณ์ส่วนมากเกิด
จากการคิด การตีความหรือการประเมินสถานการณ์โดยตัวเราเอง
- 1.2.3 บอกตนเองว่ากำลังรู้สึกอย่างไร จนกว่าความรู้สึกทางลบจะ
หายไป เช่นการบอกตนเองว่า “โกรธหนอกๆๆ” ไปเรื่อยๆ จนกว่าความรู้สึกนั้นจะหายไป
- 1.2.4 ให้อารมณ์ส่งเสริมการคิดของตน ผู้ที่มีความสามารถทางอารมณ์
จะสามารถใช้อารมณ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการคิด

1.3 การสร้างเสริมพลังจูงใจให้ตนเอง

- 1.3.1 มองเห็นความงดงามของโลก เช่น ห้องพื้นสีใส บุคคลควรจะละ
จากความหมกมุนในกิจกรรมส่วนตัวบ้าง แล้วพิจารณาสิ่งรอบข้างรวมทั้งตนเอง มองและชื่นชมใน
ส่วนดี
- 1.3.2 การจัดระบบระเบียบความคิดและจิตใจด้วยการทำสมาธิ
- 1.3.3 การโปรแกรมจิตและตั้งเป้าหมายชีวิตให้ตนเอง โดยการทำหนด
ว่า สิ่งใดที่เราต้องปรับปรุง และตั้งเป้าหมายชีวิตหรือการทำงานของตนไว้
- 1.3.4 การสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เพราะบุคคลที่
มีความเชื่อมั่นในตนเองจะประสบผลสำเร็จสูงกว่าคนที่คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถต่อ
- 1.3.5 ความกล้าที่จะตัดสินใจและกระทำ ผู้ที่มีความสามารถทางอารมณ์
ควรเป็นผู้ที่เปิดตัวเองต่อประสบการณ์ใหม่ ๆ กล้าทำในสิ่งที่ยังไม่เคยทำเพื่อพัฒนาความสามารถ
ของตนเอง

2. การพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ในส่วนความสัมพันธ์กับผู้อื่น

- 2.1 เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ เพราะเป็นพื้นฐานของความเข้าใจผู้อื่น
 - 2.1.1 เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น
- 2.2 มีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้สึก
 - 2.2.1 ต้องการพัฒนาความสามารถคิดของผู้อื่น คือ ยอมรับว่าบุคคลต้องมีความ

แตกต่างกัน

- 2.2.2 คิดในเชิงว่า ผู้คนจะ-เชื่อกันว่า การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น บุคคลควรยินดีหรือยอมรับ ถ้าเพื่อนร่วมงานแสดงความคิดเห็นที่คิดหรือทำกิจกรรมให้สำเร็จ
- 2.2.3 แสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนด้วยท่าทีที่เป็นมิตร
- 2.2.4 สื่อสารในระดับที่เหมาะสม
- 2.3 ช่วยให้ผู้อื่นช่วยเหลือตนเองได้ คือ การช่วยให้ผู้อื่นช่วยเหลือตนเองได้ ในปัญหาทางอารมณ์ มีหลักการที่สำคัญคือ ต้องรู้อารมณ์ผู้อื่นว่ากำลังโกรธ หรือหดหู่ ช่วยพูดให้คลาย
- 2.4 ความรู้สึกลงก่อน แล้วแสดงให้เห็นว่าความรู้สึกของเขามีผู้รับฟังอย่างตั้งใจแสดงความเห็นใจโดยไม่แสดงการเห็นด้วย ช่วยผู้มีปัญหาให้เกิดความชัดเจนในความคิด ความรู้สึกของตนเอง เพื่อว่าผู้ที่มีปัญหาจะได้เห็นแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง อุษณีย์ พอดีสุข (2542 : 31) “เด็กล่าถึงแนวทางในการพัฒนาความคาดหวัง อารมณ์ ดังนี้
1. เมื่อหึงครรภ์คุณแม่ต้องทำใจให้สบาย ไม่เครียด หากทางสร้างความสุขให้กับตนเอง
 2. ฝึกให้เด็กรู้จักแยกแยะอารมณ์ เช้าใจเรื่องอารมณ์
 3. ฝึกให้เด็กรู้จักการแสดงออกทางด้านสังคมอย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ
 4. ฝึกเทคนิคผ่อนคลาย ลดความเครียด เช่น พิงเพลงเบาๆ ทำสมาธิ เป็นต้น
 5. ฝึกสร้างมนุษย์สัมพันธ์ คือ การเรียนรู้การทำตนให้คนรัก และข้อสำคัญคือ การรักผู้อื่น
 6. ฝึกให้เด็กอดทน มีนานา
 7. ฝึกให้เด็กรู้จักแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองมากที่สุดอย่างเหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละวัย
 8. รับรู้และเข้าใจอารมณ์ เมื่อลูกอยู่ในภาวะอารมณ์รุนแรง เช่น โกรธ เสียใจ ผิดหวัง อิจฉา น้อยใจ ฯลฯ ควรให้ลูกรู้ว่าเราเข้าใจว่าเขารู้สึกอย่างไร เช่น พูดว่า “พ่อเข้าใจนะ ว่าลูกโกรธเพื่อเราเพื่อนแกล้งลูกใจ”
- พันธนา กล่อมจิต (2542 : 48) กล่าวถึงการพัฒนาความคาดหวังอารมณ์ ดังนี้
1. ความสามารถในการสนับสนุน เช้าใจ และรู้จักพ่อแม่เพื่อนผู้ใหญ่หรือบุคคลรอบข้าง ด้วยการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี สามารถปรับอารมณ์ตนเองให้ทุกสถานการณ์
 2. การรู้จักใช้คนเป็นใช้คนให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา และเหตุการณ์ รู้จักกล่าวคำยกย่องชมเชยผู้อื่น

3. รู้จักแสดงอารมณ์ รัก ชอบ เกลียด กล้าแสดงออก และกล้าพูด
4. รู้จักรับอารมณ์ รัก ชอบ เกลียด กล้าแสดงออก และกล้าพูด
5. ยอมรับสิ่งที่แทน เมื่อไม่มีสิ่งที่เรารอไว้ให้พอยในสิ่งที่มีอยู่ และพยายามพัฒนาสิ่งนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด
6. การได้รับประสบการณ์ที่ทำให้ต้องคาดกลัว อับอาย จะต้องกล้าที่จะเผชิญกับประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยการเตรียมพร้อมที่จะพบกับสิ่งใหม่เพื่อพัฒนาตนเอง
7. รู้จักจับคำพูดและสีหน้าของผู้อื่นเป็น
8. รู้จักแสดงความสามารถทางสังคมในทางสร้างสรรค์ แสดงให้ผู้อื่นเห็น ความสามารถของตนเองได้ เช่น การรับอาสาที่จะช่วยผู้อื่นทำงานเมื่องานของตนเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นต้น

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 130) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยสรุปได้ว่า

1. คุณลักษณะและอุปนิสัยของคนให้คิด
2. ฝึกทักษะการฟังผู้อื่นเพื่อการสื่อสารที่ดี
3. ฝึกบริหารจัดการอารมณ์ตนเองและระดับความต้องการแสดงออกให้เหมาะสม
4. บำเพ็ญตนให้เป็นผู้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักการให้แบ่งปัน
5. แสดงออกสื่อความหมายด้วยภาษาท่าทางที่เหมาะสมสมกับสถานการณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง
6. สนับสนุนให้คนที่เรารัก รู้สึกเด่น จุดด้อยของตนและเรียนรู้ ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

เติดศักดิ์ เดชาคง (2542 : 105-106) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ คือ

1. การรู้จักอารมณ์ของตนเองในทุก ๆ สถานะว่าขณะนี้อารมณ์เปลี่ยนอย่างไร เพื่อจะได้เกิดการวางแผนให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น
2. การเป็นผู้มองโลกและสังคมรอบข้างในด้านดี ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม
3. การรู้จักทำความสุขจากงานได้กระทำอยู่ให้มากที่สุด
4. การมองผู้อื่นที่อยู่รอบข้างว่าทุกคนก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้งานต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จการรู้จักกាលเทศะรู้ว่าสิ่งใดควรปฏิบัติ หรือไม่ควรปฏิบัติในช่วงเวลาใด

6. การวัดและประเมินผลของความฉลาดทางอารมณ์

แนวทางในการวัดความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

การวัดความฉลาดทางอารมณ์ได้แบ่งออกเป็นกลุ่มตามแนวคิดของนักทฤษฎีแต่ละกลุ่ม โดยเสนอแนวคิดการวัดความฉลาดทางอารมณ์ตามกลุ่มต่างๆ ดังต่อไปนี้ การวัดความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวการวัดความสามารถของ ชา โลเวย์ และกันอินชา (อรพินทร์ ชูชน 2542 : 71-76 ; อ้างอิงจาก Salovey and others. 1997 : 54-56) ได้สำรวจความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้มาตราวัดอารมณ์ (Trait Meta-Mood Scale : TMMS) โดยมาตรานี้เป็นการวัดความแตกต่างระหว่างบุคคลในความสามารถที่จะสะท้อนอารมณ์ และการจัดการกับอารมณ์มีดังนี้ ซึ่งบ่งระดับความเอาใจใส่ที่บุคคลมีต่ออารมณ์ความรู้สึกความชัดเจนของประสบการณ์ ความรู้สึก เชื่อปั่นระดับความเอาใจใส่ที่บุคคลมีต่ออารมณ์ความรู้สึกความชัดเจนของประสบการณ์ ความรู้สึก และความเชื่อ การยุติสภาวะอารมณ์ที่ไม่ดี หรือกองอารมณ์ที่ดีซึ่งดันนีบ่งชี้จากมาตราวัดนี้ ชา โลเวย์และคณะ อธิบายว่า เป็นความสามารถหลายอย่างที่มีอยู่ภายในโครงสร้างความฉลาดทางอารมณ์ นั่นคือ ความใส่ใจ ความชัดเจน และการปรับอารมณ์ความรู้สึก เป็นพื้นฐานของมิติการจัดระบบตัวเองทางความฉลาดทางอารมณ์มาตราวัดอารมณ์เป็นมาตราให้ผู้ตอบรายงานตนเองเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จาก 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความเอาใจใส่ต่อความรู้สึก (Attention to Feelings) ตัวอย่างเช่นความคือวิธีจัดการกับอารมณ์ของข้าพเจ้าได้ดีที่สุด คือ ให้มีอารมณ์ที่หลากหลายมากที่สุด
2. ความชัดเจนในการแยกแยะอารมณ์ความรู้สึก (Clarity of Feelings) ตัวอย่างเช่นความคือ ข้าพเจ้ามักจะรู้อย่างชัดเจนว่า ขณะนั้นตนเองรู้สึกอย่างไร
3. การปรับสภาวะอารมณ์ (Mood Repair) ตัวอย่างเช่นความคือ เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจข้าพเจ้ามักคิดถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ให้ความรู้สึกเป็นสุข

องค์ประกอบทั้ง 3 นี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มาตราวัดอารมณ์มีคุณภาพด้านความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรงเชิงสอดคล้อง และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก ความเอาใจใส่ต่ออารมณ์ความรู้สึกมีความสัมพันธ์กับการมีสติของตนเอง ความชัดเจนในการแยกแยะอารมณ์ความรู้สึก มีความสัมพันธ์ทางลบกับความคุณเครื่องต่ออารมณ์ สำหรับรูปแบบความฉลาดทางอารมณ์ที่ปรับตามแนวคิดนี้เน้นเรื่องความสามารถทางสมองเป็นหลัก โดยได้พัฒนามาตราวัดความฉลาดทางอารมณ์หลายองค์ประกอบ ซึ่งเป็นแบบวัดในรูปที่ใช้กระดาษ ดินสอในการทำแบบทดสอบนี้ โดยเมเยอร์และคณะเขียวว่า แบบทดสอบที่พัฒนาขึ้นมาตามแนวคิดโครงสร้างของความฉลาดทางอารมณ์ ล่าสุดนี้เป็นการวัดความฉลาดทางอารมณ์ที่แท้จริง ประกอบด้วยงานด้านความสามารถที่ให้ผู้ตอบทำทั้งหมด 12 งานจากแบบทดสอบ 4 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบการระบุอารมณ์ เป็นการวัดการรับรู้ทางอารมณ์ ประกอบไปด้วย งานที่ให้ผู้ตอบระบุอารมณ์คนที่ปรากฏในภาพ ในการอออกแบบและในคนตัว และงานที่เสนอสถานการณ์ทางอารมณ์เพื่อให้ผู้ตอบระบุว่าบุคคลใดในสถานการณ์นั้นมีความรู้สึกอย่างไร

2. แบบทดสอบการใช้อารมณ์ เป็นการวัดการซึมซับอารมณ์ มีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ การวัด ผู้ตอบสามารถสร้างความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ดีแค่ไหน และการใช้ความรู้สึกอื่นต่อกระบวนการคิด

3. แบบทดสอบความเข้าใจในอารมณ์ เป็นการวัดความสามารถของบุคคลที่จะทราบว่าอารมณ์มีที่มาจากอะไร และอะไรจะเกิดขึ้นถ้าอารมณ์มีความเข้มข้น ตลอดจนสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ที่แตกต่างกัน

4. แบบทดสอบการจัดระบบอารมณ์ เป็นการวัดความสามารถที่จะจัดการและการควบคุมอารมณ์ของตนและบุคคลอื่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของความคาดหวังทางอารมณ์ งานของแบบทดสอบนี้ คือ ผู้ตอบต้องประเมินประโยชน์ในการกระทำที่เป็นไปได้ในสถานการณ์ทางอารมณ์

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 85-94) ได้สรุปแนวทางในการวัดความคาดหวัง อารมณ์ไว้ว่าดังนี้

1. การประเมินด้านแรงจูงใจภายในบุคคล (Intrapersonal Motivation) เพื่อประเมินแรงจูงใจที่ผลักดันบุคคลแสดงพฤติกรรม เกิดความรู้สึก หรือภาวะอารมณ์เข่นหนึ้น แรงบันดาลใจให้แสดงออก โดยอาจจะมีสิ่งเร้ากระตุ้นความรู้สึกนึงก็คิด เช่น การให้เขียนเรียงความการตอบข้อความให้สมบูรณ์ การเขียนบันทึกประจำวัน การให้เล่าเหตุการณ์ที่ผ่านมาให้ฟัง หรือเคยประสบมา โดยให้เขียนเล่าถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เกิดความรู้สึก 3 ประการ ได้แก่ ดีใจ โกลงใจ และเสียใจ ทั้งนี้ผู้ประเมินต้องระมัดระวังในการกำหนดคำตอบที่ถูกต้องให้แก่ความรู้สึกนึงก็คิด ประสบการณ์ต่างๆ การประเมินความคาดหวังอารมณ์ด้วยแนวทางนี้ จำเป็นต้องใช้ผู้ประเมินที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ และด้านความคาดหวังอารมณ์เป็นอย่างสูง

2. การใช้เทคนิคเหตุการณ์สำคัญ (The Critical Incident Technique) หรือกรณีเหตุการณ์ เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมในเชิงคุณภาพ โดยให้ผู้เล่าเรื่ยหรือเขียนเล่าถึงเหตุการณ์ที่บ่งชี้การคิด รู้ และการแสดงออกที่เกี่ยวกับความคาดหวังอารมณ์ในระดับต่างๆ แล้วเลือกเรียงลำดับพฤติกรรมที่ผู้ตอบเคยปฏิบัติ หรือมีความตั้งใจจะปฏิบัติ เพื่อนำคะแนนมาประมาณสูง อิงถึงระดับความคาดหวังอารมณ์ในชีวิตประจำวัน หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ เมื่อเล่าสถานการณ์นำแล้ว โจทย์ที่จะตั้งคำถามผู้ตอบว่า ในสถานการณ์นั้นผู้ตอบจะทำย่างไร

โดยมีตัวเลือกในระดับความเป็นไปได้ต่างกัน ข้อดีของวิธีนี้ ก็คือ มุ่งให้กรอบที่เป็นแนวทางเดียวกันกับผู้ตอบทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน สามารถใช้ได้กับหลายปีหมาย ข้อเสีย ก็คือ ยังเป็นการประเมินความคาดทางอารมณ์จากการรายงานตัวเองว่าตั้งใจจะทำอะไร อาจมีการนิคเบือนสร้างภาพคนเองขึ้นมาขาดความสมจริงเชิงสถานการณ์ประจำวันที่แสดงออกมา ในบางกรณีเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นอาจมีความลำเอียง เนื่องด้วยมาตรฐานทางวัฒนธรรมเฉพาะวัย สภาพทางสังคมก็เป็นໄได้และเกณฑ์การให้คะแนน คำแปลของตัวเลือกแต่ละข้ออาจไม่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งมีผลต่อระดับคะแนนของความคาดทางอารมณ์

3. สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการกำหนดเหตุการณ์ขึ้นใหม่ตามสมจริงใกล้เคียงกับเหตุการณ์ที่เป็นสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความรู้สึกและการว่าการณ์ต่าง ๆ หรือบทบาทให้แก่ผู้ปฏิบัติด้วยข้อดีของสถานการณ์จำลอง ก็คือ เป็นการกระตุ้นหรือดึงพฤติกรรมภาวะทางอารมณ์ของผู้รับการทดสอบ ขณะเดียวกันก็ปิดโอกาสให้เข้าได้แสดงความเป็นตนตามธรรมชาติอ่อนมา ส่วนข้อเสียคือ ใช้เวลาในการศึกษาสร้างงาน และใช้ค่าใช้จ่ายสูง ต้องอาศัยผู้สร้างที่มีความรู้ทางการวัดการประเมินพฤติกรรมและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของผล สามารถใช้ทดสอบในกลุ่มเล็กที่ละ 3-5 คน หรือเป็นรายบุคคลเท่านั้น

4. การสัมภาษณ์ในเชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่น ให้อิสระแก่ผู้เข้ารับการสัมภาษณ์เป็นฝ่ายเริ่มการสนทนากำเนิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ทั้งในด้านความสำเร็จและความล้มเหลว ความเสียใจเป็นเป้าหมายสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงพฤติกรรมในแง่มุมต่าง ๆ ของผู้รับสัมภาษณ์ ในสถานการณ์ต่าง ๆ เขาได้แสดงพฤติกรรมอารมณ์ และมีความรู้สึกใดบ้าง สาเหตุใดที่ส่งผลสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียนการทำงานและในชีวิตของเรา

5. การให้รายงานตนเอง (Self-Report) การวัดความคาดทางอารมณ์ด้วยวิธีนี้ เป็นวิธีที่ได้ความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากสร้างง่าย มีฐานของการเปรียบเทียบศึกษาพัฒนาในแนวทางที่มีการกระทำอยู่แล้ว และใช้กับผู้เข้ารับการทดสอบเป็นจำนวนมาก ง่ายต่อการดำเนินการและแปลผลทดสอบเหล่านี้กระทำด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในส่วนของผู้ใช้และผู้เข้ารับการทดสอบ

สมนึก ภัททิยชน (2546 : 125-126) กล่าวว่า แบบทดสอบประเภทสร้างสถานการณ์ ถือว่าสร้างได้ยากมากกว่าแบบทดสอบชนิดอื่น ๆ แต่มีคุณภาพที่ดีกว่า โดยมีหลักสำคัญในการสร้างดังนี้

1. สถานการณ์ที่กำหนดควรเป็นสถานการณ์ที่มีความหมาย มีแรงมุ่นให้คิด พิจารณาและควรเป็นสถานการณ์ที่รักกุม ไม่ยาวเกินไป เพื่อใช้นำไปเป็นหลักในการตอบต่อไป
2. การถามคำถามในแบบที่ให้พิจารณ์ ไม่ควรถามตรงสถานการณ์ที่กำหนด หรือถามเรื่องนอกสถานการณ์ ซึ่งสามารถตอบโดยไม่ต้องใช้สถานการณ์
3. ข้อสอบแบบสถานการณ์ นิยมถามในส่วนของการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ ของสถานการณ์ ข้อคิดที่ได้ให้ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รวมทั้งการตั้งชื่อข้อความหรือภาพที่กำหนด นอกจากนี้การเขียนตัวเลือกของข้อสอบประเภทนี้ ควรใช้ข้อความที่พากเพียบ พากเพียบ หลีกเลี่ยงการใช้ตัวเลือกที่มีคำตรงกันในข้อความ แต่ถ้าจำเป็นหรือหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ควรให้มี ตัวเลือกหลาย ๆ ตัวที่ใช้เป็นคำในข้อความ เพื่อให้คุ้ล้ายกัน

นอกจากนี้ วีระวัฒน์ ปันตานิมัย (2542 : 199-123) ยังได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ การวัดความคลาดทางอารมณ์ว่า ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าวีธีไหนที่ให้ความเชื่อถือได้และมีความ เที่ยงตรงมากที่สุด เมื่อongด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

1. จำนวนองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของความคลาดทางอารมณ์ยังไม่เห็นพ้อง ต้องกัน ดังนั้น การประยุกต์ใช้ความคลาดทางอารมณ์เพื่อการประเมินและการพัฒนา ควรยึดอยู่ บนพื้นฐานของสิ่งที่เราเชื่อว่าเป็นตัวแทนที่ดีเชิงโครงสร้างของความคลาดทางอารมณ์ก่อน
2. ความสัมพันธ์ของความคลาดทางอารมณ์กับตัวแปรทางจิตวิทยาอื่น ๆ ยังมี งานวิจัยเชิงประจักษ์ยืนยันไม่นอกพร เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดทางอารมณ์กับตัวแปร ต่าง ๆ ได้แก่ความสามารถ (Ability) เชาว์ทางสังคม (Social Intelligence) และความอนุด (Attitude) เป็นต้น
3. วีธีการวัดความคลาดทางอารมณ์ต้องแปลงใหม่ที่ต่างจากธรรมเนียมปฏิบัติการ วัดในรูปแบบของสถานการณ์จำลอง (Simulation) การให้ปฏิบัติ (Performance Test) หรือเป็น กรณี เหตุการณ์ (Incident Cases) ที่ให้ผู้ถูกวัดได้มีโอกาสพยายามรู้สึกนึกคิดของคนที่เป็นแบบ ฉบับพฤติกรรมการแสดงออกของเข้า การประเมินด้วยวีธี 360 องศา การสัมภาษณ์เชิงลึก เข้า ประกอบด้วยการใช้รูปแบบการประเมินหลาย ๆ แบบ
4. การรายงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ยืนยันคุณภาพเชิงจิตวิทยา (Psychometric Properties) ของเครื่องมือประเมินความคลาดทางอารมณ์ ทั้งนี้เพรบแบบประเมินส่วนใหญ่ยังอยู่ ในระยะแรก ๆ ของการพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ไม่หลากหลายและไม่เป็นตัวแทนที่ดี ขาดเกณฑ์ ปกติ (Norms) ที่ช่วยในการตีความหมายและแปลผล ดังนั้นจึงพึงระวังในการเลือกใช้แบบ ประเมินความคลาดทางอารมณ์ที่มีอยู่อย่างมากมายในปัจจุบัน

5. ผู้ประเมินความคาดทางอารมณ์ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมศาสตร์และการวัดทางจิตวิทยาเป็นอย่างดี มีจริยธรรมในการทดสอบ นอกเหนือจากการเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้คนอีกทั้งเป็นการยกในการทำบุคคล ที่จะเป็นต้นแบบของความเป็นผู้ที่มีความคาดทางอารมณ์

6. จุดอ่อนข้อของการหนึ่งของการพัฒนาและการประเมินความคาดทางอารมณ์ ก็คือ ดัชนีบ่งชี้วัดความสำเร็จ หรือมีหลักฐานอะไรยืนยันว่าพฤติกรรมของบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในระยะยาวทางแก้ที่หนึ่งคือ ใช้แนวทางการประเมินเป็นระยะ ๆ บ่อย ๆ เพื่อบันทึกประสังค์เชิงพฤติกรรมที่มุ่งปลูกฝังให้นักศึกษาสามารถนำไปใช้ได้อยู่ในชุดศึกษาพัฒนาความคาดทางอารมณ์ โดยยึดถือตัวชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น จากการรายงานพฤติกรรมในชั้นเรียนของครู การศึกษาเป็นกรณี (Case Study) ผลการเรียน จำนวนครั้งที่ก่อเหตุวิวาทเป็นต้น

7. พึงระมัดระวังในการนำแบบวัดความคาดทางอารมณ์ของต่างประเทศมาใช้ เนื่องจากมีตัวแปรทางวัฒนธรรมมาเป็นตัวแปรแทรกซ้อน

8. การกำหนดเป้าหมายของการนำเครื่องมือประเมินความคาดทางอารมณ์มาใช้ควรให้ชัดเจนว่า ทำไปเพื่ออะไร เพื่อการคัดเลือก เพื่อการเลือนเข้าสู่ตำแหน่ง เพื่อการพัฒนาการให้คำปรึกษาหรือการสอนเพิ่ม เพื่อเสริมสร้างทักษะ ทั้งนี้ เพราะเป้าหมายของการประเมินที่แตกต่างกัน จะมีจุดเน้นและแนวทางดำเนินการที่แตกต่างกันด้วย

ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2542 : 12) “ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดความคาดทางอารมณ์มีลักษณะเป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 1,151 คน ผลการศึกษาพบว่า แบบวัดความคาดทางอารมณ์ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ (1) ด้านความคาดทางอารมณ์ในตนเอง มี 7 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้ในตนเอง การยอมรับในตนเอง การพึงพาตนเอง การควบคุมอารมณ์ระหว่างบุคคล มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับผิดชอบสังคม การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม การจัดการกับความขัดแย้ง และการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สุภาพร พิสิฐฐ์พัฒนา (2543 : 4-5) “ได้สร้างแบบสอบถามวัดความคาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบบสอบถามตามแบ่งเป็น 5 ด้าน ด้านละ 30 ข้อ ตามแนวความคิดของโกลแมน คือ ด้านตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ด้านการจูงใจตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม

โสภิน วัฒนธรรมชัย (2545 : 6-7) ได้พัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา เป็นแบบสอบถามที่สร้างตามแนวความคิดของโกลแมน ประกอบด้วย 5 ฉบับ ด้านละฉบับ ฉบับละ 20 ข้อ นำไปทดสอบทั้งหมด 3 ครั้ง กับนักเรียนจำนวน 588 คน ได้แบบทดสอบจำนวน 100 ข้อ ที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .77 ถึง .86 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีคะแนนอยู่ระหว่าง 26 ถึง 60 คะแนน และมีเกณฑ์ปกติของคะแนนที่ มีค่าอยู่ระหว่าง T_{19} ถึง T_{70}

จากการศึกษาเรื่องการวัดและประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์ในข้างต้น พบว่าการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ยังเป็นแบบสอบถามความรู้สึกความคิดเห็น ตามองค์ประกอบความเชื่อตามทฤษฎีพื้นฐานของผู้สร้างแต่ละคน ยังไม่มีการวัดการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในเกณฑ์อารมณ์ (EQ) อย่างแท้จริงหนึ่งกับเกณฑ์ภาคเชาว์ทางสถิติปัญญา(IQ)

7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

กรมสุขภาพจิต (2543 ก : 1) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าอีควิวอเรียล EQ มาจากคำว่า (Emotion quotient) ซึ่งหมายถึง ความสามารถของคนด้านอารมณ์ จิตใจ รวมถึงการเข้าสังคมเป็นความสามารถในการตระหนักรู้สึกของผู้อื่นรู้จักแยกแยะอารมณ์ เช่น รัก โกรธ เกลียด ไม่พอใจ เมื่อ เครีย เสียใจ รำถึง ความสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ให้เข้ากับสังคม ได้เป็นอย่างดีและเป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ อีกวิถีอีกเป็นเรื่องใหม่ในแวดวงการศึกษา และจิตวิทยา เดิมเคยเชื่อกันว่าความสามารถทางเชาว์ปัญญา หรือ ไอคิว คือ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ มีชีวิตที่ดีและมีความสุขต่ำนานักจิตวิทยาริมดึงดึงข้อสังสัยต่อความเชื่อความเข้าใจดังกล่าว เพราะไม่เขื่อว่าความสามารถสำเร็จและความสุขในชีวิตของคน ๆ หนึ่ง จะขึ้นอยู่กับความสามารถทางเชาว์ปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว แต่เนื่องจากในระยะนี้ยังไม่มีข้อมูลจากการศึกษาวิจัยที่เพียงพอ ความคิดนี้จึงถูกกล่าวถึงอย่างน่าเดียดาย

จนกระทั่งในปี ก.ศ.1990 ชาโลเวย์และเมเยอร์สองนักจิตวิทยาได้นำความคิดนี้มาพูดถึงอีกครั้ง โดยอ้างถึงความฉลาดทางอารมณ์เป็นครั้งแรกว่า “เป็นรูปแบบหนึ่งของความฉลาดทางสังคมที่ประกอบด้วยความสามารถในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น สามารถแยกความแตกต่างของอารมณ์ที่เกิดขึ้น และใช้ข้อมูลนี้เป็นเครื่องชี้นำในการคิดและกระทำต่างๆ”

จากนี้ແเนียด โกลแมน (1998) นักจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยฮาร์ด ที่ทำการstan ต่อแนวคิดนี้อย่างจริงจัง โดยได้เขียนหนังสือเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional

หลังจากหนังสือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ของแดเนียล โกลแมน ออกสู่สาธารณะ ผู้คนก็เริ่มให้ความสนใจกับความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้น ประกอบกับระยะหลังมีงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์

อีกครึ่งหนึ่ง ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อ
ความสำเร็จและความสุขในชีวิตมนุษย์นักจากคำว่า Emotional Quotient ที่เราเรียกว่า อีคิวแล้วยัง
มีคำอื่น ๆ อีกหลายคำที่นักวิชาการใช้ในความหมายใกล้เคียงกัน เช่น Emotional Intelligence.

Emotional Ability. Interpersonal Intelligence

การ์ดเนอร์ (Gardner. 1993 : 13-25) ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็น 2 ด้าน

๑. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม

๒. ด้านการรู้จักตนเอง เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองสามารถแยกแยะอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ได้อย่างเหมาะสม

สโอลเวย์และเมเยอร์ (Salovey and Mayer. 1997 : 163) ได้ปรับปรุงองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ใหม่ เนื่องจากนิยามขององค์ประกอบเดิมมีขอบเขตจำกัดไม่สามารถอธิบายในมุมกร้างได้ โดยเฉพาะบทบาทของการคิดมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของบุคคล จึงได้เสนอโมเดลที่ปรับปรุงใหม่ไว้ เป็น 4 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

1. การรับรู้ การประเมิน หรือการตีความ และการแสดงออกของอารมณ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ประกอบด้วยองค์ประกอบอยู่

1.1 ความสามารถในการระบุภาวะอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตนได้อย่างถูกต้อง

- 1.2 ความสนใจในการระบุภาวะอารมณ์ของผู้อื่น ได้
 - 1.3 ความสามารถในการแสดงออกของอารมณ์ ได้อย่างถูกต้องแสดงความต้องการได้ตรงความรู้สึกอย่างเหมาะสม และถูกกาลเทศะ
 - 1.4 ความสามารถในการจำแนกความรู้สึกต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

2. การเก็บหนูของอารมณ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1 ความรู้สึก หรือ อารมณ์สามารถช่วยในการจัดลำดับความสำคัญเพื่อแก้ปัญหาได้

2.2 อารมณ์ที่เกิดขึ้นชัดเจน จะเกื้อหนุนในการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น โดยรู้ว่าจะไม่ให้เหตุการณ์นั้น ๆ เกิดขึ้นอีกและลดจำความรู้สึกต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น เช่น ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความรู้สึกเสียใจและมองสถานการณ์หรือปัญหาได้หลายด้านมากยิ่งขึ้น

2.3 อารมณ์หรือความรู้สึกที่เปลี่ยนไป ทำให้ความคิดเปลี่ยนไปด้วยสามารถคิดในทางสร้างสรรค์ ละเอียดรอน bombed และมองสถานการณ์หรือปัญหาได้หลายด้านมากยิ่งขึ้น

2.4 ภาวะอารมณ์ต่างๆ ทำให้บุคคลหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ความรู้สึกที่เป็นสุขช่วยให้จิตใจเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ภาวะวัฒน์ ปั้นนิตามัย (2542 ก : 23-28) ศึกษาพบว่าต่างประเทศได้มีภาษาเรียกที่ใกล้เคียงกับคำว่า ความนลادทางอารมณ์ ดังต่อไปนี้

1. Social intelligence คือ ความมีไหวพริบในการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้คน Eysenck (1972) เน้นทางด้านสociability ในการกำหนดความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. Tacit knowledge เป็นการเรียนรู้เงียบ ๆ ไม่เป็นทางราชการ ไม่พูดออกมาก และรับรู้ได้โดยพฤตินัยที่เกิดจากการปฏิบัติจริง เป็นผลจากการคิดโครงการณ์ จากสิ่งที่ได้เรียนรู้

3. Personal intelligence โดย Gardner เสนอว่าเป็นลักษณะของความเป็น “เก่ง คน” มีมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ความสามารถเข้าถึงความรู้สึกของภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น

4. Implicit leaning การเรียนรู้ที่ซับซ้อน โดยที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องแสดงออกมากให้ปรากฏ โดยทางภาษาถ้อยคำ แต่รับรู้เห็นได้ จำกัดได้ดี

5. Meta – mood experience หรือ Meta – experience หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของภาวะทางอารมณ์ (Moods) ของบุคคลที่แสดงออกผ่านอารมณ์ความรู้สึก ทั้งนี้รวมถึงการรู้เท่าทันในความรู้สึกนึกคิดและการอารมณ์ของตน

6. Emotional literacy หมายถึงความคล่องแคล่วในการอ่าน เข้าใจความรู้สึกตามจริง ความสามารถหยั่งรู้เท่าทันอารมณ์ตน เลี้ยงเห็นผล มีพลังและรู้ผลได้เล่าความคิด ความรู้สึกตามจริง ความสามารถหยั่งรู้เท่าทันอารมณ์ตน เลี้ยงเห็นผล มีพลังและรู้ผลได้

7. Practical intelligence เป็น 1 ใน 3 ด้านของไตรลักษณะของจิต (Triarchic Mind) ที่สะท้อนให้เห็นได้จากความสามารถปรับตนเข้ากับสภาพแวดล้อม

8. Emotional maturity คือ คนที่มีความสุขสบายในอารมณ์ เมื่อมีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตอย่างเป็นอิสระ สนองความต้องการของตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์ และมีการตรวจสอบตนเอง

9. Emotional learning เป็นการเรียนรู้อารมณ์ของตนเองของบุคคล
10. Emotional capital มองในด้านการบริหารจัดการในองค์กรที่มีของบุคคลใน

ฐานะ Human Capital

11. Emotional knowledge แหล่งรวมข้อมูลเกี่ยวกับอารมณ์และเกี่ยวกับประสบการณ์ทางอารมณ์ของบุคคล ที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจและการตีความภาวะแวดล้อม
 12. Emotional IQ สถิติปัญญาเป็นคุณภาพของสมอง ขณะที่อารมณ์เป็นคุณภาพของความรู้สึก อารมณ์ไม่สามารถแยกออกจากสติปัญญาได้
 13. Emotional competence สมรรถนะทางอารมณ์หมายความรวมถึง คุณลักษณะ
- 6 ประการของความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่
- 13.1 ความมั่นใจในตนเอง
 - 13.2 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา
 - 13.3 ความมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์
 - 13.4 การปรับปรุงตนเองอย่างสมอ
 - 13.5 การโน้มน้าวผู้อื่น
 - 13.6 การสร้างทีมงาน

ในประเทศไทย ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษา ได้บัญญัติคำว่า EQ หรือ Emotional Intelligence เป็นภาษาไทยไว้หลายคำ ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ (วีระวัฒน์ บันนิพัมย์. 2542x : 19)
2. สติปัญญาทางอารมณ์ (วิลาสลักษณ์ ชัวร์ลี. 2542 : 37)
3. เจต โภคเจต โภวิท เจตวิทูร ปรัชญาเชิงอารมณ์ หรือความสามารถทางอารมณ์ โดยพระธรรมปีฎก ป.อ ปยุต โภ (กรมสุขภาพจิต. 2543x : 33)
4. ความฉลาดทางอารมณ์ (กรมสุขภาพจิต. 2543x : 55 ; เทิดศักดิ์ เดชคง. 2542 ; อุษณีย์ โพธิสุข. 2542 : 19)

5. ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (ทศพร ประเสริฐสุข, 2545 : 19 ; พ่องพวรรณ เกิดพิทักษ์. 2543 : 15 และนิตยา คงภักดี. 2542 : 69)

6. วุฒิภาวะทางอารมณ์ (อาภา ณัดช่าง. 2543 : 25)

แต่ผู้วิจัยใช้เรียก Emotional Intelligence ใน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ว่า “ความฉลาดทางอารมณ์”

จากเนื้อหาข้างต้นสรุปได้ว่า ความคลาดทางอารมณ์เป็นความคลาดของบุคคลในการควบคุมอารมณ์สามารถสะกดกลั่นอารมณ์ของตนเอง มีจิตใจที่หนักแน่นมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ จัดการกับอารมณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เป็นการสร้างความหวังและให้กำลังใจในตนเองเพื่อให้รับความสำเร็จในการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อน มองโลกในแง่ดีสามารถเชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ มีความพยายามและความกระตือรือร้นในการทำงานและพยายามหารือแก้ปัญหา และปรับปรุงงานเพื่อนำตนไปสู่ความสำเร็จ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคลาดทางอารมณ์

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 49-51) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ของเด็กได้แก่

1. วิธีการเลี้ยงดูการเลี้ยงดูของพ่อแม่มีผลอย่างมากต่อสภาพอารมณ์ของเด็ก หากพ่อ แม่มีอารมณ์ที่หนักแน่นมั่นคง เลี้ยงดูอย่างใจเย็นและตอบสนองต่อสูกอย่างเหมาะสมเด็กก็จะเป็นคนที่มีอารมณ์ที่หนักแน่นมั่นคงไปด้วย

2. พื้นฐานอารมณ์ เป็นแนวโน้มในการตอบสนองของสิ่งแวดล้อม เด็กบางคนมีพื้นฐานทางอารมณ์รุนแรง หุคหิจง่าย ปรับตัวยาก แต่เด็กบางคนใจเย็น ปรับตัวง่าย และการตอบสนองทางอารมณ์ไม่รุนแรง

กมครัตน์ หล้าสุวงษ์ (2524 : 45) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนไว้ดังนี้ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดู เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เด็กจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีได้ยิ่งหากจากการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง และเหมาะสม เป็นองค์ประกอบสำคัญ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่ทำให้มีพลเมืองที่ดีได้คือ ผู้อบรมเลี้ยงดู ซึ่งอาจจะเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือคนอื่น ๆ บุคคลดังกล่าว จะต้องมีสุขภาพจิตดีพอที่พร้อมจะถ่ายทอดความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่สู่และเกื้อหนุน ความอ่อนโยน ความมีเหตุผล ตลอดจนเป็นแบบฉบับอันดีงามที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น ๆ ให้แก่บุตรและธิดา การอบรมเลี้ยงดูแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) หรือเรียกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดความขัน หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองค่อยควบคุม ออกคำสั่งให้บุตรปฏิบัติตาม ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำการต้องการ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย คือ

ข้อดี ทำให้เด็กมีความอ่อนน้อมไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ มีความเคราะห์เชื่อฟัง

ผู้ใหญ่

ข้อเสีย ทำให้เด็กขาดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ได้สัตตัศน์ใจด้วยตนเอง มีลักษณะพึ่งผู้อื่น (Dependency)

1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (Leisses – faire) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หรือหอดทึ่งบุตร ปล่อยให้เด็กทำตามอัปการใจ ไม่มีคนดูแลแนะนำทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว ชอบทะเลาะเบาะแว้ง ไม่เชื่อฟังผู้ใด มีอารมณ์ไม่มั่นคง เด็กนักแสดงอาการเรียกร้องความสนใจ (Call for attention) จากผู้อื่นอยู่เสมอ เพราะเด็กขาดความรัก ความอบอุ่น ความสนิจากพ่อแม่

1.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบทุนตอนมากเกินไป (Over – protection)

หมายถึง พ่อแม่จะพยายามปกป้องดูแลบุตรคล้ายๆ กับว่าบุตรนั้นเป็นเด็กอยู่ตลอดเวลา จะทะนุถนอม ระวังไว้ในทุก จะพยายามช่วยเหลือหรือแนะนำ หรือทำให้เองจนเด็กไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตัวเองได้ เด็กจะมีลักษณะเอาแต่ใจตัว ขัดใจไม่ได้ ไม่มีความคิดริเริ่ม พยายามพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ แก้ปัญหา หรือทำอะไรด้วยตนเอง ไม่ได้

1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง การที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง อบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการใช้เหตุผล ให้บุตรมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มีส่วนร่วม รับผิดชอบในการกิจต่าง ๆ ของครอบครัว สามารถที่จะแสดงความสามารถของตนได้เต็มที่ในทางที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับกาลเทศะและเหตุผล ทำให้เด็กมีความคิดริเริ่ม มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะตนเป็นที่พึ่งแห่งตน (Independency) ได้

2. สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพการณ์หรือสิ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคล อันมีผลทำให้ระบบกระเทือนต่อสภาพของจิตใจ องค์ประกอบดังกล่าว แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางบ้าน บ้านเป็นสิ่งที่ทุกคนจะอาศัย ไม่ได้ บ้านจึงมีอิทธิพลต่อสุขภาพทั้งทางกายและทางจิตมาก ครอบครัวที่เป็นสุขย่อมหมายถึง ครอบครัวที่บุคคลในบ้านนั้นมีการปรับตัวเข้าหากัน ได้ดี สิ่งแวดล้อมทางบ้านแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1.1 การประทับรั้งระหว่างบุคคลในบ้าน บุคคลในบ้านควรจะมีความสามัคคี บิดามารดา หรือบุคคลในบ้านต้องทำงานให้เป็นที่พึงของเด็ก เป็นที่ปรึกษาที่ดีด้านการดำเนินชีวิตต่าง ๆ ในบ้าน เช่น การกินอยู่ หลับนอน ตลอดจนอุปนิสัยต่าง ๆ ของบุคคลในบ้านจะเป็นแบบฉบับหรือตัวอย่างแก่เด็กทั้งสิ้น ผู้ใหญ่จึงควรระมัดระวัง และกระทำแต่ในลิ่งที่ดีงาม

2.1.2 สภาพของบ้านและสิ่งแวดล้อมรอบบ้าน ได้แก่

1) บ้านต้องไม่คับแคบจนเกินไป มีขนาดพอเหมาะสมกับจำนวนสมาชิก

ภายในบ้าน

- 2) บ้านครัวสะอาด เรียบง่าย มีอุปกรณ์ด้วยที่ได้ มีส่วนถูกหลักอนามัย
- 3) บ้านที่อยู่ ควรมีลักษณะมั่นคง ปลอดภัย และไม่อยู่ห่างไกลจากบ้าน

คนอื่น หรือชุมชนมากเกินไป แต่ก็ไม่ควรอยู่ในที่ของแจ

2.2 สิ่งแวดล้อมทาง โรงเรียน โรงเรียนนับว่าเป็นสถานที่สำคัญรองลงมาจากการบ้านสิ่งแวดล้อมทาง โรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ

2.2.1 สภาพ โรงเรียน โรงเรียนครัวสะอาด โถ่โถง มีสวัสดิการที่ดี เช่น มีส้วม มีโรงพยาบาลที่ถูกอนามัย มีห้องพยาบาลและอุปกรณ์เพียงพอในการปฐมพยาบาล โรงเรียน ควรอยู่ห่างไกลจากที่ของแจ

2.2.2 ครุ บุคคลภาพของครุ ต้องมีความเป็นกันเอง มีใจ โอบอ้อมอารี สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้น่าเรียน สร้างเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถของแต่ละคนให้มากที่สุด

2.2.3 เพื่อนเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อสุขภาพจิตของเด็กมาก ถ้าในวัยเด็ก ถูกเพื่อนบุ่มบึ้ง เก็บไว้ไม่ได้ หรือไม่ได้รับการยอมรับ ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น เกิดความสับสน ตัวเอง มองบุคคลอื่นในแง่ร้าย และเกิดความกังวลขึ้นใจอยู่เสมอ เมื่อ โตขึ้นความรู้สึกเช่นนี้จะติดตัวไปท่าให้ไม่อย่างเข้าสังคมกับคนอื่น เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อนก็ขาดเพื่อนที่จะเล่าสู่กันฟัง ต้องเก็บกด เอาไว้ทำให้มีอารมณ์เครียดอยู่เสมอ

2.2.4 ระเบียบวินัยของ โรงเรียน โรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องมีระเบียบวินัย เพื่อความเป็นระเบียบร้อยภายใน โรงเรียน เพื่อสอนให้เด็กรู้จักทำงานให้ถูกต้องตามกติกาและมี วินัยในตนเอง แต่เมื่อใช่บ่บู๊ให้เด็กหัวดกล้วนกันไป จนเด็กมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวหรือกลัวลาม ดังนั้นระเบียบวินัยที่ดี ควรจะเหมาะสมกับเด็กวัยนี้ ๆ คือสามารถปฏิบัติได้จริง และถูกต้องกับ ค่านิยมในสังคมนั้น ๆ

สุชา จันทร์เอม (2536 : 64) กล่าวว่าองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ของเด็ก มีดังนี้

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทัศนคติของพ่อแม่มีส่วนสร้างอารมณ์ของเด็ก อยู่มากเด็กที่ถูกทอดทิ้ง พ่อแม่ที่มีความขัดแย้งกันเสมอ พ่อแม่ไปทำงานทั้งวัน หรือพ่อแม่คุ้ดเจา ใจใส่มากเกินไป ก็ถูกประเมินเด็กก้าวร้าวได้ เด็กที่เป็นถูกคนโถงคนมักเป็นคนเข้าใจอารมณ์ มากกว่าเด็กคนหลัง ๆ เพราะเข้ารู้ว่าการร้องไห้ทำให้เขาได้สิ่งที่ต้องการแทนทุกครั้ง ส่วนเด็กที่พ่อ แม่ขัดแย้งกันอยู่เสมอ จะทำให้เด็กรู้สึกไม่มั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งจะทำให้มีปัญหาในการปรับตัว ต่อมา

2. สิ่งแวดล้อม บ้านที่เข้มงวดมากเกินไป และผู้ใหญ่ที่ค่อยความคุณเด็กเกินไปหรือมีแยกมาพักบ่อย ๆ จะทำให้เด็กโกรธง่ายกว่าบ้านที่มีความสุข ไม่มีการทะเลกัน บ้านที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระ จะช่วยให้เด็กเป็นคนที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ อารมณ์เยือกเย็น นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมทาง โรงเรียนก็มีส่วนทำให้เด็กเป็นคนเจ้า

กรมสุขภาพจิต (2543 ข : 27) ได้กล่าวถึงความคลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความคลาด และความสามารถทางสมองอย่างหนึ่ง การที่คนเราจะมีความคลาดทางอารมณ์มากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยหลัก ๆ คือ

1. พื้นที่กรรมและพื้นฐานอารมณ์

พันธุกรรม คือตัวกำหนดให้มนุษย์ทุกคนมีลักษณะพื้นฐานอารมณ์ที่แตกต่างกันไป และพื้นฐานอารมณ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดก็จะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่กำหนดพฤติกรรมบุคลิกภาพ นอกจากนี้ในสภาพแวดล้อมที่ตั้งครรภ์ ก็มีส่วนไม่น้อยต่อการสร้างพื้นฐานอารมณ์ เพราะในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า อารมณ์ของแม่ขณะที่ตั้งครรภ์ เป็นส่วนสำคัญต่อการวางพื้นฐานทางอารมณ์ของลูก เช่น แม่ที่มักมีความเครียด อาจจะทำให้ลูกเป็นเด็กอารมณ์ไม่ดี ซึ่งโน้ต เลี้ยงยาก ส่วนแม่ที่มีอารมณ์ดี มีความสนับสนุนทางด้านจิตใจขณะที่ตั้งครรภ์ ก็มักจะได้ลูกที่เป็นเด็กเลี้ยงง่าย ร่าเริง คนที่มีพื้นฐานอารมณ์ดี จึงเหมือนกับคนที่มีทุนสำรองของชีวิตติดตัวมาตั้งแต่เกิด เพราะการมีจิตใจที่มั่นคง เชื่อมแข็ง ถือได้ว่าเป็นคนโชคดี

2. สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดู

พื้นอารมณ์ที่กำหนดโดยพันธุกรรมเป็นปัจจัยที่คิดตัวมาไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ก็จริง แต่การเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมกับอารมณ์ก็สามารถช่วยพัฒนากล่องเกล้าและความคุณพื้นอารมณ์ด้านลบได้ ขณะเดียวกันก็สามารถส่งเสริมพื้นอารมณ์ด้านบวกให้ได้ดีเด่นยิ่งขึ้นไป ซึ่งจากการศึกษาข้างต้น พบว่า สาเหตุที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อความคลาดทางอารมณ์นั้น ได้แก่ ปัจจัยทางกายหรือทางชีววิทยา ปัจจัยทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา

ลักษณ์ สริวัฒน์ (2545 : 194 – 195) กล่าวว่า ความคลาดทางอารมณ์สามารถพัฒนาได้โดยที่ต้องมีหลักการพัฒนาในหลายๆ ทาง ความคลาดทางอารมณ์เป็นความคลาดและความสามารถทางสมองอย่างหนึ่ง การที่คุณเราจะมีความคลาดทางอารมณ์มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก ๆ 2 ประการ คือ พัฒนารูปแบบพื้นฐานทางอารมณ์ และสภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดู

1. พันธุกรรมและพื้นฐานทางอารมณ์ พันธุกรรม คือ ตัวกำหนดให้มนุษย์ทุกคนมีลักษณะพื้นฐานอารมณ์ที่แตกต่างกันไป และพื้นฐานอารมณ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดก็จะเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมอารมณ์ บุคลิกภาพ

2. สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดู พื้นอารมณ์ที่ถูกกำหนดโดยพันธุกรรมเป็นปัจจัยที่ติดตัวมาไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ก็จริง แต่การเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมกับอารมณ์ก็สามารถจะช่วยพัฒนาลักษณะเด่นๆ ได้ ขณะเดียวกันก็สามารถส่งเสริมพื้นอารมณ์ด้านบวกให้ค่อนข้างๆ ขึ้นไป

นงพา ลีมสุวรรณ (2541 : 55-61) ได้สรุปปัจจัยอิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาการทางจิตใจไว้วังนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการจิตใจ เมื่อแรกเกิดมนุษย์มีสภาพที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เลย ต่างจากสัตว์โลกอื่นหลายชนิด เช่น เต่าออกจากรากไม้จะสามารถคลานลงทะเลไปหาภินได้เอง โดยไม่ต้องพิงพาเพื่อแม่ สภาพช่วยตัวเองไม่ได้ของทารกนี้เองทำให้พัฒนาการของมนุษย์เราขึ้นกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมมาก สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจึงสามารถทำให้ทารกมีพัฒนาการที่ดีเหมาะสมถึงอย่างไรก็ตามปัจจัยทางชีวภาพก็มีความสำคัญเช่นกัน แต่ยังเป็นรองกว่าปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมเนื่องจากพัฒนาการทางจิตใจหลายอย่างมาก แต่พอจัดเป็นกลุ่มกันใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่มคือ

1. ปัจจัยทางชีวภาพ (Biological factors) คือสิ่งที่ติดตัวมาจากการ遗传 ปัจจัยทางชีวภาพ ประกอบด้วย

1.1 พันธุกรรม เด็กจะได้รับพันธุกรรมจากพ่อแม่มาตั้งแต่กำเนิด จะเห็นได้ในสภาพร่างกาย เช่น ลักษณะด้านหน้าปัญญา ถ้าเด็กมีลักษณะเป็นที่ถูกใจของพ่อแม่ก็ทำให้เกิดเป็นที่ยอมรับและต้องการมากขึ้น ถ้าเด็กมีลักษณะไม่ตรงตามความต้องการก็อาจทำให้เด็กไม่เป็นที่รัก และต้องการเท่าที่ควร อาจทำให้ได้รับการเลี้ยงดูที่ต่างกัน ก็จะพัฒนาไปต่างกัน ลักษณะทางพันธุกรรมนี้จึงมีอิทธิพลทำให้เด็กได้รับการตอบสนองจากสิ่งแวดล้อมโดยแยกกันได้

1.2 ชอร์โนน พบร่วมดับชอร์โนนที่แตกต่างกันก็มีอิทธิพลทำให้เด็กพัฒนาไปต่างกัน เช่น ในเด็กที่มีระดับชอร์โนนมากที่ได้รับจากแม่จะมีพัฒนาลักษณะด้านภาษาและร่างกายดีกว่าเด็กที่มีระดับชอร์โนนน้อย ไม่ชอบของเล่นเด็กหญิงและมีพฤติกรรมแบบเด็กชายบางกรณี พบร่วมกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ไม่ชอบของเล่นเด็กหญิงและมีพฤติกรรมแบบเด็กชายบางกรณี พบร่วมกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ทำให้เด็กพัฒนาไปต่างกัน

1.3 เพศ บทบาทของเพศหญิงและเพศชายที่แตกต่างกันนี้เป็นที่ยอมรับกันนานก็จะถูกถ่ายทอดจากพ่อแม่ไปสู่เด็ก และผู้หญิงเองก็มีพฤติกรรมต่อเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายต่างกัน เช่น แม่มักจะให้ความสนใจอุปกรณ์มากกว่าลูกผู้หญิง และพ่อซึ่งจะเป็นคนก้าวหน้าเมื่อนั้น แม้จะมีพฤติกรรมต่อลูกผู้หญิงอย่างอ่อนโยนกว่าปฏิบัติต่อลูกผู้ชาย

1.4 ลักษณะรูปร่าง พนว่ารูปร่างคนบางแบบมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพบางลักษณะและโรคทางจิตเวชบางชนิด คือ คนอ้วนเตี้ย สัมพันธ์กับลักษณะชอบแสดงออก อารมณ์ป่วนแปรปั้นลง คนผอมสูง สัมพันธ์กับลักษณะไม่ชอบแสดงออก และโรคจิตเภท

1.5 พื้นฐานอารมณ์ เด็กมักมีพื้นฐานของอารมณ์แตกต่างกันมาตั้งแต่แรกเกิด และมักจะคงลักษณะที่ไว้ไปจนโต เช่น เด็กบางคนปรับตัวง่าย เด็กบางคนปรับตัวยาก บางคนอารมณ์ดีบางคนอารมณ์ไม่ดี บางคนชอบอยู่เฉย ๆ เป็นส่วนใหญ่แต่บางคนไม่ชอบอยู่เฉย ชอบเล่น มีชีวิตชีวาพื้นฐานของอารมณ์นี้อาจจะกระตุ้นให้ได้รับการตอบสนองจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ กัน เช่น แม่บางคนชอบลูกที่อยู่เฉย ๆ หรือเลี้ยงง่าย แต่ลูกกลับมีระดับพลังงานสูง ชอบเล่นไม่อยู่นิ่งก็อาจทำให้แม่ไม่ชอบหนึ่งอย่างและบ่นว่าเด็ก ทำให้มีปัญหาความระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ซึ่งก็อาจส่งผลกระทบถึงการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก

1.6 สภาพร่างกาย ความบกพร่องของสภาพร่างกายของเด็กมีผลอย่างมากต่อพัฒนาการ เช่น เด็กที่หูหนวกโดยกำเนิดก็ทำให้พัฒนาการทางภาษาเสียไปด้วย หรือเด็กที่มีสมองพิการก็จะหงุดหงิด ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ไม่อยู่นิ่ง ชอบมากและก้าวร้าวทำให้เลี้ยงยาก นอกจากนั้นแล้วพ่อแม่เอง

2. ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (Environmental factors) ถึงแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กมาปรับตัวเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดและพัฒนาตนเอง จนกระทั่งมีลักษณะเฉพาะของตัวเด็ก

2.1 สภาพแวดล้อมในครรภ์ มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ส่งผลกระทบถึงทารกขณะอยู่ในครรภ์ เช่น ภาวะขาดเลือดเลี้ยง胎盘 โรคหัดเยอรมันในแม่ นอกจากนั้นสภาพอารมณ์และจิตใจของแม่ขณะท้อง ก็อาจทำให้เด็กเกิดมามีระบบสติปัญญาต่ำกว่าที่ควรเป็นตามพัฒนาระยะจากพ่อแม่

2.2 วัฒนธรรม ทันทีที่เด็กเกิดมา ก็ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชนชาติที่ได้สะสมมาหลายชั่วศตวรรษแล้ว วัฒนธรรมเหล่านี้เปรียบเสมือนเป้าที่หล่อหลอมให้บุคลิกภาพของเด็กของตนอย่างมาก แล้วพอห่างไกลเด็กก็จะเริ่มนัดใจเด็ก และลืมเลียนเด็กที่ยังติดแม่ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะแยกตัวและอิจฉาน้องได้จริง

2.3 สภาพครอบครัวและวิธีการเลี้ยงดู ลักษณะครอบครัว การเลี้ยงดูและทำที่ของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากกว่าคุณสมบัติทางชีวภาพของเด็ก เพราะเด็กจะพยายามปรับตัวและมองตัวตามที่ผู้ใหญ่ของตน เด็กจะเรียนจากผู้ใหญ่ที่ตนรัก โดยการเอาอย่าง เด็กจะพยายามสังเกตและซึมซับสิ่งรอบตัวไว้เป็นคุณสมบัติของตนเอง สรุปคือเด็กจะจากพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูว่าการเป็นคนนั้นเขาเป็นกันอย่างไร สภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูมีความสำคัญ

มากกว่าปัจจัยอื่น ๆ ถ้าเติบโตในครอบครัวที่มีสุขภาพจิตดี อบอุ่น เด็กก็จะพัฒนาอย่างมีจิตใจที่แข็งแรงสามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ หรือค้ายมีภูมิคุ้มกันต่อทางอารมณ์และพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

2.4 สภาพสังคม ลักษณะสังคมที่เด็กอยู่มีผลต่อการพัฒนาของเด็กเด็กที่เติบโตในสังคมที่สงบสุข ยุติธรรมกึ่งสากล มั่นคง เชื่อมั่น มองโลกในแง่ดี เด็กเติบโตในสังคมที่ว้าวุ่น ยุ่งเหยิง เช่น ภาวะสงครามก็ยอมได้รับผลเสีย นอกจากนั้นระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ต่างกันในสังคมก็จะปฏิบัติต่อเด็กต่างกัน เช่น อาชีพของพ่อแม่ ฐานะทางเศรษฐกิจ บุคลิกภาพของพ่อแม่ ค่านิยมของพ่อแม่ สภาพครอบครัว สภาพเพื่อนบ้าน สภาพสังคม วัฒนธรรม ศาสนา จากเอกสารที่กล่าวมา สภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเด็กนั้นล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีผลต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น ปัจจัยทางกายภาพหรือชีวภาพ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคลาดทางอารมณ์

ปัจจัยทางภาษาพหุ	ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม	ปัจจัยทางจิตวิทยา
<p>พันธุกรรม</p> <p>เด็กจะได้รับพันธุกรรมจากพ่อแม่มาตั้งแต่กำเนิด จะเห็นได้ในสภาพร่างกาย เช่น สีผิว ระดับชีวนิรภัย ถ้าเด็กมีลักษณะเป็นที่ถูกใจของพ่อแม่ก็ทำให้เกิดเป็นที่ยอมรับ และต้องการมากขึ้น ถ้าเด็กมีลักษณะไม่ตรงตามความต้องการก็อาจทำให้เด็กไม่เป็นที่รักและต้องการเท่าที่ควร อาจทำให้ได้รับการเดี้ยงดูที่ต่างกัน ก็จะพัฒนาไปต่างกัน ลักษณะทางพันธุกรรมนี้จึงมือทิพลทำให้เด็กได้รับการตอบสนองจากสิ่งแวดล้อมผิดแยกกันได้</p>	<p>สภาพแวดล้อมในครรภ์มารดา มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ส่งผลกระแทกถึงทารกขณะอยู่ในครรภ์ เช่น ภาวะขาดเลือดเลี้ยงทารก โรคหัดเยอรมันในแม่ นอกจากนั้นสภาพอารมณ์และจิตใจของแม่ขณะท้อง ก็อาจทำให้เด็กเกิดมา มีระบบสติปัญญาต่ำกว่าที่ควรเป็นตามพันธุกรรมจากพ่อแม่</p> <p>วัฒนธรรม</p> <p>ทันทีที่เด็กเกิดมา ก็ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชนชาติที่ได้สะสมมาหลายชั่วศตวรรษแล้ว วัฒนธรรมเหล่านี้เปรียบเสมือนเปลือกหัวใจของบุคคลิกภาพของเด็กของตนอย่างมาก แล้วพ่อหย่านมเด็กก็จะเริ่มขัดใจเด็กและล้อเลียนเด็กที่ยังดิดแม่ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะแยกตัวและอิจนาตนอย่างได้จงจาย</p>	<p>บุคคลิกภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - บุคคลิกภาพแบบเก็บตัว เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานที่แน่นอน สามารถควบคุมนิสัยของตนเองได้ ไม่มีการยืดหยุ่น นิ่งถึงแต่ตัวเองมากที่สุด ถ้ามีการปรับปรุงมักจะอยู่ในรูปแบบนี้ - บุคคลิกภาพแบบแสดงตัว จะเป็นบุคคลิกภาพที่อยู่บนฐานของความจริง ไม่พะวงอยู่กับตัวเอง จะเปลี่ยนแปลงนิสัยตามความเหมาะสมของสถานการณ์นั้น ๆ

ปัจจัยทางภาษาพหุ	ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม	ปัจจัยทางจิตวิทยา
ชอร์โนน ระดับชอร์โนนที่แตกต่างกันก็มีอิทธิพลทำให้เด็กพัฒนาไปต่างกัน เช่น ในเด็กที่มีระดับชอร์โนนมากที่ได้รับจากแม่จะมีพัฒนาลักษณะอนเล่นคลายเครียดกว่าเด็กที่ไม่ชอบของเล่นเด็กหนูนิ่งและมีพฤติกรรมแบบเด็กชายบางกรณีพบว่า นักโทษที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว และกระทำการความผิดทางเพศมีระดับสูงกว่าคนทั่วไป	สภาพครอบครัววิธีการอบรมเด็กๆ ลักษณะครอบครัว การเตียงคู่ และท่าทีของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากกว่าคุณสมบัติทางชีวภาพของเด็ก เพราะเด็กจะพยายามปรับตัวและมองตัวตามที่ผู้ใหญ่ในบ้าน แต่จะเรียนจากผู้ใหญ่ที่ตนรัก โดยการเอาอย่าง เด็กจะพยายามสังเกตและซึมซับสิ่งรอบตัวไว้ เป็นคุณสมบัติของตนเอง สรุปคือเด็กจะหากิน พ่อแม่ผู้ดียังคงไว้วางใจเด็ก ให้เป็นคนนั้น เขาเป็นกันอย่างไร สภาพครอบครัวและการเตียงคู่มีความสำคัญมากกว่าปัจจัยอื่นๆ ถ้าเติบโตในครอบครัวที่มีสุขภาพจิตดี อบอุ่น เด็กก็จะพัฒนาอย่างมีจิตใจที่แข็งแรง สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้ หรือคัด้วยมีภูมิคุ้มกันต่อทางอารมณ์และพฤติกรรมเมื่อยังเป็นได้	แรงจูงใจ หมายถึง กระบวนการที่อินทรีย์สูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้มีพฤติกรรมมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง ถ้ามีแรงจูงใจมาก พฤติกรรมจะมีพลังมาก ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์จึงเกิดจากแรงจูงใจเป็นสำคัญ - แรงจูงใจไฟลัมณุทธิ์ หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง เราจะสังเกตเห็นว่านักเรียนที่เรารู้จักนั้น บางคนมีแรงจูงใจไฟลัมณุทธิ์สูง บางคนมีแรงจูงใจไฟลัมณุทธิ์ต่ำ ความแตกต่างของบุคคลทั้งสองพวกนี้ก็ได้จากการทำงาน - แรงจูงใจไฟลัมพันธ์ เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับ เป็นที่รักใคร่ของเพื่อนฝูง
เพศ บทบาทของเพศหญิงและเพศชายที่แตกต่างกันจนเป็นที่ยอมรับ กันนานก็จะถูกถ่ายทอดจากพ่อแม่ไปสู่เด็ก และผู้หญิงองค์มีพฤติกรรมต่อเด็กผู้หญิง และเด็กผู้ชายต่างกัน เช่น แม่มักจะให้ความสนใจถูกชายมากกว่าถูกผู้หญิง และพ่อซึ่งจะเป็นคนก้าวร้าวเมื่อนั้น		

ปัจจัยทางกายภาพ	ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม	ปัจจัยทางจิตวิทยา
มักจะมีพฤติกรรมต่อ ลูกผู้หญิงอย่างอ่อนโยนกว่า ปฏิบัติต่อลูกผู้ชาย	สภาพสังคม ลักษณะสังคมที่เด็กอยู่ก็มีผลต่อ การพัฒนาของเด็กเด็กที่เติบโต ในสังคมที่สงบสุข ยุติธรรมก็ รู้สึกมั่นคง เชื่อมั่น มองโลกใน แง่ดี เด็กเติบโตในสังคมที่วุ่น วายเหยิง เช่น ภาวะสังคมกี บ้ม ได้รับผลเติบ นอกจากนั้น ระดับความเป็นอยู่ของ ครอบครัวที่ต่างกันในสังคมกี บ้มจะปฏิบัติต่อเด็กต่างกัน	และได้รับความยินยอมจาก บุคคลในกลุ่ม พัฒนาการ ของแรงงานใจไฟฟ้ามั่นคง เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยเนพะ ในครอบครัวที่มีความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น พ่อแม่ที่ไม่มีลักษณะ ก้าวร้าว ข่มขู่ หรือ ครอบครัวที่ไม่มีการแก่งชิง ชิงดีชิงคุณในพื้นท้อง สิ่ง เหล่านี้จะช่วยพัฒนา บุคลิกภาพของเด็กเมื่อ เติบโตขึ้นมา จะทำให้เป็น คนที่ทำอะไรเพื่อให้ผู้อื่น พอใจเสมอ
อารมณ์ปรานแปรขึ้นลง คน นอนสูง สัมพันธ์กับลักษณะ ไม่ชอบแสดงออก และโรค จิตเภท	สัมพันธภาพกับเพื่อน เพื่อนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ต่อสุขภาพจิตของเด็กมาก ถ้าใน วัยเด็กถูกเพื่อนปุ่งรังเกียจ ไม่มี ใครแยแส เด็กจะรู้สึกว่าへ่วง ชื่นใจ ขาดความอบอุ่น เกิด ความสัมภัยตัวเอง มองบุคคล อื่นในแง่ร้าย และเกิดความคับ ข้องใจอยู่เสมอ เมื่อโตขึ้น ความรู้สึกเช่นนี้จะติดตัวไปทำ ให้ไม่อยากเข้าสังคมกับคนอื่น เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อนก็ขาดเพื่อน ที่จะเล่าสู่กันฟัง ต้องเก็บกดทำ ให้มีอารมณ์เครียดอยู่เสมอ	
สภาพร่างกาย ความบกพร่องของสภาพ ร่างกายของเด็กมีผลอย่างมาก ต่อพัฒนาการ เช่น เด็กที่หู หนวกโดยกำเนิดก็ทำให้ พัฒนาการทางภาษาเสียไป ด้วย หรือเด็กที่มีสมองพิการกี จะหยุดหงิด ควบคุมอารมณ์ ไม่ได้ ไม่อยู่นิ่ง ซนมากและ ก้าวร้าวทำให้เลี้ยงยาก	สภาพสังคม ลักษณะสังคมที่เด็กอยู่ก็มีผลต่อ การพัฒนาของเด็กเด็กที่เติบโต ในสังคมที่สงบสุข ยุติธรรมก็ รู้สึกมั่นคง เชื่อมั่น มองโลกใน แง่ดี เด็กเติบโตในสังคมที่วุ่น วายเหยิง เช่น ภาวะสังคมกี บ้ม ได้รับผลเติบ นอกจากนั้น ระดับความเป็นอยู่ของ ครอบครัวที่ต่างกันในสังคมกี บ้มจะปฏิบัติต่อเด็กต่างกัน	

ปัจจัยทางภาษาพหุ	ปัจจัยทางสั่งແວດล้ม	ปัจจัยทางชีวิตวิทยา
	<p>สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน -สภาพโรงเรียน โรงเรียนควร สะอาด อิโอดิง มีสวัสดิการที่ดี เช่น มีสระว่ายน้ำ มีโรงอาหารที่ถูก อนามัย มีห้องพยาบาลและ ชุมชนเพียงพอในการปฐมนิเทศ พยาบาล โรงเรียนควรอยู่ ห่างไกลจากที่ขยะ -ครู บุคลิกภาพของครู ต้องมี ความเป็นกันเอง มีใจ โอบอ้อม อารีสร้างบรรยายกาศใน ห้องเรียนให้น่าเรียน -เพื่อน เป็นองค์ประกอบสำคัญ ต่อสุขภาพจิตของเด็กมาก ถ้าใน วัยเด็กถูกเพื่อนผูงรังเกียจ ไม่มี ใครแยแส เด็กจะรู้สึกว่าเหงาขาด ความอบอุ่น เมื่อโตขึ้น ความรู้สึกเช่นนี้จะติดตัวไปทำ ให้ไม่อย่างเข้าสังคมกับคนอื่น เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อนก็ขาดเพื่อน ที่จะเล่าสู่กันฟัง ต้องเก็บกดทำ ให้มีอารมณ์เครียดอยู่เสมอ -ระเบียบวินัยของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องมีระเบียบวินัย เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อสอนให้เด็กรู้จักทำงานให้มี วินัยในตนเอง</p>	

ปัจจัยที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคลาดทางอารมณ์ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้เลือกเอาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคลาดทางอารมณ์ ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่นักเรียนอาศัยอยู่ ซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเอง แรงจูงใจ ความวิตกกังวล และเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความคลาดทางอารมณ์ เนื่องจากอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่ผู้ปกครองได้ใช้วิธีต่างๆ ในการถ่ายทอดอบรมสั่งสอนบุตร ซึ่งสามารถส่งผลต่อเด็กโดยตรงในทุกด้าน จากการรวบรวมศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการอบรมเลี้ยงดูว่ามีความสำคัญมีอิทธิพลต่อเด็กดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ไว้ดังต่อไปนี้

อัจฉรา สุขารามณ์ (2542 : 151) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ซึ่งกระทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงได้จากการที่พ่อแม่อบรมสั่งสอน โดยบอกกันตรง ๆ ว่าเด็กต้องทำด้วยย่างไร เพื่อจะได้ทำตัวถูกต้องเหมาะสม บอกความถูก ต้องให้แก่เด็ก การอบรมเลี้ยงดูในทางตรงนี้ เป็นการให้ระเบียบวินัยแก่เด็กด้วย พ่อแม่ต้องมีความคงเส้นคงวาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่าใช้อารมณ์เป็นเกณฑ์ในการตัดสินหรือแก้ไขปัญหาต้องทำโดยใช้ความคิดควบคู่กับอารมณ์เพื่อให้เกิดการกระทำที่ถูกต้องการบอกกันโดยตรงบางครั้งจะมีการให้รางวัลและการลงโทษเห็นเด็กทำดีก็จะได้รับคำชมเชยถ้าทำผิดก็จะมีการลงโทษ ทางอ้อม เป็นการอบรมไม่ได้ทำเป็นทางการ เป็นการอบรมที่เด็กได้จากการเลียนแบบหรือเด็กรับไปโดยไม่รู้ตัวจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเดกนั่นเอง การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบทางอ้อม เด็กได้เห็นตัวแบบจากพ่อแม่และจากสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อ กัน จะถ่ายทอดลงสู่เด็กซึ่งเป็นผลผลิตของครอบครัว เด็กซึ่งซับสิ่งต่าง ๆ นั้น ไว้และจะนำไปแสดงออกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ สำหรับผู้ที่เป็นพ่อแม่ การช่วยให้ถูกได้พัฒนาความคลาดทางอารมณ์ เป็นเรื่องสำคัญมากเท่า ๆ กับการที่พ่อแม่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นและปฏิบัติตาม โดยการตระหนักรู้อารมณ์ของเด็กสามารถที่จะเห็นใจ เขา ช่วยปลอบโยน ระงับอารมณ์และชี้แนะการจัดการอารมณ์เหล่านั้น และสำหรับเด็ก ๆ จะได้เรียนรู้บทบาทเกี่ยวกับอารมณ์ของพ่อแม่ครอบครัวถือเป็นโรงเรียนแห่งแรกสำหรับการเรียนรู้ใน

เรื่องความคลาดทางอารมณ์ของเด็ก การที่เด็กໄດ້ຮູ້ຈັກເກີ່ວກັບທຸນເອງເຮືຍນູ່ທີ່ຈະເລືອກແສດງອາຮມຄົ່ນອອກນາຍ່າງໄວ ແລະເຮືຍນູ່ວ່າຜູ້ອື່ນຈະຕອບໄວ້ກັນອາຮມຄົ່ນເຫຼຳນັ້ນຂອງເຂາຍ່າງໄວ ຈະແສດງຄວາມຄາດຫວັງ ແລະຄວາມກລັວຂອງເຂາຍອກນາໂດຍການເຮືຍນູ່ນີ້ໄນ້ໄດ້ມາຈາກການພູດຂອງພ່ອແມ່ເພີຍອຍ່າງເດືອຍ ແຕ່ມາຈາກແນບຍ່າງການປົງປັດຂອງພ່ອແມ່ທີ່ເກີວ້າຂອງກັນເດືອກ ແລະຕົວຢ່າງຂອງພ່ອແມ່ທີ່ປົງປັດຕໍ່ກັນ

ສຸກພຣຣມ ໂຄທຈັກສ (2542 : 36) ກລ່າວວ່າການອນຮັມເລື່ອງຈຸດເດືອກ ມາຍຖິ່ງການຄ່າຍທອດສັກນູນ ແລະມາຕຽນສູນຕ່າງໆ ໃນສັກຄົມໄກ້ແກ່ເດືອກ ໂດຍກະບວນການເສັ້ນແຮງແລະ ການເຮືຍນູ່ໂດຍການເລີຍແບບ ເດືອກຈະເລີຍແບບພຸດຕິກຣມການແສດງອອກຕ່າງໆ ຂອງບົດຄາມຄາຫວື່ອຜູ້ທີ່ເລື່ອງຈຸດ ມາກກວ່າທີ່ຈະທຳມານົກສອນ ດັ່ງນີ້ ທັນຄົດແລະການເປັນຕົວແບບຂອງນົມດາມຄາຕລອດຈາກການຄືອດນາມແບບຂອງເດືອກ ມີຜລຕໍ່ອັນພັນການທາງບຸກຄືກົາພ ຂອງເດືອກເປັນຍ່າງຍື່ງ ລາກພ່ອແມ່ມີການອນຮັມສັກສອນທີ່ໄມ່ເໜາະສົມ ກີ່ຈະທຳໄຫ້ເດືອກມີຄວາມສັບສນ ໄນເຂົ້າໃຈ ແລະໄນ່ສາມາດພັນພົມຕົວແບບ (Image) ໄກສົ່ງໃຫ້ເດືອກເປັນໃນໃຈຕະເອງໄດ້

ຈາກຄວາມໝາຍທີ່ກຳລ່າວມາຢ່າງຕົ້ນສາມາຮສຽບໄວ້ວ່າ ການອນຮັມເລື່ອງຈຸດ ມາຍຖິ່ງກະບວນການ ວິທີການທີ່ພ່ອແມ່ ຜູ້ປັກປອງ ປົງປັດຕໍ່ເດືອກທັງທາງດ້ານຮ່າງກາຍ ແລະຈິຕິໄຈ ເພື່ອສັນອົງ ຕ່ອຄວາມຕ້ອງການຂອງເດືອກພໍວໃຫ້ເດືອກມີສຸກພາຈິຕິທີ່ສື່ ມີການກະທຳທີ່ມີພຸດຕິກຣມການແສດງອອກທີ່ດີ ແລະຄອບໃຫ້ຄຳແນະນຳສັກສອນ ອນຮັມປັນນິສິຍໍໃຫ້ເດືອກເປັນຄົນດີມີພຸດຕິກຣມທີ່ເໜາະສົມ

1.2 ວ່າຍທີ່ມີຜລຕໍ່ອັນພັນການທາງບຸກຄືກົາພ

ການອນຮັມເລື່ອງຈຸດມີໃຊ້ກະທຳຫວື່ອເກີດເປັນໃນແລພະວັຍເດືອກ ແຕ່ເປັນ ກະບວນການທີ່ຕ່ອນເນື່ອງໄປຕລອດຈິວິතຂອງມຸນຍົ່ງ ທັງທາງຕຽບແລະທາງອົ້ມ ໄນວ່າຈາກສັກຄົມແວດລ້ອມຫວື່ອໃນກຮອນຄວ້າ ແຕ່ສ່ວນໜຶ່ງເປັນຜລສືບເນື່ອມາຈາກການອນຮັມເລື່ອງຈຸດຂອງພ່ອແມ່ນໍ້າເອງ ທັງນີ້ຍ້ວື່ອຊ່ວງອາຍຸທີ່ມີຜລກະທນຈາກການອນຮັມເລື່ອງຈຸດ ຈຶ່ງເປັນວັຍເດືອກແລະວັຍຮູ່ນເປັນສ່ວນນາກເນື່ອງຈາກສາມາຮຄ່າງຜລຕໍ່ອັນພັນການຂອງເດືອກ

ສຸພົຕາ ສຸກພ (2531 : 41) ກລ່າວວ່າ ວ່າຍທີ່ມີຜລຕໍ່ອັນພັນການທາງບຸກຄືກົາພ ຂຶ້ນຮະບະທີ່ຍັງເປັນເດືອກ ຂ່ວງນີ້ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ອັນພັນການທາງບຸກຄືກົາພຂອງເດືອກນາກທີ່ສຸດ ໂດຍພ່ອແມ່ຜູ້ປັກປອງຈະເປັນສຕາບນັກທີ່ຕອນສັນອົງເດືອກໃນດ້ານຕ່າງໆ ໄນວ່າຈະເປັນດ້ານຮ່າງກາຍ ຫວື່ອຈິຕິໄຈ ຜົ່ງເປັນໄປຕາມຢັ້ງຕອນການເຕີບໂຕ ໂດຍຕອນເປັນທາຮກເດືອກຕໍ່ອັນການອາຫາຮ ຄວາມຮັກຄວາມອນຈຸ່ນ ພອໂຕຂັ້ນເດືອກຈະເຮັມແສດງອອກທາງອາຮມຄົ່ນ ໄນວ່າຈະເປັນຄວາມຮັກ ຫວື່ອຄວາມເກີລືຍົດ ຄວາມພອໃຈຫວື່ອໄມ່ພອໃຈ ພ່ອແມ່ ຜູ້ປັກປອງຕໍ່ອັນພັນການສັນອົງການທີ່ຕ້ອງການທາງຮ່າງກາຍມາເປັນການຫັດເກລາ ໄກຮູ້ຈັກຄຸນອາຮມຄົ່ນ ຮູ້ຈັກຫ່າຍແລ້ວຕະເອງ

ในวัยเด็ก พ่อแม่จึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวเด็กที่อาจช่วยปลูกฝังคุณธรรม เอกคติ หรือแนวทางที่เด็กยึดถือเป็นหลักปฏิบัติหรือเป็นแนวทางตรงกันข้ามกันได้

วัยรุ่น เป็นวัยที่พื้นจากความเป็นวัยเด็กและเริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มสาว ซึ่งระยะนี้มี การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ จะเป็นผู้ใหญ่ก็ไม่ใช่ จะเป็นเด็กก็ไม่เชิง รวมทั้งเพื่อน มีอะไรมากจะเล่าให้เพื่อนฟังหรือขอความเห็น ขอคำปรึกษามากกว่าพ่อแม่ เพราะมักจะคิดว่า พ่อแม่ไม่เข้าใจตนเองหรือพูดกันไม่รู้เรื่อง สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การที่ครอบครัวและสังคมยอมรับว่า เขายังเด็ก ผ่านระยะวัยเด็กแล้ว และกำลังก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ จึงควรยอมรับความคิดเห็นของเขานั่น ให้ เขายังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว

1.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมเด็กๆ

ก้าวที่emann (1998 : 74) สรุปได้ว่า วิธีการอบรมเด็กๆ หมายถึง วิธีการที่บิดา แม่ค่าหรือผู้ปกครองใช้ในการอบรมสั่งสอนบุตร ซึ่งแบ่งรูปแบบการอบรมเด็กๆออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. การอบรมเด็กแบบประชาติปั้นไทย หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่หรือ ผู้ปกครองอบรมเด็กแบบด้วยการใช้เหตุผล ให้บุตรมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มี ส่วนรับผิดชอบในการกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว และสามารถที่จะแสดงความสามารถของตนได้ เต็มที่ในทางที่ถูกต้อง

2. การอบรมเด็กแบบเข้มงวด หมายถึง วิธีการอบรมเด็กที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองคงอยู่ควบคุมออกคำสั่งให้บุตรปฏิบัติตาม ทำให้บุตรมีความรู้สึกว่าตนเองไม่เป็น อิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวก ในการกระทำการตามที่ต้องการ

3. การอบรมเด็กแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การปล่อยให้เด็ก ทำตามอำเภอใจ ไม่มีคนอยู่แนะนำแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว ชอบ ทะเลาะเบาะแว้ง ไม่เชื่อฟังผู้ใด มีอารมณ์ไม่ดี ไม่สนับสนุน เด็กมักแสดงอาการเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น อยู่เสมอ เพราะเด็กขาดความรัก ความอบอุ่น ความสนใจจากพ่อแม่

การวัดการอบรมเด็กๆ

ในการวิจัยที่ศึกษาการอบรมเด็กๆ ของบิดา ดูงเดือน พันธุ์มวน และคณะ. 2528 : 42) แบ่งการวัดการอบรมเด็กๆออกเป็น 2 วิธี ได้แก่

1. วิธีวัดการอบรมเด็กๆโดยให้บิดาค่าเป็นผู้รายงานว่าตน อบรมเด็กๆเด็กอย่างไร วิธีนี้ใช้มากโดยเฉพาะเกี่ยวกับการอบรมเด็กๆเมื่อเด็กยังเล็ก
2. วิธีวัดการอบรมเด็กๆโดยให้บุตรเป็นผู้รายงานวิธีการอบรมเด็กๆ

ของบิความรดา วิธีนี้ใช้ในการสอนตามบุตรที่โตแล้ว

จากที่กล่าวมาข้างต้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวัดโดยใช้แบบสอบถาม ด้วยวิธีการให้เด็กนักเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของบิความรดา

2. บุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ ของแต่ละคนจะเป็นสิ่งประจำตัวของคนคนนั้น ที่ทำให้แตกต่างจากคนอื่น และมีหลายสิ่งหลายอย่างที่จะประกอบกันทำให้คนแต่ละคนมีบุคลิกภาพเป็นของตัวเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานประสานกันของสมองที่ขึ้นอยู่กับพันธุกรรม และประสบการณ์ที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม ได้มีผู้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ดังต่อไปนี้

อลพอร์ท (1955 ; อ้างถึงใน สิริวรรณ สารานุ. 2543 : 65) ให้คำนิยามว่า บุคลิกภาพคือ การจัดระบบกลไกของบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นผลของการทำงานด้านร่างกายและจิตใจในการที่จะกำหนดแบบฉบับของพฤติกรรมและความคิดของบุคคล

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 629) นิยามว่า บุคลิกภาพ หมายถึง สภาพนิสัย จำเพาะคน

คลักษอน (1962 ; อ้างถึงใน สุรางค์ โควตระกูล. 2552 : 32) ให้ความหมายไว้ว่า บุคลิกภาพของมนุษย์ที่ว่าไปจะมีลักษณะร่วมที่เหมือนกันในฐานะเป็นมนุษย์และจะมีลักษณะส่วนหนึ่งที่คล้ายกับทุกคนในสังคมและวัฒนธรรมที่ตนเป็นสมาชิก แต่ทุกคนจะมีลักษณะพิเศษ เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใครเป็นบุคลิกภาพเป็นของตนเองเฉพาะ

สุรางค์ โควตระกูล (2552 : 31) ให้ความหมายไว้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล แสดงออกโดยพฤติกรรมที่บุคคลนั้นมีต่อสิ่งแวดล้อม ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ และพฤติกรรมนี้จะคงตื้นคงความสมควร

รังสรรค์ โภมยา (2553 : 357) ให้ความหมายไว้ว่า บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นคุณลักษณะของบุคคล เป็นผลกระทบทางกายภาพ ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของบุคคล โดยประกอบด้วยคุณลักษณะทางกายภาพ แบบแผนการรับรู้ ความคิดและพฤติกรรมที่แสดงต่อสังคม จะมีลักษณะคงที่เป็นผลที่มาจากการตามวัย จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล คือการแสดงถึงการเป็นตัวตนของบุคคล ทั้งลักษณะทางกาย พฤติกรรม ความรู้สึก นิสัย ความสนใจ ความมุ่งหวัง และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละคน และส่งผลมาจากการพัฒนาการตามวัย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพ

ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson's Theory of development)

อีริกสัน (Erikson H. Erikson, n.d. ข้างต่อไป รังสรรค์ โภมยา. 2553 : 376 – 377) มีแนวคิดว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในทุกช่วงของชีวิต มิใช่สำคัญเฉพาะพฤติกรรมในช่วงแรกของชีวิตที่อยู่ในระยะวิกฤต (Critical Period) เท่านั้น ซึ่งพัฒนาการของมนุษย์มิได้เป็นเพื่อตอบสนองความสุขทางสรีระเท่านั้น แต่ขึ้นกับสภาพทางจิตและสังคม ซึ่งเขามายถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ ตลอดจนอิทธิพลของวัฒนธรรม ในสังคมนั้น ๆ เด็กแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งจะมีการพัฒนาต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

อีริกสัน เสนอแนวคิดพัฒนาการทางบุคลิกภาพ 8 ขั้น ในแต่ละบุคคลมีโอกาสที่จะพัฒนาไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นจากการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม หากพัฒนาการเป็นไปในทางบวกบุคคลก็จะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ และถ้าหากพัฒนาการเป็นไปในทางลบบุคคลก็จะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งก็จะนำไปสู่ผู้ที่มีปัญหาในการปรับตัว

การ์ล จี จุง (1961 ; ข้างต่อไป รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง. 2554 : 196) เป็นนักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ชาวสวีเดน ได้ศึกษาและพัฒนาทฤษฎีจิตวิทยาแบบจิตวิเคราะห์ ยุงมีความคิดที่เชื่อว่าจิตใต้สำนึกทำหน้าที่บันทึกความจำและแรงกระตุ้นทั้งหลายไว้และทำหน้าที่ถ่ายทอดสิ่งที่จิตใต้สำนึกมีการเก็บสะสมไว้ ซึ่งจะเป็นการสะท้อนกลับให้เป็นโนภาพเรื่องราวในอดีตที่นำตัวเด่นของมนุษย์ได้ จุง แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 บุคลิกภาพแบบปักปิด (Introverts) เป็นลักษณะบุคคลที่ไม่ชอบการเข้าสังคมมีเพื่อนมาก ยึดมั่นในความรู้สึกของตนเอง ไม่ชอบคนเพื่อนมาก บางขณะจะมีความรู้สึกหวาเหว ชอบอยู่ตามลำพัง สันโดษ ชอบอ่านหนังสือ เหงา จิตใจไม่มีความมั่นคง อารมณ์หยุดจดหยัน ให้ห่วงงาย และไม่ชอบความก้าวร้าว

แบบที่ 2 บุคลิกภาพแบบเปิดเผย (Extroverts) เป็นลักษณะบุคคลที่ถูกครอบงำโดยอิทธิพลจากสิ่งภายนอก มีปัจจัยที่เป็นความจริงมาก ชอบมีประสบการณ์ด้วยตนเอง ชอบเข้าสังคม ชอบมีเพื่อนมาก ชอบพูดมากกว่าฟัง ช่างพูด จิตใจมั่นคง ร่าเริง แจ่มใส ปรับตัวเองได้ค่อนข้างดี และสามารถแสดงความก้าวร้าวรุนแรงได้ โดยขาดการควบคุมอารมณ์ ดังนั้น บุคลิกภาพแบบปักปิดและแบบเปิดเผยจะมีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานการณ์

จุกกล่าวไว้อีกว่า จิตไร์สำนึกของบุคคลมีสองฝ่าย คือ จิตไร์สำนึกส่วนตัว (Personal) และจิตไร์สำนึกส่วนรวม (Collective or Racial) ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มีแตกต่างกัน เช่น เธอในเพศเจ้า ความรักແມ່ແລະເຂົ້າເຫຼືອຕ່ອງເຫຼືອນມູນຍິດວຍກັນ

การวัดบุคลิกภาพ

รังสรรค์ โนมยา (2553 : 379 - 386) ได้สรุปว่า การวัดบุคลิกภาพสามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้ศึกษา โดยทั่วไปเราใช้วิธีการวัดบุคลิกภาพ 5 วิธีการ คือ แบบวัดบุคลิกภาพ (แบบวัดทางจิตวิทยา) การสัมภาษณ์ การสังเกต สังคมมิตร และการสร้างสถานการณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบวัดทางจิตวิทยา (Personality Testing) แบบวัดที่นำมาใช้ในการวัด หรือประเมินบุคลิกภาพมีหลายชนิด ทั้งรูปแบบการประเมินทางตรงและการประเมินทางอ้อม ดังต่อไปนี้

1.1 แบบสำรวจบุคลิกภาพ (Personality Inventory) คือเครื่องมือวัดบุคลิกภาพที่สำคัญที่สุด เป็นวิธีให้บุคคลประเมินตนเอง โดยปกติประกอบด้วยข้อคำถามหลายข้อ ตั้งแต่ 100 – 500 ข้อ แต่ละคำถามจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล การดำเนินการวัดโดยการให้ผู้เข้ารับการทดสอบอธิบายความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งของ สถานการณ์ และบุคคลตามข้อคำถามที่กำหนดให้

1.2 แบบทดสอบบุคลิกภาพที่พัฒนาจากแบบทดสอบสตินปัญญา โดยพยายามปรับปรุงให้มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือที่สุด แบบทดสอบบุคลิกภาพอาจจะวัดลักษณะรวมๆ ของบุคลิกภาพ หรือวัดลักษณะหนึ่งลักษณะใดของบุคลิกภาพก็ได้ แบบทดสอบบุคลิกภาพที่สำคัญ ได้แก่

1.2.1 แบบสำรวจบุคลิกภาพรวมมินเนโซตา (Minnesota Multiphasic Personality Inventory : MMPI) สร้างขึ้นโดย Hathaway และ McKinley เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพที่มีชื่อเสียงมาก ใช้เพื่อวินิจฉัยพฤติกรรมแปรปรวนว่าปกติหรือไม่ปกติ ประกอบด้วยคำถามแบบปรับโภคนอกเล่า 550 ข้อ พิมพ์อยู่ในบัตร ผู้ถูกถามต้องแยกบัตรเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 พวก คือ จริง ไม่จริง และบอกไม่ได้ ทำเสร็จแล้วจะให้คะแนน โดยคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบนี้ ต้องนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนมาตรฐาน แบบวัดนี้แบ่งคะแนนออกเป็น 10 ตอน ตามประเภทของคน ได้แก่ Hypochondriasis, Depression, Psychopath, Interest, Introvert, Extrovert, Paranoid, Psychasthenia, Schizophrenia, Hopomania ซึ่งตอนมาแบบทดสอบนี้ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ เนื่องจากแบบทดสอบเก่าใช้เวลานาน เพราะต้องทดสอบทีละ

คน จะเปลี่ยนใหม่โดยการจัดพิมพ์ข้อความทั้งหมดไว้ในสมุดเล็ก ๆ มีการสร้างคำถ้ามามเพิ่มขึ้น เป็น 566 ข้อ

1.2.2 แบบวัดบุคลิกภาพของเอ็ดเวิร์ด (Edwards Personal Preference Schedule : EPPS) เป็นแบบวัดความสนใจหรือเจตคติของบุคคล แบ่งเป็นชุดความต้องการของจิตใจของตน 15 ข้อ จากแบบวัดความต้องการทางจิตใจของเมอร์เรย์ (Motivational Disposition of Murray) อีก 28 ข้อ เป็นแบบคำถ้าแบบเลือกตอบอย่างโดยบังหนึ่ง (Forced Choice Method) จากข้อคำถ้าทั้งหมดจำนวน 225 ข้อ

1.2.3 แบบทดสอบทางจิตวิทยาของแคลิฟอร์เนีย (California Psychological Inventory : CPI) แบบสำรวจนี้ใช้ทดสอบลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล เช่น การเข้าสังคม วุฒิภาวะ ความรับผิดชอบ ความมั่นใจในตนเอง แรงจูงใจฝึกสัมฤทธิ์ ประสิตที่รักของสติปัญญา ประกอบด้วยข้อคำถ้า 480 ข้อ

1.3 การประเมินชนิดถ่ายภาพถ่าย (Projective Test) บุคลิกภาพอาจแสดงออกมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งโดยส่วนใหญ่บุคลิกภาพของบุคคลจะแสดงออกมาก็ต่อเมื่อบุคคลรู้สึกเป็นอิสระ นักจิตวิทยาจึงหันมาให้ความสำคัญกับมิติของอารมณ์ความรู้สึก โดยพัฒนาการวัด โดยอาศัยจินตนาการเป็นเครื่องมือวัดบุคลิกภาพ เรียกว่า วิธีการสะท้อนให้เห็นถึงภาพ (Projective Technique) ลักษณะของแบบทดสอบนี้คือ ใช้รูปภาพเป็นตัวกระตุ้น โดยเป็นรูปภาพที่ตีความหมายได้หลายแนว (Non Structure) หรือภาพลุ่มเครือไม้รื้อว่าเป็นภาพอะไรแล้วผู้ถูกทดสอบจะตอบอย่างไรก็ได้ มีอิสระในการตอบ โดยถือว่าสิ่งที่บุคคลพูดออกมาก็หรือจินตนาการออกมาก ตรงกับสิ่งที่เมื่อนอยู่ภายใต้ เมื่อกับกล้องภาพนิรภัยภาพต่างๆออกมาก็ให้เห็น การทดสอบด้วยการสะท้อนให้เห็นถึงภาพ (Projective Test) ที่มีชื่อเดิมมี 2 ชนิด คือ

1.3.1 การทดสอบการบรรยายภาพแบบ ที เอ ที (Thematic Apperception Test : TAT) สร้างโดยเมอร์เรย์และมอร์แกน (Murray and Morgan) ประกอบด้วยรูปภาพประมาณ 20 รูป ทุกรูปมีลักษณะคลุ่มเครือไม้ແjemแจ้ง ผู้เข้ารับการทดสอบบุคลิกภาพจะได้รับคำขอร้องจากผู้ทดสอบให้สร้างเรื่องขึ้นมา หรือเล่าเรื่องจากคราครูรูปภาพ จินตนาการ และสร้างเรื่องราว (Themes) ขึ้นมา การทดสอบนี้อาศัยหลักความเชื่อพื้นฐานที่ว่า สิ่งที่ผู้เข้ารับการทดสอบเล่า ย่อมมีรากฐานมาจากชีวิตของเขาวเอง ขึ้นอยู่กับขณะที่เขารับการทดสอบบุคคลมีความพร้อมที่จะรับรู้ไปในทิศทางใด ผู้เข้ารับการทดสอบจะตีความหมายของสิ่งเรื่อตามความพร้อมในการดู ในช่วงเวลาหนึ่ง

1.3.2 แบบทดสอบภาพหยดหมึกของรอชาร์ด (Rorschach Test Rorschach Ink Blot Test) แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบทางอ้อมเช่นเดียวกับแบบทดสอบ ที่

เอ ที (TAT) เป็นแบบทดสอบที่มีการใช้แพร่หลายมากที่สุดชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยภาพหยดหมึก รวม 10 ภาพ (Series of Card) สร้างขึ้นโดยนักจิตวิทยาชาวสวิสชื่อรอร์ชาร์ด (Rorschach) ทุกภาพมีหยดหมึกพับทับไว้เป็นรูปต่าง ๆ เป็นภาพสีขาว – ดำ จำนวน 5 ภาพ และภาพสีต่างๆอีก 5 ภาพ ผู้เข้ารับการทดสอบดูภาพที่ลักษณะภาพแล้วบอกว่าเห็นอะไร อาจเห็นเป็นหมายอย่างบอกгадาอย่าง ผู้ถูกทดสอบไม่รู้ว่าคำตอบของเขามาดำเนินการใด คำตอบของผู้เข้ารับการทดสอบต่อภาพหยดหมึกจะเปิดเผยลักษณะบุคลิกภาพที่แท้จริงของเขาก่อนมา เพราะผู้ถูกทดสอบจะไม่ค่อยระวังตัวเหมือนเมื่อตอบคำถาม การตีความหมายของคะแนนในแบบทดสอบนี้ ผู้ตีความหมายจะต้องเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ต้องผ่านการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะ แบบทดสอบชนิดนี้ถึงแม้การตีความหมายจะยุ่งยากและซับซ้อน แต่ก็ยังได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ยังมีแนวทางหรือวิธีการวัดบุคลิกภาพทางอ้อม (Projective Technique) สำหรับเด็ก ๆ โดยเฉพาะ ซึ่งใช้ตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าที่เป็นปัจจัยเล่น ตู้กดตา การวาดภาพระบายสี การเล่นเรื่องจากภาพ การบันทึกน้ำมัน ตลอดจนการให้เด็ก ๆ ได้แสดงออก การเล่นละครบทนาทสมนุติ การวัดด้วยวิธีนี้จะให้รายละเอียดของบุคลิกภาพส่วนตัวได้ลึกซึ้ง จริงใจ และเปิดเผยสิ่งที่ซ่อนเร้นไว้ในใจอ่อนมาโดยไม่รู้สึกตัวมากกว่าแบบทดสอบชนิดอื่น แต่เนื่องจากผู้ที่จะใช้วิธีการนี้ต้องมีความเชี่ยวชาญ ต้องผ่านการอบรม ฝึกฝนมาเป็นพิเศษ ดังนั้น เครื่องมือนี้จึงยังมีประโยชน์จำกัดค่อนข้างมาก

1.4 มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นคุณลักษณะภายในจิตใจของแต่ละบุคคล เช่น เจตคติ ความรับผิดชอบ ความคิดรือเริ่ม ความมั่นใจในตนเอง การเห็นคุณค่าของตนเอง ความเข้มแข็งเพียบ ความพึงพอใจ เป็นต้น โดยการนำเอาสิ่งเหล่านี้มาจัดว่าใครควรอยู่ที่อันดับใด ดีเลวแค่ไหน โดยให้ผู้อ่อนเป็นคนตัดสินหรือลงความเห็น ชนิดของมาตราส่วนประมาณค่าส่วนใหญ่จะเป็น Graphic Rating Scales

ผู้ตัดสิน (Rater) ต้องมีความเข้าใจมาตราไว้ มีความสำคัญอย่างไร สิ่งที่สำคัญผู้ตัดสินต้องพยายามไม่ให้มีชาโอลเอฟเฟค (Halo Effect) ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการประทับใจ ผึงใจ ความผิดพลาดในการประมาณค่า) หรือมีสิ่งประทับใจที่ดี (Good Impression) ต่อผู้เข้ารับการทดสอบ เพราะเมื่อให้คะแนนจะให้คะแนนผู้ผู้เข้ารับการทดสอบนั้นดีไปเสียหมด หรือถ้าไม่ชอบผู้นั้นก็จะให้คะแนนไม่ดีไปหมด

1. การสัมภาษณ์ (Interviews) เป็นการพูดหรือสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่เราต้องการประเมินผลบุคลิกภาพ มีการใช้บ้อยหันนักจิตวิทยาและการคัดเลือกคนเข้าทำงาน การสัมภาษณ์จะเริ่มแบบไม่เป็นทางการ ใช้การสนทนากับการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์อาจใช้การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลร่วมด้วย

2. การสังเกต (Observation) วิธีการประเมินพฤติกรรมทางตรงวิธีหนึ่ง เป็นการใช้ประสาทสัมผัสด้านต่างๆ ในกรณีผู้อุตสาหกรรม หรือพฤติกรรมของบุคคลอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสภาพการณ์และพฤติกรรมนั้นๆ อย่างแท้จริง การสังเกตเป็นการวัดบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่ใช้ง่าย หมายความว่าบุคลิกภาพของบุคคลที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา อย่างไรก็ตามการสังเกตจะไม่มีประสิทธิภาพหากผู้สังเกตมีความบกพร่องเกี่ยวกับอวัยวะรับสัมผัส (Sensation) ขาดความตั้งใจในการสังเกต (Attention) และการรับรู้ (Perception) ที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งอาจทำให้ความหมายหรือแปลความหมายผิด

3. สังคมมิติ (Sociometry) โดยนักจิตแพทย์ชื่อ Moreno เป็นผู้คิดทำสังคมมิติขึ้น เพื่อใช้เป็นวัดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นวิธีการเก็บข้อมูลชนิดหนึ่งที่นำมาใช้ในการวัดบุคลิกภาพ ข้อมูลจากการเก็บด้วยวิธีสังคมมิติจะทำให้ทราบถึงสภาวะการณ์ทางสังคมของบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับคนอื่นๆ ทำให้มองเห็นทิศทางความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน แบบแผนความสัมพันธ์ การยอมรับสถานะบทบาท ความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในกลุ่ม บรรยายกาศของกลุ่ม ทำให้สามารถทราบได้ว่าบุคคลใดเป็นที่ชื่นชอบนิยมของกลุ่ม (Popular) บุคคลใดถูกละเลยทอดทิ้ง (Rejection) วิธีทำสังคมมิติก็ไม่那么简单นัก เช่น ออกคำถามให้เลือกว่าจะช่วยใครไปดีกว่าคนนั้น แล้วนำเอาตัวเลือกมาทำแผนผังสังคมมิติ (Sociogram)

4. การสร้างสถานการณ์ (Assessment Situation) เทคนิคนี้จะใช้วิธีการสร้างสถานการณ์ขึ้นเพื่อดูการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล และคุณลักษณะที่มีบวกมากยิ่งไร ใครเป็นหัวหน้า ใครเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ ใครมีความสามารถในการติดต่อ ใครมีความละเอียดรอบคอบ ความคิดสร้างสรรค์ การมีเหตุผล การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้สภาวะการณ์ที่กำหนดขึ้นจะทำให้ผู้สังเกตได้ทราบถึงบุคลิกลักษณะต่างๆ ของผู้ที่เข้ารับการทดสอบ อย่างไรก็ตาม การทดสอบแบบนี้ขึ้นอยู่กับความเป็นกลาง และปราศจากอคติของผู้สังเกต อาจใช้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีอื่นมาประกอบเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ

กล่าวโดยสรุปในการศึกษาวิธีการ และเครื่องมือวัดบุคลิกภาพดังที่กล่าวมาผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือวัดบุคลิกภาพที่เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแนวการสร้างแบบวัดของลิเคริท

3. การรับรู้ความสามารถของตนเอง

ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง

เป็นคุรา (1986 ชั้นถึงใน สมโภชน์ อุ่ยสุภาษิต. 2539 : 57) ให้นิยามว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพุทธิกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

วิลาสลักษณ์ ชัวลลี (2542 : 89) ให้ความหมายไว้ว่า การรับรู้ความสามารถ ของตนเอง หมายถึง ความเชื่อของบุคคลว่าตนมีความสามารถที่จะจัดระบบและกระทำ เพื่อให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้

รังสรรค์ โภณยา (2553 : 199) บอกว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน ในลักษณะเฉพาะเจาะจง และความคาดหวัง ที่เป็นตัวกำหนดการแสดงออกของพุทธิกรรม เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดและดำเนินการกระทำพุทธิกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความคาดหวังหรือความสามารถของบุคคลที่จะรับรู้ว่าตนเองจะจัดกระทำหรือดำเนินการ กระทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

แนวคิด ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง

เป็นคุรา (1986 : 208 ชั้นถึงใน ประสาท อิศรปรีดา. 2552 : 288-292)

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy Theory) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม ของแบรนดูรา ซึ่งอธิบายว่าการเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

1. ความคิดหรือการคาดหวัง หรือความเชื่อและองค์ประกอบส่วนบุคคล

(P)

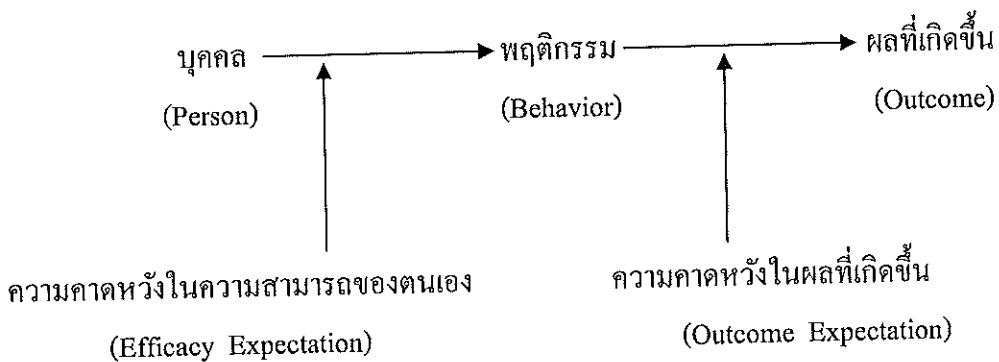
2. พฤติกรรม (B)

3. สิ่งแวดล้อม (E)

ประสาท อิศรปรีดา. (2552 : 281) กล่าวถึงปัจจัยทั้ง 3 นี้ มีความสัมพันธ์กัน แบบ 2 ทาง ต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน เรียกว่าความสัมพันธ์ลักษณะนี้ว่า ปัจจัยกำหนดซึ่งกัน และกัน (Reciprocal Determinism)

บุคคลจะตัดสินใจว่าจะกระทำพุทธิกรรมใดพุทธิกรรมหนึ่งหรือไม่นั้น ส่วน หนึ่งขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคาดหวังเกี่ยวกับ ผลกระทบ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการตัดสินความสามารถของตนเองว่าจะ สามารถทำงานได้ในระดับใดในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลกระทบ เป็นการตัดสินว่าผลกระทบ

:inline ใจเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว ดังแผนภาพที่ 1 (นวринทร์ ตาอ่อนทอง. 2549 : 23 ; อ้างอิงมา
จาก Bandura. Social Learning Theory. 1977 : 79)

แผนภาพที่ 1 ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้น

การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น มีความสัมพันธ์กันมาก ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำ พฤติกรรมของบุคคลถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงและมีความคาดหวังเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นสูง บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างแน่นอน แต่ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำและความคาดหวังเกี่ยวกับผลกระทบต่ำด้วย หรือการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นไปในทางตรงกันข้ามกันบุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ดังภาพประกอบ 2 (สมโภชน์ เอี่ยมสุภायิต. 2541 : 59 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1978)

ความคาดหวังในผลที่เกิดขึ้น

	สูง	ต่ำ
สูง	มีแนวโน้มที่จะทำ แน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ แน่นอน
ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะทำ แน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ แน่นอน
การรับรู้ความสามารถ ของตนเอง		

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังในผลที่เกิดขึ้น

จากภาคพื้นความสำคัญระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้น ได้ว่า ถ้าหากบุคคลมีการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองสูง และมีความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นสูง เช่นเดียวกัน บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นแน่นอน ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลมีการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองต่ำและมีความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นต่ำด้วย ก็มีแนวโน้มที่จะไม่กระทำพฤติกรรมนั้นแน่นอน หรือการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

เบนดูรา (Bandura, 1986 : 399-401) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของบุคคลพัฒนามาจากปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ

1. ประสบการณ์จากความสำเร็จ (Enactive Attainment) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของบุคคลมากที่สุด เมื่อจากความสำเร็จจากการกระทำเป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้รับโดยตรง และเป็นข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงสูง การที่บุคคลได้รับความสำเร็จจากการทำงานซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง ทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าในบางครั้งจะประสบความล้มเหลวบ้าง แต่ก็ไม่มีผลมากนัก เพราะบุคคลจะมองว่าความล้มเหลวที่เกิดมาจากสาเหตุอื่น ๆ

2. การได้เห็นตัวแบบประสบความสำเร็จ (Vicarious Experience) การรับรู้ความสามารถของบุคคลส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากการได้เห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จ การได้เห็นบุคคลอื่นกระทำการพฤติกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแล้วประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น หากแต่ว่าบุคคลจะต้องมีความสามารถในการทำกิจกรรมนั้นได้เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ถ้ามีความตั้งใจและมีความพยายาม เขายังสามารถทำงานนั้นได้และประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน

3. การพูดชักจูงจากผู้อื่น (Verbal Persuasion) การที่ผู้อื่นใช้คำพูดชักจูงให้บุคคลเชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างโดยย่างหนึ่งได้สำเร็จ จะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจ มีความเชื่อมั่นในการกระทำพฤติกรรมอย่างโดยย่างหนึ่งได้สำเร็จ จะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจ มีความเชื่อมั่นในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ มา กขึ้น ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบุคคลที่ชักจูงด้วยบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพูดชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ผู้อื่นเชื่อถือ ไว้วางใจ และมีความสำคัญต่อตัวเขา เช่น พ่อ แม่ ครู เพื่อนหรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเขา เป็นต้น

4. สภาวะทางกาย (Physiological State) เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินความสามารถของบุคคล การรับรู้ความสามารถของบุคคลจะสูงหรือต่ำส่วนหนึ่งมาจากการทางกายของเขาร่อง กล้าวคือ ในสภาวะที่ร่างกายเกิดการตื่นตัว เช่น เครียด วิตกกังวล ตื่นเต้น อ่อนเพลีย เมื่อยล้า หรืออยู่ในสภาพการณ์ที่ถูกดู ถูกว่ากล่าวตักเตือน หรือในสภาวะที่ร่างกาย ถูกกระตุ้นมาก ๆ มักจะทำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ

สรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของบุคคลนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ได้แก่ ประสบการณ์จากความสำเร็จ การได้เห็นตัวแบบประสบความสำเร็จ การพูดชักจูงจากผู้อื่น และสภาวะทางกาย ถึงแม้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของบุคคล ส่วนหนึ่งเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก แต่กระบวนการรับรู้ความสามารถของบุคคลเกิดภายในตัวบุคคลเอง การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับที่พอดีจะส่งผลต่อความสำเร็จในการกระทำพฤติกรรม มากกว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงหรือต่ำเกินไป การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองแบ่งออกเป็น 3 มิติ คือ (1) ระดับความยากของงานหรือกิจกรรมที่บุคคลเชื่อว่า ตนมีความสามารถที่จะปฏิบัติได้ (2) ความมั่นใจของบุคคลที่จะปฏิบัติกิจกรรมที่ระดับความยากหรือเมื่อมีอุปสรรคต่างๆ (3) การตัดสินว่าตนมีความสามารถในกิจกรรมอื่น ๆ ด้วยหรือมีความสามารถเฉพาะในขอบเขตของกิจกรรมนั้น โดยแผนคูร่าได้กล่าวว่า แบบวัดความรับรู้ความสามารถของตนควรวัดความเชื่อในความสามารถที่จะทำกิจกรรมที่ระดับความยากต่าง ๆ ภายใต้ขอบเขตเรื่องที่จะศึกษา (วิลาสลักษณ์ ชั้วัลลี. 2542 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1997) ทั้งนี้ผลการวิจัยได้แสดงว่าการวัดความมั่นใจมีความเที่ยงตรง เชิงเอกสาร และให้อ่านนำไปใช้ในการอธิบายตัวแปรตามได้สูงที่สุด (วิลาสลักษณ์ ชั้วัลลี. 2542 : 178 ; อ้างอิงมาจาก Lee, and Bobko. 1994, Lust, Celuch and Showers. 1993)

มิติที่ 1 ระดับหรือขนาดความยากของงานที่บุคคลเชื่อว่าตนสามารถปฏิบัติได้เป็นความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนซึ่งจะแตกต่างไปในแต่ละบุคคลในการกระทำพฤติกรรมหนึ่ง หรือแตกต่างกันในบุคคลเดียวกัน เมื่อต้องทำพฤติกรรมที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน เป็นการคาดหวังของบุคคลว่าตนจะทำงานสำเร็จลั่งระดับไหน เมื่อถูกเสนองานที่มีระดับความยากแตกต่างกัน บุคคลที่มีความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่ำหรือมีปัจจัยความสามารถจำกัด ทำงานได้เฉพาะเรื่องที่ง่าย ๆ ถ้าได้รับมอบหมายให้กระทำสิ่งที่ยากเกินความสามารถก็จะพบความล้มเหลว ดังนั้นการมอบหมายงานต้องพิจารณาไม่ให้ยากเกินความสามารถ ควรเป็นงานที่มีความยากระดับปานกลาง

มิติที่ 2 ความเข้ม หรือความมั่นใจ ที่จะปฏิบัติได้บนระดับความยากต่างๆ ถ้าความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนมีความเข้มน้อย ก็อ บุคคลไม่มั่นใจในความสามารถของตนเมื่อประสบเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังจะทำให้ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนลดลง แต่ถ้ามีความเข้ม หรือความมั่นใจมาก บุคคลจะมีความน่ากับบั้นนานะ พยายามมาก แม้ว่าจะประสบเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังข้างก็ตาม

มิติที่ 3 การแพร่ขยายความสามารถ หรือการนำไปใช้ เป็นการแพร่ขยายความสามารถหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองไปในสถานการณ์อื่น ประสบการณ์การปฏิบัติงาน บางอย่างก่อให้เกิดความสามารถในการนำไปปฏิบัติในสภาพการณ์อื่นที่คล้ายกันแต่ในปริมาณที่แตกต่างกัน ได้ประสบการณ์บางอย่างอาจไม่ทำให้ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้

4. แรงจูงใจ

4.1 ความหมายของแรงจูงใจ

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภาค (2544 : 119) ได้กล่าวไว้ว่า การให้ความหมายของคำว่า “แรงจูงใจ” ที่ແเนื่องอนันชัดเจนนั้นไม่ใช่เป็นสิ่งที่กระทำได้จ่ายนัก เพราะแรงจูงใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวโยงถึงความต้องการ ความปรารถนา แรงกระตุ้น จุดมุ่งหมายและสถานการณ์เฉพาะอย่างที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ในชีวิตประจำวันของเราถ้าพิจารณาให้ดี จะพบว่าสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้คนเราเกิดความมานะพากเพียรตั้งใจทำงาน บุคคลนั้นจะต้องได้รับการจูงใจ เพราะแรงจูงใจ เป็นพลังผลักดันให้คนเราประกอบกิจกรรมหรือกระทำการต่างๆ ซึ่งพลังดังกล่าวจะมีความรุนแรงมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องราว สถานการณ์ และหัวบุคคล

ผู้ที่ได้รับการจูงใจ จะมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. มีพลัง (Energy) การจูงใจจะทำให้คนเราเกิดพลังขึ้นมาเพื่อที่จะทำกิจกรรมนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปในสถานการณ์หนึ่ง
2. เกิดความพยาຍານ (Persistency) บุคคลที่ได้รับการจูงใจจะไม่เกิดความท้อถอยหรือสัมเด็กการกระทำนั้น ๆ ลงไปโดยง่าย
3. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Variability) คนเราเมื่อคืนนั้นถึงที่สุดแล้วถ้าขึ้นไม่บรรลุเป้าประสงค์ก็อาจเปลี่ยนแปลงเป้าประสงค์ใหม่ได้

พี.ที. ยัง (P.T. Young . 1941 ; ที่มาใน พงษ์พันธ์ พงษ์โสภาค. 2544 : 120) ให้ความหมายของการจูงใจว่า เป็นกระบวนการของการกระตุ้นให้เกิดการกระทำการสนับสนุน ความก้าวหน้าของกิจการที่กระทำ และกำหนดแบบแผนของกิจกรรมที่กระทำ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง กระบวนการที่อินทรีสูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าให้มีพฤติกรรมมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง ถ้ามีแรงจูงใจมาก พฤติกรรมจะมีพลังมาก ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์จึงเกิดจากแรงจูงใจเป็นสำคัญ

4.2 ประเภทของแรงจูงใจ

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงประเภทของแรงจูงใจไว้ดังนี้

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภาค (2544 : 121) กล่าวว่าสามารถจำแนกแรงจูงใจออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจเพื่อความอยู่รอด (Survival Motives) เป็นแรงจูงใจที่ช่วยให้คนเราสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ แรงจูงใจนิกนีมักจะสัมพันธ์กับสิ่งเบื้องต้นที่คนเราต้องการในชีวิต

2. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motives) แรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในสังคมอาจได้รับอิทธิพลโดยตรงจากสิ่งเร้าที่เป็นบุคคล หรือจากวัตถุที่มองเห็นได้ จับต้องได้ หรือมาจากภาวะทางสังคมที่มองไม่เห็นก็ได้

3. แรงจูงใจเกี่ยวกับตนเอง (Self Motives) แรงจูงใจนิกนีค่อนข้างจะซับซ้อนพอมาก และเป็นสิ่งหลักดันให้คนเราพยายามปรับตัวไปในทางที่ดี

ประเภทของแรงจูงใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภาค (2544 : 122-123) กล่าวว่า แรงจูงใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมสามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเภทได้ดังนี้

1. แรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์ (Achievement Motive) เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลมีความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ทั้งในหน้าที่การทำงาน และเรื่องราวส่วนตัวให้สำเร็จลุล่วงจากผลการวิจัยพบว่า พ่อแม่ที่มีแรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์สูงย่อมมีอิทธิพลที่จะทำให้เด็กเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์สูงตามด้วย ทั้งนี้เพราะพ่อแม่จะเอามาใช้ได้เกี่ยวกับการกระทำการทำของเด็กมากขึ้น เล็ก ๆ โดยการแสดงความรักใคร่ตั้งมาตรฐานการกระทำในสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนคุณภาพระดับแนวนำให้กำลังใจแก่เด็กในการทำกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา

ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์สูง

1.1 เป็นผู้ที่มีความน่ากับบั้น พยายาม อดทนเพื่อจะทำงานให้บรรลุ

เป้าหมาย

1.2 ต้องการทำงานให้ดีที่สุด โดยเน้นถึงมาตรฐานที่คิดเป็นของ

ความสำเร็จ

1.3 ชอบความท้าทายของงาน โดยมุ่งทำงานที่สำคัญให้ประสบ

ความสำเร็จ

1.4 ชอบแสดงออกถึงความรับผิดชอบเกี่ยวกับงาน

1.5 ชอบแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์

1.6 ทำงานอย่างมีหลักเกณฑ์เป็นขั้นตอนและมีการวางแผน

1.7 ชอบยกเหตุผลมาประกอบคำพูดอยู่เสมอ

1.8 อยากให้ผู้อื่นยกย่องว่าทำงานเก่ง

2. แรงจูงใจไฟสัมพันธ์ (Affiliation Motive) เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับ เป็นที่รักใคร่ของเพื่อนฝูง และได้รับความยินยอมจากบุคคลในกลุ่ม พัฒนาการของแรงจูงใจไฟสัมพันธ์จะเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น พ่อแม่ที่ไม่มีลักษณะก้าวร้าว ข่มขู่ หรือครอบครัวที่ไม่มีการแบ่งปันชิงเด่นในพื้นท้อง สิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นมา จะทำให้เป็นคนที่ทำอะไรเพื่อให้ผู้อื่นพอใจเสมอ

ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจไฟสัมพันธ์สูง

2.1 ชอบผูกมิตรใหม่

2.2 ชอบคนเพื่อนอย่างสนิทสนม

2.3 ชอบคนเพื่อนมาก ๆ

2.4 ชอบพูดถึงมิตรภาพความใกล้ชิดสนิทสนมที่มีต่อกัน

2.5 ชอบแสดงออกถึงอารมณ์ที่ละเอียดอ่อน

2.6 แสดงออกถึงการให้ความสนใจและยกย่องผู้อื่น

2.7 จะเน้นถึงการได้รับความชื่นชมจากบุคคลอื่น

2.8 ชอบทำงานเป็นเพื่อนซื่อสัตย์

3. แรงจูงใจไฟอำนาจ (Power Motive) เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น สามารถการผู้อื่นได้ พยายามกระทำการใดก็ได้ที่ทำให้ผู้อื่นอยู่ใต้อำนาจตน พัฒนาการของความต้องการที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่นอาจมาจากความรู้สึกที่ต้องไม่ทัดเทียมผู้อื่น มีความรู้สึกว่าตนเองขาดทั้งในด้านความเป็นอยู่และฐานะทางสังคมเป็นความรู้สึกที่เรียกว่า “ปมด้อย”

ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจไฟอำนาจสูง

3.1 ชอบวางแผนเป็นหัวหน้ากลุ่มหรือแสดงอำนาจเหนือผู้อื่น

3.2 ชอบบังการ ชี้นำ บังคับ ควบคุมให้ผู้อื่นคิดหรือกระทำการตาม

3.3 ชอบวางแผนทางการกระทำการของกลุ่มและโน้มน้าวให้ผู้อื่น

3.4 ขอบผู้ดึงความสัมพันธ์กับผู้อื่นแต่จะพูดในความหมายที่
แฝงไว้ในลักษณะที่เหนือผู้อื่น

3.5 ขอบสัมพันธ์กับคนที่มาอ่อนน้อม ถ่อมตน หรือมาประจบ
สองผล

3.6 บางครั้งชอบการตัดสินใจระหว่างทำการเสี่ยงภัยอย่างบ้าบิ่น

3.7 หลีกเลี่ยงการแสดงความอ่อนแอกออกมากให้ปรากฏ

3.8 ขอบโถ่เกียงกับผู้อื่นที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับตน

4. แรงจูงใจไฟก้าวร้าว (Aggression Motive) เป็นแรงจูงใจชนิดหนึ่งที่มนุษย์แสดงออกโดยวิจารณ์หรือทำทางเพื่อบังคับช่องใจหรือความโกรธที่เกิดขึ้น ซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวนี้บางครั้งผู้แสดงออกจะพบว่า เมื่อแสดงพฤติกรรมดังกล่าวออกไปแล้วจะช่วยผ่อนคลายอารมณ์ของตนเองในขณะนั้นลงไป พัฒนาการของความก้าวร้าวจะเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก โดยการเลียนแบบจากพ่อแม่หรือคนใกล้ชิดที่อบรมเลี้ยงดู เนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูที่เข้มงวดมากเกินไปทำอะไรมีค่านิยมห่วงอยู่ดูถูกดู不起เมื่อยังเด็ก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกโกรธแค้น บุ่นเบื่อง แต่เด็กก็ไม่กล้าแสดงอาการตอบโต้โดยตรง แต่จะไปแสดงความก้าวร้าวอก睨กับคนรอบข้าง โดยเฉพาะกับบุคคลที่ด้อยกว่า

พรรภี ช. เจนจิต (2545 : 292) ได้จำแนกประเภทของแรงจูงใจทางด้านบุคคลและสังคมออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

1. แรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง เราชั่งเกตเห็นว่าบุคคลที่เรารู้จักนั้น บังคนมีแรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์สูง บังคนมีแรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์ต่ำ ความแตกต่างของบุคคลทั้งสองพวกนี้คือได้จากการทำงาน

2. แรงจูงใจไฟสัมพันธ์ (Affiliation Motive) การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน ปรารถนาที่จะให้เป็นไป การมีเงินทองใช้สอย มีสิ่งอำนวยความสะดวกและความสุขสนับสนุนอย่างครบครัน คงจะไม่ทำให้บุคคลมีความสุขอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพราะโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความต้องการที่สำคัญอย่างหนึ่ง ได้แก่ การเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลจึงจำเป็นต้องกระจิตใจของตนเอง โดยการเอาใจใส่คนอื่น หรือความรักใคร่ชอบพอกับคนอื่น ช่วยเหลือคนอื่นและกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้คนอื่นเห็นว่า เขายังมีความสามารถที่จะช่วยสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งลักษณะดังกล่าวนั้น เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากคนอื่นนับได้ว่าเป็นแรงจูงใจไฟสัมพันธ์

ในเชิงของนิยามได้ว่า แรงจูงใจไฟลัมพันธ์ หมายถึง สิ่งที่ทำให้บุคคลมีความสัมพันธ์หรือมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับนับถือจากบุคคลในสังคม

ลักษณะสำคัญของผู้มีแรงจูงใจไฟลัมพันธ์ แรงจูงใจไฟลัมพันธ์จะเกิดขึ้นจากครอบครัวที่มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน พ่อ แม่ และบุคคลในครอบครัวมีความเคราะห์ซึ่งกันและกัน ไม่เลี้ยงลูกโดยการเห็นใจมากเกินไป จะเลี้ยงด้วยความรักอย่างมีเหตุผล ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาขึ้นเป็นลักษณะนิสัยของเขาต่อไปในอนาคต บุคคลที่มีแรงจูงใจไฟลัมพันธ์สูง จะชอบทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเสมอ ซึ่งลักษณะเด่นที่สำคัญของบุคคลเหล่านี้ คือ จะพยายามประพฤติหรือปฏิบัติให้เป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย โดยปราศจากการโถ่แข็งใด ๆ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามแรงจูงใจไฟลัมพันธ์ถึงแม้จะทำให้ทุกฝ่ายพึงพอใจก็ไม่ได้มายความว่าจะทำให้สังคมก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี เพราะถ้าทุกคนมีความเห็นพ้องต้องกันหมวด ความคิดสร้างสรรค์ที่เปลี่ยนไป และดีมีประสิทธิภาพก็มักจะเกิดขึ้นได้ยาก

3. แรงจูงใจไฟก้าวร้าว (Aggression Motive) อาการก้าวร้าวไม่ว่าจะโดยทางวาจา หรือท่าทาง เป็นลักษณะหนึ่งของมนุษย์ที่จะขัดความรู้สึกกับข้องใจ หรือความโกรธต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไปกับผู้อื่น อาการก้าวร้าวนิยมจากการเรียนรู้ว่าเมื่อแสดงอาการก้าวร้าวแล้วช่วยผ่อนคลายอารมณ์ของตนลงได้บ้าง

พัฒนาการของความรู้สึกก้าวร้าว มีพัฒนาการมาตั้งแต่วัยเด็ก โดยการเดียบแบบจากพ่อแม่ หรือคนใกล้เคียงในช่วงการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากที่จะทำให้หยุดได้ เพราะคนเกิดการเรียนรู้ว่าเมื่อแสดงออกไปแล้วทั้งโดยร่างกาย หรือวาจา จะช่วยลดความโกรธหรือความกังวลขึ้นใจต่าง ๆ ลงได้บ้าง

4. แรงจูงใจไฟอำนาจ (Power Motive) แรงจูงใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือ ความพยายามที่จะควบคุมสิ่งที่จะมีอำนาจเหนือตน มนุษย์จะมีความพึงพอใจ ถ้ารู้สึกว่าตนเองมีความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือสิ่งแวดล้อม พัฒนาการของความต้องการที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่นอาจจะพัฒนาขึ้นมาจากการความรู้สึกที่ต่ำต้อย ความรู้สึกที่ไม่ทัดเทียมผู้อื่น เพื่อกลับเกลี้ยอนลักษณะที่เป็นปมด้อยก็จะแสดงปมเด่นออกมายังลักษณะเด่นเกินไป

5. แรงจูงใจไฟพึ่งพา (Dependency Motive) หมายถึง ลักษณะของการพึ่งพาคนอื่น การที่ต้องการความช่วยเหลือต้องการความมั่นใจจากคนอื่น พัฒนาการของความต้องการที่จะต้องพึ่งพาผู้อื่น พัฒนาขึ้นมาแต่เยาว์วัย เนื่องจากผู้ใหญ่โดยเฉพาะแม่ในช่วงแรกที่เลี้ยงดูลูก การให้นม การให้ความอบอุ่น การอำนวยความสะดวกสบายใจต่าง ๆ ให้ เด็กเรียนรู้ว่าแม่จะเป็นผู้ช่วยเหลือ ให้ความปลอดภัยทุกอย่าง เด็กจะแสวงหาความปลอดภัยมาก เมื่อได้รับ

ความพิว ความเจ็บปวด การสนองตอบของแม่จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมซึ่งเรียกว่าความสนใจ หรือพฤติกรรมที่ต้องพึงพาผู้อื่น

การที่บุคคลมีความกี่ยวน้ำใจกันมาตั้งแต่เด็ก ทำให้แรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์พัฒนาขึ้นมาในตัวบุคคล พ่อแม่ของเด็กที่มีแรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์สูงจะทำให้เด็กมีแรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์สูงตามด้วย ทั้งนี้เพราะพ่อแม่มักให้ความเอาใจใส่และสนใจโดยและการกระทำของเด็กตลอดเวลา เท่ากับเป็นการสร้างกำลังใจให้แก่เด็ก สร้างประสิติทวิภาคให้เกิดขึ้นกับเด็ก ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้คนเกิดแรงจูงใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ขึ้นในตัวบุคคล และเป็นตัวชี้วัดที่จะชี้ถึงความมีประสิติทวิภาคของทรัพยากรุ่มนุษย์ได้ทางหนึ่ง

ทฤษฎีของการจูงใจ (Theories of Motivation)

1. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการแรงขับ และเครื่องล่อ (The Need-Drive-Incentive Theory)

เจ้าของแนวคิดตามทฤษฎีนี้ ได้แก่ อับบราฮัม มาสโลว์ (กฤษณา ศักดิ์ศรี. 2530 : 139) ตามปกติร่างกายของคนจะอยู่ในสถานะปกติเมื่อมีสภาวะสมดุล ไม่มีสิ่งใดเกินหรือขาด เช่น ความพิว ความกระหาย เจ็บปวด หนาว อยาก เป็นสภาพที่ร่างกายขาดจำต้องดื่มน้ำ เพื่อชดเชยสิ่งที่ขาด และความเหนื่อยล้า ร้อน เป็นต้น เป็นสภาพที่ร่างกายมีบางสิ่งบางอย่างเกินมาจึงจำต้องมีพฤติกรรมเพื่อรับประทานสิ่งเหล่านี้ออกไป

เมื่อร่างกายอยู่ในสภาพขาดสมดุล (Un-equilibrium) ก็จะทำให้เกิดความต้องการ (Need) และมีแรงขับ (Drive) ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดพฤติกรรม หรือการกระทำต่าง ๆ หรือทำกิจกรรม (Activities) เพื่อนำไปสู่เป้าหมายปลายทาง (Goal object) หรือสิ่งที่เป็นเครื่องล่อ และเมื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการแล้ว แรงขับก็จะลดลง ความต้องการก็หมดไป เพราะร่างกายอยู่ในสภาวะสมดุล

ตัวอย่างคนกำลังหิวอาหาร เพราะร่างกายขาดสมดุลจึงต้องการอาหารมาบำรุงความพิว ทำให้เราเกิดนิรบุคคล Hunger Drive ไปกระตุ้น ให้อินทรีย์เกิดการกระทำต่างๆ จนกระทั่งได้อาหารมาบำรุงความต้องการแล้ว ร่างกายก็กลับเข้าสู่ภาวะปกติ คืออยู่ในภาวะสมดุล ความต้องการก็ลดหรือหมดไป

ทฤษฎีนี้ Drive เป็นตัวการทำให้เกิดการกระทำ และเครื่องล่อเป็นตัวลดความตึงเครียด (Tension)

2. ทฤษฎีแรงจูงใจที่เนื่องมาจากสิ่งเร้า (Cue-Stimulus Theory Nondrive Theory)

เชื่อว่าพฤติกรรมที่มีแรงจูงใจของคนเราเกิดจากการควบคุมจุดมุ่งหมาย ในรูปของตัวล่อ อันเป็นสิ่งเร้า มากกว่าจะเกิดจากแรงขับ

ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญต่อตัวล่อ ซึ่งเป็นสิ่งเร้ามากกว่าความต้องการในร่างกาย ถือว่าเป็นสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกมานะ สรุปความสำคัญได้ว่า พฤติกรรมทุกอย่างอยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งเร้า เช่น ถูกขี้นแน่น้ำตกเองเพราะถูกขอร้อง ไปทัศนศึกษา เพราะเพื่อนชวน เมื่อกรีง โทรสัพห์ดังต้องลูกขี้นไปรับพระเสียงกรีงเป็นสิ่งเร้าทำให้บุคคลต้องแสดงพฤติกรรมดังกล่าว หากไม่พระความต้องการหรือแรงขับต่อความอยากไม่ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าจุดเริ่มต้นของแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมน่าจะไม่ใช่มาจากการต้องการ เช่น มีคนมากครีงหน้าบ้าน เรารต้องออกไปเปิดประตูรับ การที่ต้องเดินออกไปเปิดประตูรับนั้นพระเสียงกรีงไม่ใช่พระต้องการออกไป นั่นคือทฤษฎีนี้เชื่อว่าสิ่งเร้าเป็นตัวควบคุมพฤติกรรม

ประสาน อิศราปรีดา (2530: 29; อ้างถึงใน กฤษณา ศักดิศรี. 2530 : 140) อธิบายทฤษฎีการกระตุ้น ว่าทฤษฎีนี้เน้นที่อิทธิพลจากภายนอกของอินทรี ทฤษฎีนี้กล่าวว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมาได้เกิดขึ้นเพราะต้องการรักษาอุลยภาพในอินทรี หากแต่ พฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นจากการเร้าจากเครื่องล่อ หรือสิ่งเร้าภายนอก เช่น คนมาเคาะประตู เรียกขณะที่ทำงานอยู่ในห้อง ต้องไปเปิดประตูทั้ง ๆ ที่ไม่อยากเปิด พฤติกรรมดังกล่าวเนื่องจากสิ่งเร้าอยู่ภายใต้การควบคุมของสิ่งกระตุ้น หรือสิ่งเร้าจากภายนอก แนวความคิดเกี่ยวกับการกระตุ้นที่จะควบคุมพฤติกรรมมีหลาย

แนวความคิด เช่น

1. ทฤษฎีการเปลี่ยนระดับของการกระตุ้น (Stimulus Change Theory) เมคคอล (McCall) กล่าวว่า การเปลี่ยนระดับของการกระตุ้นจากระดับที่ไม่เหมาะสม เป็นตัวเสริมแรง หรือร่วงหลิ่งเปลี่ยนได้ระดับที่เหมาะสมมากเท่าไร จะยิ่งให้ผลของการเสริมแรงมากขึ้นเท่านั้น เข้าทดลองกับหนู โดยเปลี่ยนระดับแสงสว่างที่มีดีลัลวิคอย่างๆ สว่างขึ้น หนูมีกิจกรรมมากขึ้น นำไปใช้ในห้องเรียนได้เช่น เปลี่ยนระดับเสียง สีหน้า

2. ทฤษฎีระดับความพอใจ หรือความชอบกระตุ้น (Preferred Level Theory) ล็อกฮาร์ด (Lock Hard) เชื่อว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนระดับของการกระตุ้นอย่างง่าย ๆ เท่านั้น หากแต่ขึ้นอยู่กับระดับของความพอใจ หรืออิทธิพลจากความชอบในสิ่งมีชีวิต เช่น การได้เปลี่ยนระดับของสิ่งเร้าที่เราชอบหรือพอใจอย่างเหมาะสมย่อมมีผลให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทฤษฎีคุณภาพของการกระตุ้น (Stimulus Quality Theory) พาห์ แมน และยัง (Plaffman and Yong) สนใจที่คุณภาพการกระตุ้นสิ่งเร้าที่มีคุณภาพบ่อมีอำนาจในการกระตุ้นพฤติกรรมอย่างนี้ประสิทธิ์ภาพมากรกว่าสิ่งเร้าที่ไม่มีคุณภาพ

3. ทฤษฎีแห่งความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นเรื่องความเข้าใจ (Understanding) หรือคาดคะเนเหตุการณ์ ล่วงหน้า โดยอาศัยการรับรู้มาก่อน การคิด วิจารณญาณ การประเมินคุณค่า เป็นต้น พฤติกรรมซึ่งได้รับการสูงไว้ให้แสดงออกมานั้น ขึ้นอยู่กับการประเมินผลพฤติกรรมที่เคยแสดงออกมา (ไฟนอลล์ เทวรักษ์ 2537 : 110-118) พฤติกรรมที่สูงไว้ให้กระทำในปัจจุบัน หรือตั้งใจว่าจะทำ ในอนาคตขึ้นอยู่กับผลของพฤติกรรมที่เคยทำมาแล้ว ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับ ความคิด ความเข้าใจ หรือสติปัญญาของบุคคลในการประเมินพฤติกรรมที่แล้ว ๆ ว่ามีอิทธิพลต่อการสูงไว้ให้เกิด พฤติกรรมในเวลาต่อไป

การกระตุ้นหรือพฤติกรรมที่จะไปสู่จุดหมายปลายทาง เกิดจากความรู้ที่เคยพบ ประสบการณ์เป็นตัวกำหนด โดยอาศัยเหตุการณ์ในอดีตสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและการคาดหวังในอนาคต ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการสูงไว้อย่างไรก็ได้การควบคุมของการรับรู้การเข้าใจ หรือการคาดการณ์ล่วงหน้า ถ้าเราคาดการณ์ว่าการใดจะให้ผลประโยชน์ข้อมูลนี้แรงจูงใจกระทำสูง ระดับความคาดหวังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสูงใจมาก ความสำเร็จที่ได้รับในอดีต-ปัจจุบัน มีอิทธิพลต่อการตั้งใจดับความคาดหวัง มีผลต่อการกระทำอะไร ๆ ในอนาคต ถ้าสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับได้ผลใกล้เคียงกัน แรงจูงใจจะยิ่งเพิ่มขึ้น

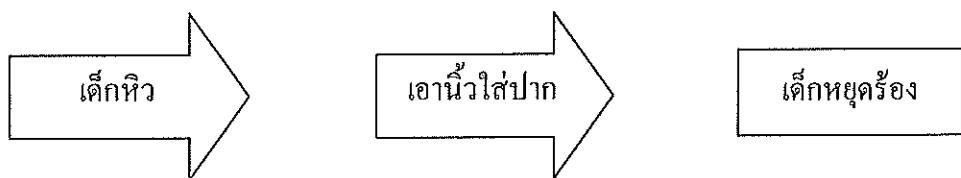
4. ทฤษฎีการกระตุ้นทางอารมณ์ (Affective Arousal Theory)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายแรงจูงใจในการเกิดพฤติกรรม โดยมีแนวความคิดว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่คนเราแสดงออกมานั้นก็เพื่อแสงหา (Seek tend) สิ่งที่ให้ความพึงพอใจ ความยินดีมาสู่ตน และพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ หรือสิ่งที่รบกวนลดความเครียด บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่จุดหมาย คือทำให้พึงพอใจขึ้นแล้วช้าเด้า พยายามแสงหาและเข้าใกล้พฤติกรรมใดก็ตามถ้าทำแล้วทำให้เกิดอารมณ์สบายใจ บุคคลมักจะทำพฤติกรรมนั้นขึ้นแล้วช้าเด้อ ล้วนพฤติกรรมที่ให้ผลตรงกันข้ามคือนำไปสู่ความกับขึ้นใจ เกิดความเครียด เกิดอารมณ์ไม่สบายใจ บุคคลนักพยาบาลหลีกเลี่ยง หลบหลีก ไม่เข้าใกล้สิ่งรบกวน หรือสภาพการณ์ที่น่ารังเกียจ จึงสรุปพื้นฐานของทฤษฎีนี้ได้ว่า “กิจกรรมเกิดจากแรงจูงใจภายใต้การบังคับ” และในการกระทำสิ่งใดๆ ย่อมจะต้องมีอารมณ์แห่งอยู่ ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของจิตใจและอารมณ์ว่า อารมณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะควบคุมพฤติกรรมการสูงไว้ การกระทำได้นำความพอยามาให้เกิดขึ้นเมื่อแรงจูงใจกระทำกิจกรรมนั้นสูง อารมณ์ที่เกิดในพฤติกรรมต่าง ๆ

เช่น รัก ชอบ ยินดี เป็นประเภทที่อินทรีนิชั่นพอใจจัดเป็น Positive Effect ส่วนการตอบหลีกจาก การเข้าไปปวดหรือสิ่งที่ไม่พอใจจัดเป็น Negative Effect นักจิตวิทยาสำคัญที่เชื่อในทฤษฎีนี้ ได้แก่ แคนนอนและเฟสติงเกอร์

5. ทฤษฎีลดแรงขับ หรือทฤษฎีลดความเครียด (The Drive-Reduction Theory)

พฤติกรรมต่าง ๆ นั้น มีสาเหตุมาจากความคับข้องใจ อันเป็นผลจากการขัดขวางไม่ให้ได้รับสิ่งที่ต้องการ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเงื่อนผูกที่จะผ่อนคลายความเครียดหรือแรงขับให้น้อยลง หรือมุ่งจะหลบหลีกความตึงเครียดจะก่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจตามแนวคิดนี้ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะมุ่งสู่เป้าหมายก็ได้โดยได้รับตัวเสริมแรงที่เหมาะสม รางวัลหรือตัวเสริมแรง หมายถึงสิ่งที่จะทำให้เกิดความพ้อใจหลังจากได้รับบริการสนองความต้องการ เช่น

แผนภาพที่ 3 พฤติกรรมที่เป็นแรงขับ

พฤติกรรมนี้เป็นการลดแรงขับภายในร่างกายที่เกิดจากความหิว การอาเจียน เข้าป่ากเป็นปฏิกิริยาตอบสนองซึ่งเชื่อมโยงกับความกระวนกระวายที่เกิดจากความหิว พร้อมกันนั้นการลดแรงขับก็เกิดขึ้น

แม้ทฤษฎีลดแรงขับจะเป็นที่ยอมรับกัน แต่ก็มีผู้คัดค้านในข้อทฤษฎีนี้เห็นว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกิดจากความเครียด อันเป็นผลมาจากการคับข้องใจที่ไม่ได้รับการตอบสนอง และเมื่ออินทรีย์ได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะมีผลทำให้พฤติกรรมดังกล่าวหยุดลงทันทีทันใดโดยความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ เช่น เด็ก ๆ เล่น หรือทำอะไร ๆ ก็ได้ ทั้ง ๆ ที่อินทรีย์ไม่ได้อยู่ในภาวะของความคับข้องใจอันเนื่องมาจากการเครียดหรือแรงขับ และไม่เป็นความจริงที่ว่าเมื่ออินทรีย์ได้รับความพ้อใจจากตัวเสริมแรงหรือรางวัลแล้ว หายได้มีผลให้อินทรีย์หยุดนิ่งเฉย แต่กลับจะทำให้เกิดการเลือกประกลบกิจกรรมนั้น ๆ มาขึ้นในทันที และที่ทฤษฎีลดแรงขับกล่าวว่าอินทรีจะหลบหลีกความตึงเครียด พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อลดความต้องการ ก่อให้เกิดความสมดุล มีข้อคัดค้านว่า แม้จริงแล้วพฤติกรรมส่วนมากเกิดขึ้นเพื่อเพิ่มความต้องการมากกว่าลด เช่น คนดูละครที่วีก้อนที่ 1 แล้ว ก็อยากดูต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าละครเรื่องนั้นจะ แล้ว ก็อยากดูเรื่องต่อไปอีก

6. Motivation in Gestalt Theory

กล่าวว่า จุดมุ่งหมายเป็นตัวแสดงสภาวะสุดท้ายและเป็นตัวทำให้การเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเห็นว่ากระบวนการนำไปสู่ความสำเร็จหรือผิดหวังเป็นลำดับต่อเนื่องกัน

7. Lewin's Views on Motivation

กล่าวว่า รางวัลและการทำโทษ มีผลต่อพฤติกรรมการงานใจเป็นจุดกลางสำคัญ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ พบว่าแรงจูงใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก บุคคลที่มีแรงจูงใจไฟสมพันธ์สูงมักจะพอใจในการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ปรับตัวง่าย ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เกิดความคาดหวังทางอารมณ์ และบุคคลที่มีแรงจูงใจไฟสมพันธ์สูงมักจะเป็นคนที่มุ่งการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีความคาดหวังสูง มักจะเกิดผลให้ความสุข เมื่อประสบผลสำเร็จ และเกิดการคับช่องใจเมื่อประสบความล้มเหลว หรือเกิดความเครียดได้ง่าย ดังนั้น แรงจูงใจ จึงเป็นปัจจัยที่ควรศึกษาว่าการที่บุคคลมีแรงจูงใจในลักษณะใดจึงจะส่งผลต่อความคาดหวังทางอารมณ์

แนวทางการวัดแรงจูงใจ

อรพินทร์ ชูชน, อัจรา สุขารมณ์ และวิลาสลักษณ์ ชัวรัลี. (2543 : 85) ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดแรงจูงใจ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบวัดแรงจูงใจในฉบับนักเรียนและฉบับผู้ใหญ่ ที่มีเนื้อหาแบบเดียวกันเป็นแบบมาตรฐานส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ ระดับ 1-5 ไม่จริง-จริง เป็นข้อความทางบวกจำนวน 28 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 17 ข้อ นอกเหนือนี้ยังใช้แบบวัดแบบอื่นที่มีลักษณะ โครงสร้างที่คล้ายคลึงและแตกต่างจากแบบวัดแรงจูงใจภายใน โดยการวัดเหล่านี้มีคุณภาพยอมรับได้ทั้งความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดแรงจูงใจภายในกับแบบวัดอื่น ๆ ที่วัดคุณลักษณะที่คล้ายกันและคุณลักษณะที่ต่างกัน พบว่าแบบวัดแรงจูงใจภายในมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างในลักษณะที่เป็นความเที่ยงตรงเชิงเอกนัย (Convergent validity) โดยแบบวัดแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการวัดแรงจูงใจด้วยภาพ ความเชื่อ อำนาจในตน คุณค่าในตน ความคิดสร้างสรรค์ และบุคลิกภาพแบบการคิด และมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) โดยพนแบบวัดแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครื่องหนาดหู่ และความวิตกกังวล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามวัดแรงจูงใจที่เป็นแบบมาตรฐานส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ใช้วัดกับบุคคลจำนวนมากและทราบผลในเวลาอันรวดเร็ว

5. ความวิตกกังวล

ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล ดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของความวิตกกังวล

ความวิตกกังวลเป็นอารมณ์ขึ้นที่น้ำหนักนิ่งของมนุษย์ ซึ่งก่อให้เกิดภาวะของความกลัว “ไม่สบายใจ ตึงเครียด สามเหตุที่ทำให้เกิดนั้นมีมากมายทั้งภายในตัวเอง และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวบุคคล ความวิตกกังวลมีบทบาทที่สำคัญต่อการปรับตัวของบุคคล ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของความวิตกกังวลไว้หลายประการหลายท่าน ดังนี้

จำลอง ดิษยานันช (2545 : 44) “ได้ให้ความหมายของความวิตกกังวลว่า คือความไม่สบายใจ ความหวาดหัวนั่น ความกระวนกระวาย ความวิตกกังวลมีลักษณะคล้ายกับความกลัว ข้อแตกต่างมีอยู่ว่าความวิตกกังวลมีต้นตอมาจากภายในจิตใจ เป็นสำคัญอาจจะ หมายถึง ความกลัวที่เกิดขึ้นพร้อมกับความคาดหมายถึงการที่จะได้รับผลไม่ดีในอนาคต โดยไม่สนใจความต้องการ บางครั้งอาจมีอันตรายจากสาเหตุภายนอก แต่ความกลัวที่เกิดขึ้นนั้นไม่สมส่วน กับสาเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง ส่วนความกลัวที่แท้จริงนั้นจะต้องมีอันตรายจากภายนอก และเกิดขึ้นในอัตราส่วนที่เหมาะสมสมกับอันตรายนั้น”

ธีรวัฒน์ คุประตถุ (2542 : 21-22) สรุปว่า ความวิตกกังวล หมายถึง สภาพที่บุคคลมีความรู้สึกเหมือนถูกกดดัน เสียงภัย ตกอยู่ในอันตรายหรืออยู่ในภาวะของความไม่มั่นคงปลอดภัย ความไม่แน่นอน ความรู้สึกนี้จะทำให้บุคคลเกิดความตึงเครียดกระวนกระวาย ใจหรือไม่สบายใจ หวั่นวิตกว่าจะมีอันตรายเกิดขึ้น โดยหาสาเหตุไม่ได้ ซึ่งมีการตอบสนอง เช่น มีอัตราการเต้นของหัวใจมากขึ้น เหงื่อออ กะปากแห้ง เป็นต้น

จากแนวความคิดของทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความวิตกกังวล หมายถึง สภาพที่บุคคลเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ กดดัน หวาดหัวนั่น มีความตึงเครียดขาดความมั่นใจในตนเอง เกิดความรู้สึกกลัวว่าตัวเองจะทำโน่นทำนี่ได้ไม่ดี กลัวจะเกิดเรื่องไม่ดี จนทำให้รู้สึก ปวดหัว ปวดท้อง เหงื่อแตก ตัวสั่น หน้าซีด เป็นต้น

5.2 ระดับของความวิตกกังวล

ไพบูลย์ เทวรักษ์ (2537 : 110-115) “ได้อธิบายว่า ความวิตกกังวลเป็นอารมณ์และผลเสียต่อบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของความวิตกกังวล ความวิตกกังวล ในระดับน้อยจะช่วยให้มีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติการอย่าง忉อย่างหนึ่ง ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น แต่ความวิตกกังวลในระดับรุนแรงมากจะขัดความสามารถและประสิทธิภาพของบุคคลให้ลดลง ทั้งนี้เนื่องมาจากการวิตกกังวลทำให้เกิดความเหนื่อยล้าและขัดขวางปฏิกรรมทางร่างกาย นอกจากนี้ยังแบ่งความวิตกกังวลออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้ คือ

1. ความวิตกกังวลในระดับเล็กน้อย (Mild Anxiety) เป็นระดับที่ทำให้บุคคลมีความตื่นตัว ความสามารถในการรับรู้ของประสาทสัมผัสทั้งหมดดีขึ้น ความสามารถในการเรียนรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาดีขึ้น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในบุคคล

2. ความวิตกกังวลในระดับปานกลาง (Moderate Anxiety) เป็นระดับที่ทำให้บุคคลสนใจต่อความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นทันทีทันใด ความสามารถในการรับรู้ของประสาทสัมผัสทั้งหมดแబลง ความสามารถในการเรียนรู้ลดลง เลือกสนใจเฉพาะสถานการณ์บางส่วน ร่างกายบางส่วนตอบสนองต่อความวิตกกังวลที่เพิ่มขึ้น เช่น กล้ามเนื้อตึงตัว หายใจเข้าออกแรง รู้สึกปั่นป่วนในกระเพาะอาหาร หรือปวดศีรษะ เป็นต้น

3. ความวิตกกังวลในระดับสูง (Severe Anxiety) เป็นระดับที่ทำให้ความสามารถในการรับรู้ของประสาทสัมผัสทั้งหมดแబลงอย่างมาก การมองสภาพแวดล้อมจะบิดเบือนไปจากสภาพความเป็นจริง รับรู้รายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงบางส่วนไม่สามารถเชื่อมโยงรายละเอียดของเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นได้ บุคคลจะมีความไม่สบายใจทั้งร่างกายและอารมณ์เพิ่มขึ้น พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมานี้เป้าหมายเพื่อบรรเทาความวิตกกังวลที่เกิดขึ้น

4. ความวิตกกังวลในระดับรุนแรงที่สุด (Panic Anxiety) เป็นระดับที่ทำให้ความสามารถในการรับรู้สถานการณ์ต่าง ๆ ผิดไปจากความเป็นจริง บุคคลจะสูญเสียการควบคุมตนเอง ไม่สามารถทำในสิ่งที่ง่ายได้ บุคคลภาพและความคิดจะผิดปกติไป ความสามารถในการเรียนรู้เสียไป อาจมีอาการหลงผิดและประสาทหลอนร่วมด้วย นอกจากนี้ อาจมีอาการอ่อนเพลีย ไม่มีแรงรับประทานอาหารไม่ได้ หรืออาจตกอยู่ในภาวะซึมเศร้าจนถึงตายได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า ความวิตกกังวลของบุคคลจะส่งผลต่อสุขภาพจิต ทำให้เกิดความเครียด ความไม่สบายใจ เกิดความห้อแท้ไม่อยากทำงาน ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคลลดลง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความกดดันทางอารมณ์ของบุคคลด้วยเช่นกัน

5.3 การวัดความวิตกกังวล

ธนา นิลชัย โภวิทย์, จักรกฤษณ์ สุขยิ่ง และชัชวาลย์ ศิลปกิจ. (2539) ได้พัฒนาแบบสอบถาม General Health Questionnaire ฉบับภาษาไทย (Thai GHQ) เป็นแบบสอบถามที่ประชาชนสามารถตอบได้ด้วยตนเอง ดังนี้จึงเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับบุคคลที่สามารถอ่านออกเสียงได้ ในการที่ไม่สามารถอ่านด้วยตนเองได้ อาจใช้วิธีให้บุคคลอื่นอ่านให้ฟัง และผู้ตอบ แบบสอบถามเป็นผู้เลือกคำตอบด้วยตนเอง ข้อคำถามของ Thai GHQ จะครอบคลุมปัญหาใหญ่ ๆ 4 ด้าน คือ ความรู้สึกไม่เป็นสุข (Unhappiness) ความวิตกกังวล (Anxiety) ความ

บกพร่องเจิงสังคม (Social impairment) และความคิดว่ามี โรคทางกายโรคใจ โรคหนึ่งหรือหลายโรค (Hypocondriasis) มีพั้งหมด 4 ฉบับ ดังนี้ Thai GHQ – 60 มีข้อคำถามพั้งหมด 60 ข้อ Thai GHQ – 30 มีข้อคำถามพั้งหมด 30 ข้อ Thai GHQ – 28 มีข้อคำถามพั้งหมด 28 ข้อ และ Thai GHQ – 12 มีข้อคำถามพั้งหมด 12 ข้อ ซึ่ง Thai GHQ พั้ง 4 ฉบับ มีจุดตัดของคะแนน ดังนี้ Thai GHQ – 60 ใช้จุดตัดคะแนนต่ำ 11/12 โดยคะแนนตั้งแต่ 12 ขึ้นไปถือว่าผิดปกติ Thai GHQ – 30 ใช้จุดตัดคะแนนต่ำ 3/4 โดยคะแนนตั้งแต่ 4 ขึ้นไปถือว่าผิดปกติ Thai GHQ – 28 ใช้จุดตัดคะแนนต่ำ 5/6 โดยคะแนนตั้งแต่ 6 ขึ้นไปถือว่าผิดปกติ Thai GHQ – 12 ใช้จุดตัดคะแนนต่ำ 1/2 โดยคะแนนตั้งแต่ 2 ขึ้นไปถือว่าผิดปกติ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามวัดความวิตกภัยที่เป็นแบบมาตรฐาน ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเครอร์ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ใช้วัดกับบุคคลจำนวนมากและทราบผลในเวลาอันรวดเร็ว

6. เทคโนโลยีสารสนเทศ

6.1 ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายของคำว่า เทคโนโลยีสารสนเทศไว้ดังนี้

เวปไซค์ไทยกฎหมาย. (16 มี.ค. 2554) กล่าวว่า คำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ มาจากคำ 2 คำนำมาร่วมกัน คือ คำว่า เทคโนโลยี และสารสนเทศ เทคโนโลยี + สารสนเทศ = เทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อพิจารณาความหมายของแต่ละคำจะมีความหมายดังนี้

เทคโนโลยี หมายถึง การประยุกต์เอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ความเชิงเกี่ยวกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาทำให้เกิดประโยชน์ดีต่อมนุษย์ เทคโนโลยีจึงเป็นวิธีการในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ข้อมูลดังกล่าวต้องผ่านการเก็บรวบรวม จัดเก็บ ตรวจสอบความถูกต้อง แบ่งกลุ่มจัดประเภทของ ข้อมูล และสรุปออกมานเป็นสารสนเทศ และมนุษย์นำสารสนเทศนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ให้ เช่น รายงานผลงานการวิจัย ข่าวสารต่าง ๆ

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) หมายถึง การนำเอา เทคโนโลยีมาใช้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสารสนเทศ ทำให้สารสนเทศมีประโยชน์ และใช้งานได้ กว้างขวางมากขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศรวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ที่จะรวบรวม จัดเก็บ ใช้งาน ส่งต่อ หรือสื่อสารระหว่างกัน เทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวข้องโดยตรงกับเครื่องมือ

เครื่องใช้ในการจัดการสารสนเทศ ซึ่งได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์รอบข้าง บันตอน วิธีการดำเนินการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์ เกี่ยวข้องกับตัวข้อมูล เกี่ยวข้องกับบุคลากร เกี่ยวข้อง กับกรรมวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ข้อมูลเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้แล้วยังรวมไปถึง โทรศัพท์ วิทยุ โทรศัพท์ โทรสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ฯลฯ (เวปไซค์ไทยกฎหมาย. 16 มี.ค. 2554)

ราชราพ พุ่มบานเย็น (2545 : 2) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่มีความเกี่ยวข้องกับ การวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลสารสนเทศ ทำให้สารสนเทศนั้นมีประโยชน์ และสามารถใช้งานได้หลากหลายมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546 : 2) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการจัดเก็บ ข้อมูล และประมวลผลข้อมูล ให้เกิดผลลัพธ์เป็นสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์

โอกาส อุ่ยมลริวงศ์ (2548 : 21) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีเพื่อใช้กับการจัดการสารสนเทศ ซึ่งหมายรวมถึง เทคโนโลยีการผลิต การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์และเผยแพร่ การสื่อสารโทรศัพท์ โทรคมนาคม และอุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสารสนเทศอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานร่วมกันเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ ประสิทธิภาพ ความถูกต้อง ความแม่นยำ ทันต่อเหตุการณ์

พนิศา พันธุกุล (2548 : 4) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในงานที่เกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ได้เป็นสารสนเทศ ซึ่งเทคโนโลยีที่ใช้นั้นจะต้องสนับสนุนการทำงาน ตั้งแต่การนำเข้า การจัดเก็บ การจัดการ การป้องกันการสื่อสาร และการคืนคืนสารสนเทศ โดยจะต้องผสานผสานเทคโนโลยี สารสนเทศ ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ได้อย่างลงตัวจึงจะช่วยให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การสร้างข้อมูลที่มีประโยชน์หรือการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการสารสนเทศที่จะรวมรวม ใช้งาน จัดเก็บงาน ส่งต่อหรือการสื่อสารระหว่างบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลหนึ่ง ซึ่งอันได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์รอบข้าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์ เกี่ยวข้องกับตัวข้อมูล เกี่ยวข้องกับบุคลากร เพื่อให้ข้อมูลเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้แล้วยังรวมไปถึง โทรศัพท์ วิทยุ โทรศัพท์ โทรสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ

6.2 ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ

สามารถอธิบายความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของผู้คน ไว้ด้วยประการตั้งต่อไปนี้

**ประการที่หนึ่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สังคมเปลี่ยนจากสังคม
อุตสาหกรรมมาเป็นสังคมสารสนเทศ**

ประการที่สอง เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนจากระบบแห่งชาติไปเป็นเศรษฐกิจโลก ที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของโลกผูกพันกับทุกประเทศ ความเชื่อมโยงของเครือข่ายสารสนเทศทำให้เกิดสังคมโลกกว้างขัน

ประการที่สาม เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้องค์กรมีลักษณะผูกพัน มีการบังคับบัญชาแบบแนวรับมากขึ้น หน่วยธุรกิจในขนาดเล็กลง และเชื่อมโยงกันกับหน่วยธุรกิจอื่น เป็นเครือข่าย การดำเนินธุรกิจมีการแข่งขันกันในด้านความเร็ว โดยอาศัยการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารโทรคมนาคมเป็นตัวสนับสนุน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้จ่ายและรวดเร็ว

ประการที่สี่ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีแบบสูนที่ยั่งยืน และสามารถตอบสนองความต้องการการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ที่เลือกได้เอง

ประการที่ห้า เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดสภาพทางการทำงานแบบทุกสถานที่และทุกเวลา

ประการที่หก เทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการวางแผนการดำเนินการระยะยาวขึ้น อิกทั้งยังทำให้วิถีการตัดสินใจ หรือเลือกทางเลือกได้ละเอียดขึ้น

วชิราพร พุ่มนานเย็น (2545 : 48) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้การค้นคว้าหาข้อมูลทางด้านการศึกษาง่ายขึ้น และกรองข่าวไว้ขัดข้อผิดพลาดเรียนมีความหลากหลายมากขึ้นในการค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ ใน การดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้มีความคล่องตัว และสะดวกรวดเร็วมากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่สามารถทำได้หลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกันหรือใช้เวลาไม่น้อยลง ในการดำเนินธุรกิจจะทำให้มีการแข่งขันระหว่างธุรกิจมากขึ้น ทำให้ต้องมีการพัฒนาองค์กรเพื่อให้ทันกับข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะการติดต่อสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าและทันสมัยในปัจจุบันทำให้โลกเราเป็นโลกไร้พรมแดน มีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการทำงานมากขึ้น และงานบางอย่างที่มนุษย์ไม่สามารถทำได้ก็มีการใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาทำงานแทน

กล่าวโดยสรุปแล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทที่สำคัญในทุกวงการ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกด้านความเป็นอยู่ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การแพทย์ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การเมือง ตลอดจนการวิจัยและการพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับอารมณ์อีกด้วย เพราะฉะนั้นให้ใช้เทคโนโลยีในทางที่ดีหรือใช้ไม่ถูกต้องก็จะทำให้เกิดผลกระทบกับอารมณ์ของบุคคลนั้น

อาจจะทำให้มีอารมณ์หงุดหงิด หรือชอบเก็บตัวอยู่คนเดียว มีความวิตกกังวล เครียด บางคนถ้าคุยก็เป็นเวลานานๆ ก็อาจจะทำให้ต้องพบจิตแพทย์เลยก็เป็นได้ โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ ที่เกี่ยวกับการเล่นอินเทอร์เน็ต

6.3 อินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนการสอน

6.3.1 ความหมายของอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตนับเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการประยุกต์ใช้ในระบบเทคโนโลยี ซึ่งมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายของคำว่าอินเทอร์เน็ต ไว้จำนวนมาก ดังนี้

ชนพล ลันจรสวัชชัย (2544 : 12) ให้ความหมายของอินเทอร์เน็ตไว้ว่า อินเทอร์เน็ต หมายถึง สื่อสื่อสารที่ทำให้เราสามารถติดต่อกันสั่งต่าง ๆ ที่เราต้องการ เช่น ความรู้ ความบันเทิง ดิตต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องอื่น ๆ ด้วยระบบเครือข่ายที่เป็นเครือข่ายวงใหญ่มาก

งานนิจ ชาจินทร์ (2544 : 3) ได้ให้ความหมายของอินเทอร์เน็ตไว้ว่า อินเทอร์เน็ต หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ เกิดจากการเชื่อมต่อเครือข่าย คอมพิวเตอร์จำนวนมากในโลกเข้าด้วยกันไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายขนาดเล็ก เช่น ระบบเครือข่ายของมินิหรือเมนเพรนคอมพิวเตอร์ซึ่งแต่ละเครือข่ายจะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เป็นเครื่องแม่ข่ายซึ่งมีหลาຍชนิด โดยจะมีการกำหนดข้อตกลงในการสื่อสารที่เรียกว่า โปรโตคอล (Protocol) ขึ้นมา เพื่อให้คอมพิวเตอร์แต่ละชนิดสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ โปรโตคอลมาตรฐานที่ใช้ในการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตมีชื่อเรียกว่า ทีซีพี/ไอพี (TCP/ IP)

เสาวกนธ คงสุข (2545 : 292) ได้ให้ความหมายว่า อินเทอร์เน็ต หมายถึง กลุ่มเครือข่ายของคอมพิวเตอร์จำนวนมาก ที่เชื่อมต่อภายใต้มาตรฐานการสื่อสาร โปรโตคอล เดียวกันจนเป็นสังคมเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ ซึ่งคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ในเครือข่ายแต่ละเครื่องสามารถรับส่งข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร (Text) ภาพ (Picture) เสียง (Voice) รวมทั้งสามารถสืบค้นข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2547 : 5) ได้ให้ความหมายของอินเทอร์เน็ตไว้ว่า อินเทอร์เน็ต หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกันจำนวนมากครอบคลุมทั่วโลก เครือข่ายเหล่านี้เชื่อมเข้าหากันภายใต้กฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐาน

จากทัศนะของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า อินเทอร์เน็ต หมายถึง ระบบของการเชื่อมโยงข่ายงานคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่ง

เกิดขึ้นจากการบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ รวมกันโดยอาศัยสายนำสัญญาณผ่านทางโทรศัพท์ เคเบิล ไบแก็ว ดาวเทียม ฯลฯ ภายใต้กฎหมายมาตรฐานเดียวกัน และสามารถทำให้คนจำนวนมาก สื่อสารข้อมูลทั้งในรูปของตัวอักษร ข้อความ ภาพและเสียง ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ด้วย คอมพิวเตอร์ต่างระบบและต่างชนิดกัน ได้

6.3.2 ความสำคัญของอินเทอร์เน็ต

จำปี พิมทอง (2542 : 17-20) กล่าวว่า ในปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกกำลัง ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) หรือไอที (IT). ซึ่งหมายถึง ความรู้ในวิธีการประมวล ข้อมูลที่เก็บรวบรวม ใช้ แล่นำเสนอด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้สำหรับงานไอที คือ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสาร โทรศัพท์ ดาวเทียม หรือเคเบิล ไบแก็ว ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นสายโทรศัพท์ ดาวเทียม หรือเคเบิล ไบแก็ว นำแสง อินเทอร์เน็ตที่เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการประยุกต์ใช้ไอที หากเราดำเนินต่อไป อาจสัมผัสถึงข่าวสาร ในการทำงานประจำวัน อินเทอร์เน็ตจึงเป็นช่องทางให้เราสามารถเข้าถึงข้อมูล ที่ต้องการ ได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ข่าวสารหรือเหตุการณ์ความเมื่นไปต่าง ๆ ทั่วโลกที่เกิดขึ้น ในขณะปัจจุบัน หรือแม้กระทั่งความต้องการในการสืบค้นข้อมูลเพื่อการศึกษา หรือปฏิบัติงานใน ชีวิตประจำวัน ก็สามารถสืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ต เช่น กัน อินเทอร์เน็ตจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ สำหรับคนในทุกสาขาอาชีพที่จะช่วยให้เราบรรลุข่าวสารที่เกิดขึ้นในมุมอื่น ๆ ของโลก ได้อย่าง รวดเร็ว กว่าสื่ออื่น ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือแม้แต่โทรทัศน์ หากเราดำเนินต่อติดต่อกัน บุคคลอื่นเป็นประจำไม่ว่าจะอยู่ภายนอก หรือภายนอกประเทศ อินเทอร์เน็ตจะช่วยให้สื่อสารกับ บุคคลอื่นได้ ทั้งการสนทนาแบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ในเวลานี้ หรือสามารถฝากข้อความ อิเล็กทรอนิกส์ ไว้กับคอมพิวเตอร์เพื่อรอให้ผู้รับมาเปิดอ่านในเวลาที่สะดวกได้ ทำให้เปิดโอกาสในการสื่อสารถึงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งรวมข้อมูลแหล่ง ใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นที่รวมทั้งบริการและเครื่องมือสืบค้นข้อมูลที่หลากหลายจนกระทั่งกล่าว ได้ว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั้งใน ระดับบุคลากรและองค์กร

6.3.3 ประโยชน์ของอินเทอร์เน็ต

วชิราพร พุ่มนานเย็น (2545 : 151) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์ของ อินเทอร์เน็ต มีดังนี้ คือ

1. ใช้ในการติดต่อสื่อสารผ่านทางคอมพิวเตอร์ (e-Mail หรือ electronics Mail) ซึ่งมีความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร และประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการติดต่อ ด้วยวิธีอื่น

2. เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลขนาดใหญ่ เพราะอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ หรือเปรียบเสมือนเป็นห้องสมุดสารานุกรม
3. เป็นแหล่งรวมโปรแกรมที่ผู้ใช้สามารถดาวน์โหลดโปรแกรมต่าง ๆ มาใช้ได้ โดยมีทั้งแบบเสียค่าใช้จ่ายและแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย
4. เป็นการถ่ายโอนข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ หรือจากสถานที่ที่มีระยะทางอยู่ห่างไกลกัน
5. ใช้สนับนาพูดคุย โต้ตอบกันโดยผ่านทางแพลตฟอร์มพิมพ์และจากภาพ
6. เป็นแหล่งรวมความบันเทิงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ ดนตรี และเกมที่สามารถเล่นได้ตอบกันผ่านทางเครือข่ายได้
7. เป็นเครื่องมือในการติดต่อซื้อขายทางธุรกิจซึ่งได้รับความนิยมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

การวิเคราะห์จำแนกประเภท

เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภทมีชื่อภาษาอังกฤษว่า Discriminant Analysis คำว่า Analysis หมายถึง การวิเคราะห์ และคำว่า Discriminant หมายถึง ตัวจำแนก หรือตัวแบ่งหน่วยวิเคราะห์ (ออกเป็นกลุ่มเป็นประเภท) จึงเรียกว่าการวิเคราะห์จำแนกประเภท

1. วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์จำแนกประเภท

การวิเคราะห์จำแนกมีวัตถุประสงค์ที่จะคัดเลือกตัวแปรกลุ่มนึงหรือตัวแปรชุดหนึ่ง ที่นักวิจัยคิดว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยที่ให้เห็นว่า การเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวแปรใดบ้าง (ตัวแปรอิสระ)

นอกจากนี้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภทมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การทดสอบว่าตัวแปรที่ได้เก็บรวบรวมมาสามารถที่จะจำแนกหน่วยวิเคราะห์ออกเป็นกลุ่มๆ ได้อย่างถูกต้องหรือไม่ โดยตัวแปรเหล่านี้จะเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยคิดว่ามีอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิกของกลุ่มของหน่วยวิเคราะห์ งานถึงขั้นที่สามารถจะใช้ประโยชน์ในการจำแนกได้อย่างถูกต้องว่าหน่วยวิเคราะห์ใดจะตกอยู่ในกลุ่มใด

ส่วนวัตถุประสงค์ในเชิงปฏิบัติหรือการใช้ประโยชน์ของเทคนิคดังกล่าวจะเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า ความเป็นสมาชิกของหน่วยวิเคราะห์ขึ้นอยู่กับตัวแปรใดหากจำแนกได้ดีมาก ผู้วิจัยสามารถนำเอาความรู้นี้ไปจำแนกหน่วยวิเคราะห์ใหม่ออกเป็นประเภทหรือกลุ่มได้ว่า หน่วยวิเคราะห์นั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรใด และตัวแปรเหล่านี้สามารถจำแนกหน่วยวิเคราะห์

ออกเป็นประเภทหรือกลุ่ม ได้ดีมากน้อยเพียงใด หากจำแนกได้ดีมาก ผู้วิจัยสามารถที่จะนำเอา ความรู้นี้ไปใช้ในภาระห้องเรียนใหม่ออกเป็นประเภทหรือกลุ่ม ได้ว่าหน่วยวิเคราะห์นั้นควรตกอยู่ในกลุ่มใดอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากกว่าการจำแนกโดยที่ไม่มีความรู้หรือข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จำแนกประเภท

ในการวิเคราะห์จำแนกประเภท จะได้สมการที่ให้น้ำหนักของตัวแปรที่จะใช้ในการเป็นสมาร์ทของกลุ่ม สมการนี้เรียกว่า สมการจำแนกประเภท (Discriminant Function) ซึ่ง จำนวนสมการที่ได้จะน้อยกว่าจำนวนกลุ่มของประชากรที่ต้องการจำแนก 1 กลุ่มเสมอ หรือถ้ามีจำนวนกลุ่มมากกว่าตัวแปร จำนวนสมการจะเท่ากับตัวแปรที่จะใช้จำแนกประเภท (Discriminant Variable) สมการแต่ละสมการที่ได้จะพยายามแบ่งกลุ่มต่าง ๆ ที่ต่างกันให้มากที่สุด

2. คุณสมบัติของเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท

การวิเคราะห์จำแนกประเภทมีคุณสมบัติหลายอย่างที่คล้ายกับการวิเคราะห์ทดสอบแบบโลจิกและแบบมัลติโนเมียลโลจิก โดยเฉพาะในด้านตัวแปรตามและในรูปแบบของสมการ การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรการวิเคราะห์จำแนกประเภทอาศัยเทคนิควิธีการวิเคราะห์ การผันแปร โดยพิจารณาจากเมตริกซ์การผันแปรร่วมภายในกลุ่ม (Within Group Variance - covariance) เป็นหลัก

การวิเคราะห์จำแนกประเภทมีความต้องการทางด้านข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ดังนี้

1. ตัวแปรตามเป็นตัวแปรกลุ่มซึ่งอาจมี 2 กลุ่ม หรือมากกว่า 2 กลุ่มก็ได้
2. ตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรเชิงปริมาณที่วัดได้ในระดับช่วงอัตราส่วน หรือ มีค่านัยที่เป็นตัวแปรหุ่นที่มีค่าเป็น 1 หรือ 0

ในการวิเคราะห์จำแนกประเภท จะมีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระของ เท่าلةกลุ่มย่อยของตัวแปรตาม ว่ามีความแตกต่างกันมากเพียงพออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ซึ่งอาศัยการวิเคราะห์ความแปรผัน (Analysis of Variance) เป็นสถิติทดสอบ ถ้ามีความแตกต่าง กันมากเพียงพอ ก็แสดงว่าตัวแปรนี้มีความสามารถที่จะใช้เป็นตัวแปรอิสระมากกว่าเป็นตัวแปรจำแนก (Discriminant Variable หรือ Discriminator Variable) หรือตัวแปรจัดกลุ่ม (Grouping Variable)

3. ประโยชน์ของสมการจำแนกประเภท

สมการจำแนกประเภทที่ได้ มีประโยชน์ 2. ประการ คือ

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (การเป็นสมาชิกของกลุ่ม) กับตัวแปรอิสระ ซึ่งในด้านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะมีสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวแปรแต่ละตัวในสมการที่ใช้ในการทดสอบความสำคัญของตัวแปรซึ่งจะช่วยในการตีความหมายของข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้ในสมการบ่งชี้ถึงน้ำหนักความสัมพันธ์ของตัวแปรในสมการนั้นต่อการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับค่าสัมประสิทธิ์การทดสอบของสมการทดสอบพหุฤดูหรือการวิเคราะห์ตัวประกอบ

2. จำแนกประเภทโดยใช้สมการที่ได้มาแบ่งจำแนกกลุ่ม เมื่อได้สมการแล้วก็สามารถจะระบุว่ากรณีใดจะเป็นสมาชิกของกลุ่มใด โดยอาศัยค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่ปรากฏอยู่ในสมการจำแนกคุณกับค่าตัวแปรแต่ละตัว จะได้ค่าของตัวแปรตรงกับค่าหรือรหัสที่แบ่งจำแนกกลุ่ม

ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำแนก (Discriminant Variable) แต่ละตัวแสดงให้เห็นว่าตัวแปรใดมีน้ำหนักในการจำแนกกลุ่มได้มากกว่าตัวแปรใดในทิศทางใด ซึ่งแสดงถึงเครื่องหมายวกหรือลบ การใช้ค่าสถิติตั้งกล่าวนี้ต้องควบคู่ไปกับค่าสถิติทดสอบ F ของตัวแปรแต่ละตัว

อัตราส่วนการจำแนกประเภทได้ถูกต้อง เป็นสถิติที่แสดงความสามารถของสมการจำแนกว่าจำแนกได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสมการที่ดีควรจำแนกได้ถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 90 ซึ่งการจำแนกได้ถูกต้องจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับข้อมูลหรือตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ว่า ผู้วิจัยได้เลือกมาได้ถูกต้องเพียงใด ถ้าดีพอตัวแปรนั้นก็จะช่วยในการจำแนกประเภทได้ถูกต้อง (สุชาติ ประสิทธิรัฐสินธุ. 2540 : 292 ; สำราญ มีแจ้ง. 2544 : 163 - 164)

4. สถิติที่สำคัญในการวิเคราะห์จำแนกประเภท

ในการนำเทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภทมาใช้ในการตัดสินความสำคัญของสมการวิเคราะห์จำแนกประเภท สถิติที่สำคัญมีด้วยกัน 3 ค่า คือ (สำราญ มีแจ้ง. 2544 : 163 - 164)

- ค่าไอกenen (Eigen value) เป็นค่าที่ได้จากการหาสมการวิเคราะห์จำแนกประเภท เป็นค่าที่ใช้วัดความสำคัญเชิงเปรียบเทียบของสมการ ค่ารวมของไอกenenความแปรปัน (Total Variance) ทั้งหมดของตัวแปรจำแนกประเภท (ตัวแปรอิสระ) เมื่อค่าไอกenenแต่ละค่าคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละของค่ารวมของไอกenenทั้งหมด ค่าที่ได้สามารถนำไปใช้

อ้างอิงความสำคัญเชิงเบรียบเทียบของสมการที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสมการวิเคราะห์จำแนกประเภทที่ได้ตามลำดับของความสำคัญ เราจึงสามารถใช้ค่าไอกেนกำหนดจำนวนสมการที่ต้องการหาได้โดยกำหนดค่าขั้นต่ำของค่าไอกেนไว้

2. ค่าสหสัมพันธ์คาร์โนนิกอล (Canonical Correlation) เป็นสถิติที่สามารถใช้ในการตัดสินความสำคัญของสมการกับกลุ่มตัวแปร ซึ่งระบุการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นๆ ของตัวแปรตาม โดยจะชี้ให้เห็นว่า การเป็นสมาชิกของกลุ่มนี้ความสัมพันธ์กับสมการที่หมายได้มากน้อยเพียงใด อาจมีความหมายได้ว่า ค่าสหสัมพันธ์คาร์โนนิกอลที่ต่ำ หมายความว่าสมการนั้นไม่สามารถใช้ในการคาดคะเนคะแนนการเป็นสมาชิกของกลุ่มนี้ได้ดี

3. ค่าวิลค์ แລมน์ดา (Wilk's Lamda) เป็นมาตรวัดอัจฉริยะจำแนกของตัวแปรเดิม โดยที่ยังไม่ได้หักออกจากสมการจำแนก กล่าวคือ ค่าวิลค์ แລมน์ดา มากเท่าไร ตัวแปรหรือข้อมูลที่เหลือจะอธิบายการเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยสมการใหม่นี้อย่างไปเท่านั้น เราสามารถแปลงค่าของวิลค์ แລมน์ดา เป็นค่าไคสแควร์ (Chi - square) ได้ ในการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ นัยสำคัญทางสถิติค่าไคสแควร์ต่ำ แสดงว่าค่า วิลค์ แລมน์ดา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. สถิติที่ได้จากการวิเคราะห์จำแนกประเภท

สถิติที่ได้จากการจำแนกประเภทมีดังนี้ (สุชาติ ประศิทธิรัฐสินธุ์ และลัดดาวัลย์ รอดมณี. 2527 : 91)

1. จำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่มว่ามีเท่าใด
2. ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของตัวแปรแต่ละกลุ่ม
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละตัวในแต่ละกลุ่ม
4. เมตริกซ์ของค่าผันแปรร่วมกันในกลุ่ม (Within Group Variance Matrix)
5. ค่าสถิติต่าง ๆ ของสมการจำแนกประเภทซึ่ง ได้แก่ ค่าไอกेन ค่าสหสัมพันธ์คาร์โนนิกอล ค่าองค์ความสัมพันธ์ แລมน์ดา ค่าไคสแควร์ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
6. ค่าสัมประสิทธิ์จำแนกประเภทมาตรฐาน (Standard Discriminant Function Coefficient)
7. ค่าสัมประสิทธิ์สมการจำแนกประเภทที่ยังไม่ได้ปรับมาตรฐาน หรือคะแนนดิบ
8. ค่าศูนย์กลางของกลุ่ม (Centroid of Group Within Reduced Space)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ทัศนีย์ ดวงดี (2543 : 98-99) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ กับความคลาดทางอารมณ์ พบร่วม ความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและความคลาดทางอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.26 อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและความคลาดทางอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.25 อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและความคลาดทางอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.21 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุภาพร พิสิฐรัพพนน (2543 : 60-75) ได้วิจัยการสร้างแบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบบทดสอบแบ่งเป็น 5 ด้าน ตามแนวความคิดของడเดนียล คือ ด้านตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ด้านการรู้ใจตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และด้านการมีทักษะทางสังคม ซึ่งใช้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 856 คน ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2542 โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ัดเป็นแบบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ 1 ฉบับ จำนวน 150 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามที่ วัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ตามแนวความคิดของโกลแมน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ด้านการรู้ใจตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และด้านการมีทักษะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มีค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นในแต่ละด้านของแบบทดสอบตั้งแต่ 2.445 ถึง 11.028 และ .739 ถึง .913 ตามลำดับ ส่วนความเชื่อมั่นของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ด้านการรู้ใจตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และด้านการมีทักษะทางสังคม มีค่าน้ำหนักของค่าประกอบ .254, .128, .362, และ .346 ตามลำดับ เมื่อทดสอบค่าไคส์-สแควร์ พบร่วม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าแบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในแต่ละด้านเป็นไปตามแนวคิดของโกลแมน โดยมีคะแนนที่ปักติระหว่าง 0 ถึง 86

กันตรรษณ์ มีสมสาร (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการเปรียบเทียบความคลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นเข้าสู่วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในวัย

ย่างเข้าสู่วัยรุ่น ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย มี 3 แบบ คือ แบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดู แบบวัดความคลาดทางอารมณ์ และแบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็ก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีทวีตูกิ และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่มีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจแบบควบคุม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ และการอบรมเลี้ยงดูแบบทดลองที่ยังอยู่ในนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความแตกต่างระหว่างเพศ ไม่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์
3. คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กมีความสัมพันธ์กับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่ประเมินโดยครูประจำชั้นอนุบาลนี้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อมราวดี ณ อุบล (2544 : 113-116) ทำการศึกษาสุขภาพจิตของวัยรุ่นที่มีลักษณะครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุนทรปราการ จำนวน 400 คน พบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวปกติมีสุขภาพจิตไม่แตกต่างจากนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและแบบใช้เหตุผลมากสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และแบบใช้เหตุผลน้อย นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวมีสุขภาพจิตที่ดีกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

ครุณี ร่องสุวรรณ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถทางสมองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 376 คน โดยใช้แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน และแบบทดสอบความสามารถทางสมองทั้ง 6 ด้าน ผลการศึกษา พบว่า ความสามารถทางอารมณ์โดยภาพรวมทุกด้านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความสามารถทางสมองโดยรวมทุกด้านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงอยู่ในระดับต่ำ ความสามารถทางอารมณ์กับความสามารถทางสมองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า

พัชรินทร์ ไชยวังค์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับความคลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 และแบบประเมินความคลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน นำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบการอธิบายและการพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และมีความคลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติโดยความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและความคลาดทางอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยгласะเลยและความคลาดทางอารมณ์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดขั้นและความคลาดทางอารมณ์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลักษณา พลอยเลื่อมแสง (2545 : 97-98) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของอินเตอร์เน็ตต่อสุขภาพจิตของผู้ใช้ ในเขตจำากเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ร้อยละ 39.3 ของผู้ใช้อินเตอร์เน็ตประสบปัญหาจากการใช้ โดยร้อยละ 37.9 ประสบปัญหาเฉพาะเรื่องและร้อยละ 1.4 เกิดภาวะติดอินเตอร์เน็ต โดยพบในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-20 ปี ปัญหาที่สำคัญได้แก่ การใช้เวลามากเกินไปไม่สามารถควบคุมหรือกำหนดระยะเวลาในการเล่นอินเตอร์เน็ตได้ เกิดผลกระทบต่อสุขภาพกายหากการใช้เวลานานและไม่ได้พักผ่อน ผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่นรอบข้าง ผลกระทบต่อการทำงาน อาชีพ กิจกรรม และการเรียน ผลกระทบต่อการแสดงออกพฤติกรรมและสุขภาพจิต เช่น การแยกออกจากสังคม สับสน กังวลใจ ขาดความมั่นใจ เป็นต้น จากความสัมพันธ์ของบุจยักษ์กับผู้ใช้ พบว่าอายุของผู้ใช้มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเกิดปัญหาจากการใช้ และในแต่ละวัยจะมีความแตกต่างของลักษณะจากการใช้

อภิญญา สรวรรณพิมพ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความคลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของการรับสารสนเทศ สัมพันธภาพกับเพื่อน อัคคิโนทัศน์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเก็บตัว ลำดับการเกิด การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยglasah เสียง แรงจูงใจ ไฟสัมฤทธิ์ แรงจูงใจไฟสัมพันธ์ เขตวัฒธรรมภาษาถิ่นและเพศต่อความคลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ความนิสัยทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพกับเพื่อน อัตตโนทัศน์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเก็บตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แรงจูงใจให้สัมพันธ์ เขตวัฒนธรรมภาษาอิน ส่วย เบเนร และลำดับการเกิด ลูกคนแรกลูกคนกลาง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย逵ະเฉยนั้น มีความสัมพันธ์ทางลบกับ ความนิสัยทางอารมณ์

2. ตัวแปรที่ส่งผลเชิงสาเหตุทางตรงต่อความนิสัยทางอารมณ์ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธภาพกับเพื่อน อัตตโนทัศน์ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบเก็บตัวตัวแปรที่ส่งผลทึทางตรงและทางอ้อมต่อความนิสัยทางอารมณ์ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย逵ະเฉย โดยส่งผลทางอ้อมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพแบบเก็บตัว แรงจูงใจให้สัมฤทธิ์ส่งผลทางตรงต่อความนิสัยทางอารมณ์ และส่งผลทางอ้อมผ่านทางผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบุคลิกภาพแบบแสดงตัวและบุคลิกภาพแบบเก็บตัว ตัวแปรที่ส่งผลทางอ้อมต่อความนิสัยทางอารมณ์ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลทางอ้อมผ่านทางบุคลิกภาพแบบแสดงตัวส่วนแรงจูงใจให้สัมพันธ์ ส่งผลทางอ้อมผ่านทางบุคลิกภาพแบบแสดงตัวและบุคลิกภาพแบบเก็บตัว

ศิริรัตน์ ชัยอนันต์ (2546 : 57-60) ได้วิจัยความนิสัยทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับความนิสัยทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพฯ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความนิสัยทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรความนิสัยทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู อายุของพ่อแม่ เพศของเด็ก และอายุของเด็ก เพื่อศึกษาอำนาจทำนายความนิสัยทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่แยกตาม ตัวแปรเพศและอายุ โดยใช้ความนิสัยทางอารมณ์ของพ่อแม่ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวทำนายผลการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

1. เด็กก่อนวัยเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามตัวแปรเพศและอายุ เด็ก มีความนิสัยทางอารมณ์ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง ยกเว้นเด็กกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กอายุน้อย ที่มีความนิสัยทางอารมณ์ด้านดีอยู่ในระดับปานกลาง เด็กอายุมากมีความนิสัยทางอารมณ์สูงกว่าเด็กอายุน้อย เด็กเพศหญิงมีความนิสัยทางอารมณ์สูงกว่าเด็กเพศชาย

2. เด็กที่พ่อแม่มีความนิสัยทางอารมณ์สูง มีความนิสัยทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่มีความนิสัยทางอารมณ์ต่ำ เด็กที่แม่มีการศึกษาระดับปานกลาง มีความนิสัยทางอารมณ์ด้านดี สูงกว่าเด็กที่แม่มีการศึกษาระดับต่ำ เด็กที่แม่มีการศึกษาระดับสูง มีความนิสัยทางอารมณ์ด้านเก่ง สูงกว่าเด็กที่แม่มีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ เด็กที่พ่อแม่มีการศึกษาระดับสูง มีความนิสัยทาง

อารมณ์ด้านเก่งและภาพรวมสูงกว่าเด็กที่พ่อแม่มีอายุมากมีความคลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างจากเด็กที่พ่อแม่มีอายุน้อย

3. เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก แบบใช้เหตุผลมาก และแบบฝึกให้ลูกพึ่งตนเองมาก มีความคลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย แบบใช้เหตุผลน้อย และแบบฝึกให้พึ่งตนเองน้อย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมากและแบบควบคุมมาก มีความคลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อยและแบบควบคุมน้อย

4. ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการทำนายความคลาดทางอารมณ์ของเด็กทุกกลุ่ม คือ ความคลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ยกเว้นกลุ่มเด็กหญิง ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือ ความคลาดทางอารมณ์ของพ่อ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง สามารถร่วมทำนายความคลาดทางอารมณ์ของเด็กได้ทุกกลุ่ม การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษไม่สามารถทำนายความคลาดทางอารมณ์ของเด็กได้

สุธิดา พลชำนา (2546 : 53-54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดทางอารมณ์กับผลลัพธ์ของการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชิรวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า ความคลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลลัพธ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุดา สินทรโภ (2546 : 81) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องความคลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคลาดทางอารมณ์และเพื่อเปรียบเทียบความคลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน โดยรวมมีความคลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง และผลการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน โดยรวมมีความคลาดทางอารมณ์ต่ำกว่า โดยรวมนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความคลาดทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดขั้น และแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรียาภรณ์ บุญสวัสดิ์ (2547 : 64-67) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวนิหาราษฎร์ศิริพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 264 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบประเมินความคลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12

– 17 ปี) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความถ้วนด้วยกันที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ได้แก่ เพศ อารมณ์พิเศษ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอัช่มารดา การศึกษาของบิดามารดา และการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับความถ้วนด้วยกันที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน

อังวรา ปีนประเสริฐ (2547 : 58-64) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอคิว กับอีคิว ของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาสายสามัญ จำนวน 485 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือเครื่องวัด เอคิว มีความสัมพันธ์กับไอคิวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนไอคิวมีความสัมพันธ์กับอีคิวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรุณา สุตีคा (2549 : 44-45) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับ特征นี้ปัญญาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนค่ารา วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 118 คน จากประชากร 170 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมินความฉลาดทาง特征นี้ปัญญา เด็กอายุ 2-15 ปี และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์วัยรุ่นอายุ 12-17 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม อยู่ในเกณฑ์ปกติ มีระดับความฉลาดทาง特征นี้ปัญญาอยู่ในระดับกลาง และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทาง特征นี้ปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยวิธีหาค่าความสัมพันธ์แบบ โคสแควร์ และจากการหาค่าความสัมพันธ์แบบ สหสัมพันธ์ พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทาง特征นี้ปัญญา 0.366 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ธงชัย พัฒนา (2550 : 72-73) ได้ศึกษาปัจจัยจำแนกความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนระดับชั้วชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลฯ เขต 3 จำนวน 800 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ และแบบวัดปัจจัยจำแนก ความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สามารถจำแนกความฉลาดทางอารมณ์ คือ ปัจจัยแรงจูงใจให้สัมฤทธิ์ ปัจจัยแรงจูงใจให้สัมพันธ์ ปัจจัยบุคลิกภาพ ปัจจัยสัมพันธภาพกับเพื่อน ปัจจัยการเลี้ยงดู และปัจจัยอัตโนมัติ ปัจจัยอัตโนมัติ เป็นปัจจัยที่สามารถจำแนกความฉลาดทางอารมณ์ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และทักษะทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

琼斯 (Jones. 1990 : 18-72) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด รายได้ เชื้อชาติ โครงสร้างของครอบครัว และสัมพันธภาพของพ่อแม่ในกลุ่มหัวก้าวหน้า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ได้แก่กลุ่มพ่อแม่หัวก้าวหน้าในเวอร์จิเนีย จำนวน 53 คน ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบระหว่างความเครียดกับรายได้ พ่อแม่ที่มีรายได้ต่ำจะมีระดับความเครียดสูง ความเครียดภายในครอบครัวและรายได้มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพของพ่อแม่ พ่อแม่ที่มีระดับความเครียดสูงจะมีสัมพันธภาพในระดับต่ำ ขณะที่พ่อแม่มีรายได้สูงจะมีสัมพันธภาพในระดับสูง ส่วนเชื้อชาติและโครงสร้างทางครอบครัว ไม่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพของพ่อแม่และความเครียด

โลเวอร์ (Lover. 1997 : 594) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของอารมณ์ ความขัดแย้งและพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กปฐมวัย ทึ้งหญิงและชายจำนวน 37 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่เกิดความขัดแย้งในใจมักจะเป็นผู้ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่า และเด็กที่เป็นเป้าหมายของความก้าวร้าวจะเป็นผู้ที่รับความขัดแย้งนั้น ๆ ด้วย และในสภาพโควิดรวมร้อยละของการแสดงออกของการขัดแย้ง อารมณ์โกรธ และพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กชายจะมากกว่าเด็กหญิง

เวลล์ และพรินเดล (Well and Prindle. 2000 : Web Site) ได้ศึกษาบทบาทของความฉลาดทางอารมณ์ โดยเน้นการหาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยกับคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นบัณฑิตในวิทยาลัยชุมชนแคนาดา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับช่างเทคนิคซ่อมรถยนต์คุณยีฟิกาน นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการทดสอบหากข้อสอบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนสาขาวิชาเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนต่างสาขา การปรับตัว การจัดการความเครียดและรูปแบบการประพฤติทั่วไป ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการทดสอบสามารถใช้ในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาขึ้นกับนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม ในการดำเนินการสอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน 41 คน ในปลายปีการศึกษา ส่วนนักศึกษาช่างเทคนิคแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ย่อย กลุ่มย่อยที่ 1 จำนวน 12 คน ได้รับการทดสอบในปลายปีแรก อีกกลุ่มจำนวน 9 คน ได้รับการทดสอบในปลายปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกก่อนเข้าห้องเรียนระหว่างคะแนนการปฏิบัติงานในโรงงานในปลายปีที่สอง กับคะแนนรวมของแบบทดสอบ อย่างไรก็ตาม การศึกษาระดับนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและยังมีตัวแปรแทรกซ้อนจำนวนหนึ่งด้วย จึงมีผลต่อการสรุปเพื่อนำผลการศึกษาระดับนี้ไปใช้

บีกี (Beekie. 2005 : 3257-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ วัดโดย EQ-I และการปฏิบัติการขายของที่ปรึกษาการเงินในส่วนการบริการการเงินและการ

ประกอบการวัดการปฏิบัติการขายใช้ค่ารายหน้าที่หาได้โดยที่ปรึกษาการเงิน ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า ความสัมพันธ์ทางบวกเกิดขึ้นระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และการปฏิบัติการขาย ความฉลาดทางอารมณ์สามารถให้คำจำกัดความว่าเป็นความสามารถของออก ประเมิน อธิบายอารมณ์ ความสามารถควบคุมอารมณ์เพื่อสนับสนุนการเติบโตทางอารมณ์และเหตุผล บริษัทที่ทำการศึกษา นี้เป็นบริษัทขนาดกลางและเสนอผลิตภัณฑ์บริการทางการเงินและการประกันระหว่างชาติ ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ถูกพัฒนาภายในและภายนอก ในการศึกษานี้ เครื่องมือที่ใช้คือ EQ-I โดยส่งให้ ที่ปรึกษาการเงิน 100 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาสัมพันธ์ของเพียร์สันและแอนโนวิโนวา

ดาโก จูดี เอ็ม (Drago, 2005 : 4811-B) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการสำเร็จการศึกษาของนักเรียน เพราะว่า n ักเรียนมีความแตกต่างกันในความสามารถในการจำ นักเรียนบางคนเตรียมพร้อมสำหรับสิ่งแวดล้อมในวิทยาลัยดีกว่าคนอื่น บทบาทของความฉลาดทางอารมณ์ในการสำเร็จการศึกษาต้องถูกห้าใจมากขึ้น ปัจจัยที่ไม่เกี่ยวกับความจำ เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ อาจสนับสนุนหรือเพิ่มความสามารถในการจำ การศึกษานี้ ความฉลาดทางอารมณ์กระตุ้นความสำเร็จ ความกังวล และความสามารถในการจำเป็นตัวแปร ทำงาน ตัวแปรบรรยายคือความสำเร็จในการศึกษาการวัด โดยเกรดเฉลี่ยของนักเรียน ข้อมูลถูกรวบรวมโดยใช้ MSCEIT , STAI , AMP , WPT , SDS การทดสอบสมมติฐานใช้ Bivariate และ Multivariate , Correlation , Regression Analysis ผลปรากฏว่า ความฉลาดทางอารมณ์มี ความสัมพันธ์อย่างมั่นคงกับคะแนนเกรดเฉลี่ย คะแนนความสามารถในการจำแนกและอายุ นักเรียน นอกจากนี้ความกังวลของนักเรียนสัมพันธ์กับความสามารถของความฉลาดทางอารมณ์ นักเรียน นอกจากนี้ความสามารถกังวลของนักเรียนสัมพันธ์กับความสามารถของความฉลาดทางอารมณ์ กับการกระตุ้นความสำเร็จ กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษาแนะนำว่า การสำเร็จการศึกษาสัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียน ใน การจำ การใช้ และการจัดการกับอารมณ์ ผ่านหนึ่งในนี้ นำถึงความจำเป็นในการเพิ่มเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ในหลักสูตรปริญญาของวิทยาลัยเพื่อเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ของพวกรฯ

จากการวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางอารมณ์ สรุปได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคลาดทางอารมณ์จากผลการวิจัยที่ศึกษา

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	ผู้ศึกษา/ผู้วิจัย	ปีที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง
ความคลาดทาง อารมณ์	1. การอบรมเดี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย 2. การอบรมเดี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลย 3. การอบรมเดี้ยงดูแบบ เพิ่มงวดการข้น	ทัศนีร์ ดวงดี	2543	นักเรียน โรงเรียนสาธิต
ความคลาดทาง อารมณ์	1. ด้านตระหนักรู้ใน ตนเอง 2. ด้านการจัดการกับ อารมณ์ของตนเอง 3. ด้านการจุงใจตนเอง 4. ด้านการเข้าใจ ความรู้สึกของผู้อื่น 5. ด้านการมีทักษะทาง สังคม	สุภาพร พิสิฐฐ์พัฒนา	2543	นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3
ความคลาดทาง อารมณ์	การอบรมเดี้ยงดู	กันดาวรรณ มีสมสาร	2544	นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5-6
สุขภาพจิต	1. สถานะครอบครัว 2. การอบรมเดี้ยงดู 3. สัมพันธภาพใน ครอบครัว	อมราวดี ณ อุบล	2544	นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3
ความคลาดทาง อารมณ์	ความสามารถทางสมอง	ครุษี ร่อง สุวรรณ	2545	นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6

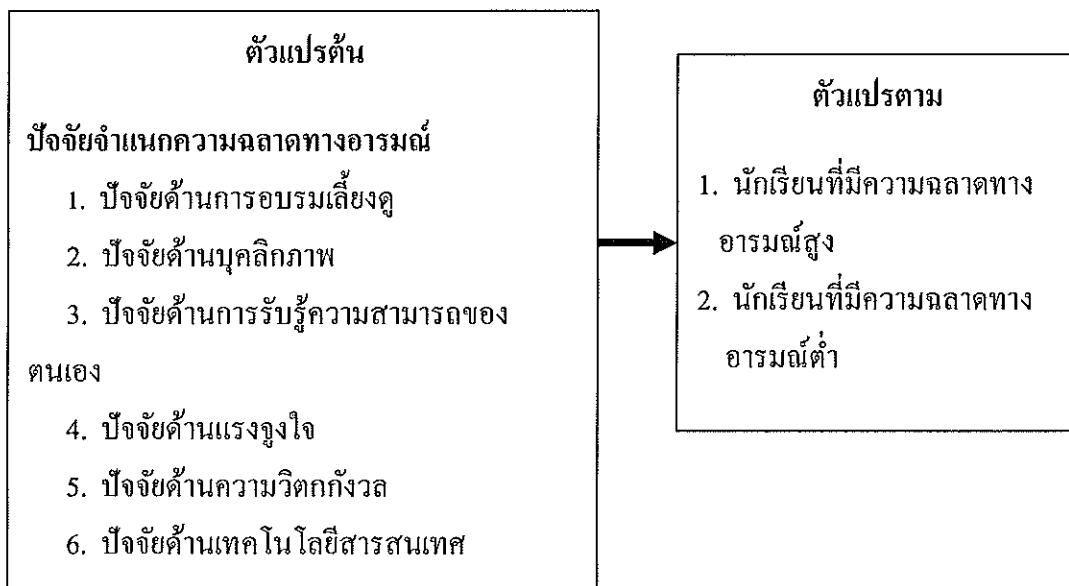
ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	ผู้ศึกษา/ผู้วิจัย	ปีที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง
ความคลาดทาง อารมณ์	การอบรมเดี่ยวๆ	พัชรินทร์ ไชย วงศ์	2545	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
สุขภาพจิต	อินเตอร์เน็ต	ลักษณา ผลอยเลื่อมแสง	2545	ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตอำเภอเมือง
ความคลาดทาง อารมณ์	1. สัมพันธภาพกับเพื่อน 2. อัตโนมัติ 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4. บุคลิกภาพ 5. ลำดับการเกิด 6. การอบรมเดี่ยวๆ 7. แรงจูงใจ	อภิญญา สุวรรณพิมพ์	2545	เด็กวัยรุ่น ตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาส
ความคลาดทาง อารมณ์	1. ความคลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ 2. ลักษณะการอบรมเดี่ยวๆ 3. อายุของพ่อแม่ 4. เพศของเด็ก 5. อายุของเด็ก	ศรีรัตน์ ชฎาอนันต์	2546	เด็กก่อนวัยเรียน
ความคลาดทาง อารมณ์	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	สุธิดา พลจำนวน	2546	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ความคลาดทาง อารมณ์	1. การอบรมเดี่ยวๆแบบประชาธิปไตย 2. การอบรมเดี่ยวๆแบบเข้มงวดความข้น 3. การอบรมเดี่ยวๆแบบปล่อยปละละเลย	สุดา สินทรัถก	2546	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	ผู้ศึกษา/ผู้วิจัย	ปีที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง
ความฉลาดทางอารมณ์	1. เพศ 2. อาชีพบิดา 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ตรียากรณ์ บุญสวัสดิ์	2547	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ความสัมพันธ์ระหว่างเอคิว กับอีคิว	1. เอคิว 2. อีคิว	อังวรา ปืน ประเสริฐ	2547	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ความฉลาดทางอารมณ์ กับเชาว์ปัญญา	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	กรุณา สุตีคิา	2549	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ความฉลาดทางอารมณ์ ของอาจารย์	1. แรงจูงใจฝึกสัมฤทธิ์ 2. แรงจูงใจฝึกสัมพันธ์ 3. บุคลิกภาพ 4. สัมพันธภาพกับเพื่อน 5. การอบรมเลี้ยงดู 6. อัตตนิยัศน์	คงชัย พัพลด	2550	นักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ความฉลาดทางอารมณ์	รายได้ของพ่อแม่	Jones	1990	กลุ่มพ่อแม่หัวครัวหน้าใน เวอร์จิเนีย เด็กปฐมวัย
ความสัมพันธ์ของอารมณ์	1. ความขัดแย้ง 2. เพศ	Lover	1997	

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	ผู้ศึกษา/ผู้วิจัย	ปีที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง
ความคลาดทางอารมณ์	1. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนสาขาวิชาเดียวกัน 2. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนต่างสาขาวิชา 3. การปรับตัว 4. การจัดการความเครียด 5. รูปแบบการประพฤติทั่วไป	Well and Prindle	2000	บัณฑิตในมหาวิทยาลัยชุมชนแคนาดา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ปัจจัยจำแนกความคลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย